

Utbildningsstyrelsen

Utkast till kunskapskrav för slutbedömningen i den grundläggande utbildningen

28.8.2020

Innehåll

1 Modersmål och litteratur	1
1.1 Svenska och litteratur	1
1.2 Samiska och litteratur	15
1.3 Romani och litteratur	24
1.4 Teckenspråk och litteratur	29
1.5 Svenska som andra språk och litteratur	37
2 Det andra inhemska språket, finska	44
2.1 Finska, A-lärokurs.....	44
2.2 Finska, B1-lärokurs	51
2.3 A-lärokurs i modersmålsinriktad finska.....	57
3 Främmande språk.....	63
3.1 Engelska, A-lärokurs.....	64
3.2 Annat främmande språk A-lärokurs.....	71
3.3 Främmande språk, B1-lärokurs.....	78
3.4 Främmande språk, B2-lärokurs.....	84
3.5 Samiska, A-lärokurs.....	89
3.6 Samiska, B2-lärokurs	96
3.7 Latin, B2-lärokurs	101
4 Matematik.....	105
5 Biologi	113
6 Geografi.....	123

7 Fysik	131
8 Kemi	139
9 Hälsokunskap.....	147
10 Religion.....	155
11 Livsåskådningskunskap	163
12 Historia	167
13 Samhällslära	173
14 Musik.....	177
15 Bildkonst.....	182
16 Slöjd	185
17 Gymnastik.....	189
18 Huslig ekonomi	194
19 Samiska som kompletterar den grundläggande utbildningen	200
20 Romani som kompletterar den grundläggande utbildningen	206
21 Elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen	209

1 Modersmål och litteratur

1.1 Svenska och litteratur

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 handleda eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera målinriktat, ändamålsenligt, etiskt och på ett konstruktivt sätt i olika kommunikationsmiljöer	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att agera i olika kommunikationssituationer.	Samspel i grupp	Eleven kan agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och sedvanliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera etiskt i olika grupper och kommunikationssituationer.	Eleven kan agera konstruktivt i många slags grupper, också i utmanande kommunikationssituationer.

<p>M2 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera i grupp och utveckla förmågan att motivera sina åsikter och sina språkliga och kommunikativa val</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven breddar sin förmåga att kommunicera i grupp och utvecklar sin förmåga att motivera sina synpunkter.</p>	<p>Förmåga att kommunicera i grupp</p>	<p>Eleven kan lyssna och ta andra i beaktande i sin egen kommunikation. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt samt ge någon slags motivering.</p>	<p>Eleven kan ta hänsyn till andras synpunkter i den egna kommunikationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt sakligt och presentera enkla motiveringar.</p>	<p>Eleven kan föra diskussionen vidare i sina egna inlägg. Eleven kan uttrycka sina åsikter klart och motivera dem tämligen mångsidigt.</p>	<p>Eleven kan tolka andras inlägg och syftet med dem, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situationen. Eleven kan uttrycka sin åsikt på ett för situationen ändamålsenligt sätt och motivera den övertygande.</p>
<p>M3 stödja eleven i att bredda sin förmåga att uttrycka sig i olika slag av kommunikationssituationer, även genom drama</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven breddar sina färdigheter att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer och vid uppträdanden inför publik.</p>	<p>Förmåga att uppträda</p>	<p>Eleven kan framföra ett kort, förberett anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.</p>	<p>Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt.</p>	<p>Eleven kan framföra ett förberett anförande och anpassa det till sina åhörare. Eleven kan uttrycka sig på ett för situationen ändamålsenligt sätt.</p>	<p>Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande, också om ett utmanande ämne. Eleven kan uttrycka sig mångsidigt och anpassa sin kommunikation enligt åhörare och syfte.</p>

M4 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina kommunikativa färdigheter så att hen lär sig iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och svagheter i olika kommunikationsmiljöer, även multimediala	I1	Eleven lär sig att iaktta sin egen kommunikation och identifiera sina styrkor och utvecklingsområden.	Att utveckla kommunikativa färdigheter	Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsområde i sin kommunikation.	Eleven kan beskriva sitt sätt att kommunicera och identifiera några styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan redogöra för sina kommunikativa färdigheter, beskriva sina styrkor och utvecklingsområden.	Eleven kan utvärdera sina kommunikativa färdigheter och styrkor och reflektera över hur de kan utvecklas.
Att tolka texter							
M5 handleda eleven i att utveckla de lässtrategier och	I2	Eleven utvecklar strategier och en metakognitiv förmåga som behövs för att kunna läsa och lär sig att	Att förstå texter och identifiera egna styrkor och	Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text.	Eleven kan använda sig av några lässtrategier.	Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen.	Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier.

metakognitiva färdigheter som behövs för att läsa, förstå, tolka och analysera texter och för att utvärdera sin läsfärdighet och bli medveten om hur den behöver utvecklas		bedöma sina utvecklingsbehov.	utvecklingsområden	Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv.	Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.	Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och svagheter.	Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.
M6 att erbjuda eleven många olika möjligheter att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och	12	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och utvärdera många olika slag av skönlitterära, fakta- och medietexter.	Multilitteracitet och förmåga att bredda sin textvärld	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	Eleven kan välja, använda och läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta texttyper.	Eleven kan välja, använda och tolka olika slags texter.	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera texter som också är nya för hen.

medietexter och därvid använda lämpliga begrepp							
M7 handleda eleven i att utveckla analytisk och kritisk läsfärdighet och öva sin förmåga att göra iakttagelser i texter och att tolka ändamålsenliga begrepp samt befästa och bredda ord- och begreppsförrådet	12	Eleven lär sig analytisk och kritisk läsfärdighet, lär sig att göra iakttagelser om fakta- och medietexter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	Förmåga att analysera och tolka fakta- och medietexter	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel texttyp.	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga texttyper.	Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan analysera typiska drag för texttyper och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens inverkan. Eleven kan analysera texttyper med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.

<p>M8 sporra eleven att utveckla sin förmåga att utnyttja flera olika källor för att få information och att använda denna information på ett ändamålsenligt sätt</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att bedöma flera olika källor för att få information och använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.</p>	<p>Färdigheter i informations-sökning och källkritik</p>	<p>Eleven kan söka enskild information i givna källor. Eleven kan nämna några drag som utmärker en tillförlitlig källa.</p>	<p>Eleven kan använda vanliga källor för att söka information. Eleven kan beskriva källans tillförlitlighet.</p>	<p>Eleven kan beskriva de centrala delarna i informationssökning, söka källor och information. Eleven kan utvärdera tillförlitligheten och ändamålsenligheten i använda källor.</p>	<p>Eleven kan agera självständigt i informationssökningens olika processer. Eleven kan använda mångsidiga källor och söka information i dem på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan reflektera över faktorer som anknyter till källornas tillförlitlighet och informationens ändamålsenlighet samt motivera sina val av källor.</p>
<p>M9 väcka elevens intresse för nya slag av fiktiva texter</p>	<p>12</p>	<p>Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina</p>	<p>Förmåga att analysera och tolka fiktiva texter</p>	<p>Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka</p>	<p>Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om fiktiva medel.</p>	<p>Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former.</p>	<p>Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp.</p>

och litteratur, bredda elevens erfarenheter av visuell, audiovisuell, och skriven text och dela med sig av dem samt fördjupa elevens förståelse av fiktion		erfarenheter av visuell, audiovisuell och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av fiktion.		särdrag inom fiktionen.		Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera språkliga drag som är typiska för narrativitet.	Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över mångtydigheten i fiktivt språk och uttryck.
Att producera texter							
M10 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter genom att skriva och på annat sätt producera många olika slag av texter, även	I3	Eleven lär sig uttrycka sina tankar genom att skriva och producera många olika slags texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.	Att producera texter av olika slag och utveckla färdigheterna som textproducent	Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	Eleven kan producera texter självständigt enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.	Eleven kan producera text på ett kreativt sätt enligt situation och ändamål. Eleven kan utvärdera sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent och reflektera

<p>multimodala, samt stödja eleven i att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent</p>							<p>över hur de kan utvecklas.</p>
<p>M11 erbjuda eleven möjligheter att producera berättande, beskrivande, instruerande och speciellt diskuterande och ställningstagande texter, även i multimediala miljöer, och hjälpa eleven att välja det</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttrycksätt som är lämpligt för textgenren och situationen.</p>	<p>Att behärska textgenrer</p>	<p>Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.</p>	<p>Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttrycksätt som är typiska för dem.</p>	<p>Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttrycksätt som kännetecknar dem.</p>	<p>Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttrycksätt som kännetecknar dem.</p>

<p>uttrycksätt som är lämpligast för ifrågavärande textgenre och situation</p>							
<p>M12 handleda eleven i att utveckla sina textproduktionsprocesser och erbjuda eleven möjligheter att producera text tillsammans med andra, uppmuntra eleven att stärka förmågan att ge och ta emot respons samt hjälpa eleven att</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser och producerar text tillsammans med andra, stärker sin förmåga att ge och ta emot respons samt utvärderar sig själv som textproducent.</p>	<p>Förmåga att behärska textproduktionsprocesser</p>	<p>Eleven kan samla idéer och producera text enligt modell eller med hjälp av stödfrågor.</p> <p>Eleven kan ge knapphändig eller ensidig respons och ta emot respons.</p>	<p>Eleven kan planera och producera text både individuellt och i grupp.</p> <p>Eleven kan ge respons och slumpmässigt utnyttja den respons hen får i sin egen textproduktion.</p>	<p>Eleven kan bearbeta sin text och korrigera språkfel utgående från respons.</p> <p>Eleven kan ge konstruktiv respons åt andra och i olika skeden av testproduktionsprocessen utnyttja den respons hen själv får.</p>	<p>Eleven kan självständigt och mångsidigt bearbeta textens uttryck och struktur.</p> <p>Eleven kan ge respons som främjar textbearbetning och tillämpa den respons hen får i utvecklingen av den egna textproduktionsfärdigheten.</p>

utvärdera sig själv som textproducent							
M13 handleda eleven att utveckla sin skrivfärdighet och digitala kompetens och fördjupa sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform, bidra till kunskap om skriftspråkets konventioner och på så sätt bidra till att stärka elevens kompetens i	I3	Eleven utvecklar och stärker sin skrivfärdighet både för hand och digitalt och fördjupar sin förståelse för skrivandet som kommunikationsform. Eleven stärker sin kompetens i standardspråket.	Att producera begriplig text och behärska skriftspråkets konventioner	Eleven kan producera enkel text som man förstår. Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt huvudsakligen skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening och i egennamn.	Eleven kan producera text som i huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text i stycken och fästa uppmärksamhet vid menings- och satsbyggnad samt följa skriftspråkets grundläggande normer.	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa centrala skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning.	Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga menings- och satsbyggnader och fästa uppmärksamhet vid textens uttryckssätt samt följa skriftspråksnormerna.

standard- språket							
M14 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera information och tillämpa sina kunskaper och att använda sig av flera olika källor och göra källhänvisningar i sin egen text, samt vägleda eleven att agera etiskt på nätet med hänsyn till integritetskydd och följa	I3	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven använder sig av flera olika källor samt behärskar källhänvisningsteknik. Eleven tränar sin förmåga att respektera personlig integritet och följa upphovsrättsliga normer i olika miljöer.	Förmåga att presentera och använda information samt etisk kommunikation	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter. Eleven följer upphovsrättsliga normer och respekterar personlig integritet på nätet.	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.

upphovs- rättsliga nor- mer							
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M15 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och väcka intresse för språkliga fenomen, stödja eleven i att känna igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och i att förstå betydelsen av språkliga val och	14	Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.	Att utveckla språklig medvetenhet	Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och tal-språk eller vardagligt språk och standardspråk.	Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text och skilja mellan olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.	Eleven kan redogöra för skillnaden mellan olika språkliga varianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.	Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.

följderna av dem							
M16 sporra eleven att öka sin litteratur- och kulturkunskap, bidra till att eleven lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer och hjälpa eleven att reflektera över litteraturens och kulturens betydelse i sitt eget liv samt ge eleven möjlighet att både själv ta del	14	Eleven vidgar sin litteraturkunskap, lär känna litteraturens historia och modern litteratur samt olika litterära genrer.	Litteraturkunskap och läsintresse	Eleven kan särskilja mellan texter som hör till olika huvudgenrer. Eleven har läst några skönlitterära verk, till exempel noveller.	Eleven kan beskriva typiska drag för litterära huvudgenrer. Eleven kan nämna några centrala författare och verk samt känner till skönlitterära texter i olika former. Eleven har läst ett överenskommet antal verk under läsåret.	Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen. Eleven kan nämna litteraturens olika skeden och kan koppla några författare till dessa. Eleven har läst verk som hen själv har valt.	Eleven kan analysera mångfalden inom litteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden och stildrag samt nämna de mest betydande författarna och verken. Eleven har mångsidiga läserfarenheter av olika litterära genrer.

av och dela med sig av läs- och andra kulturupplevelser							
M17 bidra till att eleven lär känna svenska språket och dess historia och utveckling, de nordiska granspråken och nordisk kultur samt får en helhetsbild av övriga språk och kulturer i Finland och stödja eleven i att reflektera över det egna	14	Eleven lär känna den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven lär känna det svenska språket, dess historia och utveckling samt de nordiska granspråken och nordisk kultur. Eleven reflekterar över det egna modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet.	Förmåga att reflektera över den språkliga identiteten	Eleven kan nämna de språk som talas i Finland samt något granspråk till svenskan. Eleven kan nämna något drag som är typiskt för svenskan, berätta om sin språkliga vardag och modersmålets betydelse för hen.	Eleven kan beskriva svenska språkets ställning bland andra språk. Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det svenska språket och beskriva de nordiska granspråken och kulturen. Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.	Eleven kan beskriva den språkliga och kulturella mångfalden i Finland. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket och placera det i en nordisk kulturell kontext. Eleven kan reflektera över modersmålets betydelse för identiteter.	Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det svenska språket i relation till andra språk och förstår betydelsen av de språkliga och kulturella banden till övriga Norden. Eleven kan reflektera över modersmål som

modersmålets betydelse och sin språkliga och kulturella identitet samt sporra eleven att aktivt producera och konsumera kultur i olika former							begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.
---	--	--	--	--	--	--	--

1.2 Samiska och litteratur

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samiska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 uppmuntra eleven att uttrycka sig och	I1	Eleven uppmuntras att uttrycka sig själv	Förmåga att uttrycka	Eleven kan agera i grupper som är bekanta för hen och i	Eleven kan agera målinriktat i grupp	Eleven kan agera etiskt i grupp och i olika	Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper, även i

motivera sina åsikter genom att erbjuda mångsidiga möjligheter att öva kommunikation		och sina åsikter i olika kommunikations situationer.	sig samt att uttrycka och motivera åsikter	vardagliga kommunikationssituationer.	och i vanliga kommunikationssituationer.	kommunikationssituationer.	utmanande flerspråkiga kommunikationssituationer.
M2 uppmuntra eleven att utveckla sina sociala färdigheter genom att handleda eleven att kommunicera mångsidigt och utveckla förmågan att ge och ta emot respons	I1	Eleven utvecklar mångsidiga gruppkommunikationsfärdigheter och sin förmåga att ge och ta emot respons	Förmåga att kommunicera samt att ge och ta emot respons	Eleven kan lyssna och ta andra i beaktande i sin egen kommunikation. Eleven kan ta emot respons.	Eleven kan ta andras synpunkter i beaktande i sin egen kommunikation. Eleven kan knapphändig eller ensidig respons.	Eleven kan föra diskussionen vidare genom sina egna inlägg samt på ett konstruktivt sätt ge och ta emot respons.	Eleven kan tolka de andras inlägg och deras mål, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situation. Eleven kan ge och ta emot respons på ett ändamålsenligt sätt.
M3 uppmuntra eleven att utveckla och vidga sina kommunikativa färdigheter i olika muntliga kommunikationsmiljöer genom att handleda till interkulturell dialog och kommunikation med olika människor, särskilt på samiska	I1	Eleven lär sig iaktta sin egen kommunikation i olika miljöer och bredda sin förmåga att uppträda.	Kommunikativa färdigheter	Eleven kan framföra ett kort, förberett anförande om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt.	Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt.	Eleven kan framföra ett förberett anförande samt anpassa det enligt åhörarna. Eleven kan uttrycka sig själv på ett för situationen lämpligt sätt.	Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande, också om ett utmanande ämne. Eleven kan uttrycka sig själv mångsidigt och anpassa sitt uttryck enligt åhörare och ändamål.
Att tolka texter							

M4 uppmuntra eleven att utveckla både förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och de kunskaper och färdigheter som behövs för att läsa, förstå och analysera texter	I2	Eleven lär sig att läsa analytiskt och kritiskt samt lär sig att göra iakttagelser om texter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	Förmåga att analysera och tolka texter.	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel texttyp.	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga texttyper.	Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan analysera typiska drag för texttyper och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens inverkan. Eleven kan analysera texttyper med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.
M5 handleda eleven att vidga sin textvärld, att använda, tolka och bedöma olika typer av skönlitterära texter, medie- och faktatexter och använda dem för att söka information, få upplevelser och utveckla sitt läsintresse	I2	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och värdera samiska skönlitterära, fakta- och medietexter.	Textkompetens vid tolkning av texter, förmåga att söka information	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	Eleven kan välja, använda och läsa olika texter.	Eleven producerar och använder olika typer av fiktiva och icke-fiktiva texter och kan söka den information som behövs i olika källor.	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också nya texttyper.
M6 vägleda eleven att utvärdera sina läsfärdigheter och	I2	Eleven utvecklar strategier och en metakognitiv förmåga som	Förmåga att analysera sina	Eleven kan använda någon enkel lässtrategi	Eleven kan använda sig av några lässtrategier.	Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen.	Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier.

upptäcka utvecklingsbehov genom att öva lämpliga läs- och studiestrategier		behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.	läsfärdigheter, lässtrategier	för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv.	Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.	Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och utvecklingsbehov.	Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.
M7 handleda eleven att analysera och tolka litteratur och att använda begrepp som behövs för det samt göra iakttagelser om texter skrivna av samer och andra ursprungsfolk och tolka dem	I2	Eleven bekantar sig med fiktiva texter i olika former som är nya för hen själv. Eleven breddar sina erfarenheter av audiovisuell, visuella och skriven text och delar med sig av dem samt fördjupar sin förståelse av fiktion.	Förmåga att analysera och tolka litteratur	Eleven kan redogöra för handlingen i en enkel fiktiv text och nämna enstaka särdrag inom fiktionen.	Eleven kan beskriva särdrag inom fiktiv text och göra iakttagelser om fiktiva medel.	Eleven kan redogöra för fiktiva texter i olika former. Eleven kan använda några centrala begrepp och identifiera språkliga drag som är typiska för narrativitet.	Eleven kan analysera fiktiva texter i olika former med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven kan tolka fiktiva texter och reflektera över mångtydigheten i fiktivt språk och uttryck.
Att producera texter							
M8 uppmuntra eleven att framföra och motivera sina åsikter	I3	Eleven lär sig uttrycka sina tankar genom att skriva och	Textkompetens vid produkti	Eleven kan producera enkla texter enligt modell.	Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner.	Eleven kan producera texter självständigt enligt givet syfte.	Eleven kan producera text på ett kreativt sätt enligt

med hjälp av olika typer av texter i olika kommunikationsmiljöer		producera många olika slags texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.	on av texter	Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.	situation och ändamål. Eleven kan utvärdera sina styrkor som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.
M9 handleda eleven att vidga sin kunskap om olika textgenrer genom att erbjuda möjligheter att producera i synnerhet olika typer av ställningstagande, instruerande och diskuterande texter samt hjälpa eleven att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttrycksätt som är lämpligt för textgenren och situationen.	Kunskap om textgenrer, förmåga att producera texter och ge akt på sina färdigheter	Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.	Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttrycksätt som är typiska för dem.	Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttrycksätt som kännetecknar dem.	Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttrycksätt som kännetecknar dem.
M10 stödja eleven att vidareutveckla sina skrivfärdigheter,	I3	Eleven utvecklar sina textproduktionsprocesser.	Skrivflyt och att behärska det	Eleven kan samla idéer och producera text enligt	Eleven kan producera text och fästa uppmärksamhet vid	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå.	Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text.

hjälpa eleven att välja uttrycksätt enligt textgenren, målgruppen och sammanhanget och stärka kunskaperna i det skrivna standardspråket			skrivna standard språket	modell eller med hjälp av stödfrågor.	menings- och satsbyggnad.	Eleven kan strukturera sin text och sina stycken logiskt och fästa uppmärksamhet vid ordval samt i huvudsak följa centrala skriftspråksnormer i sin textproduktion och -bearbetning.	Eleven kan använda textbindningsmetoder mångsidigt och använda mångsidiga menings- och satsbyggnader och fästa uppmärksamhet vid textens uttrycksätt samt följa skriftspråksnormerna.
M11 hjälpa eleven att befästa textproduktionsprocesserna, att producera text tillsammans med andra och att stärka förmågan att ge och ta emot respons, motivera eleven att stärka sin förmåga att söka och bedöma information och använda källor på ett mångsidigt sätt i egna texter med respekt för upphovsrätt,	I3	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven stärker sin förmåga att använda källor och källhänvisningar på ett mångsidigt sätt samt övar sig i att agera i olika miljöer med respekt för	Att behärska textproduktionsprocesserna, förmåga att söka information och kommunicera etiskt korrekt	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter.	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.

integritet och etiska normer för kommunikation på internet		integritet och upphovsrätt.					
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M12 handleda eleven att fördjupa sin språkmedvetenhet och väcka elevens intresse för samiska språkfenomen, handleda eleven att känna igen olika språkregister, stildrag och nyanser samt att förstå betydelsen och följderna av språkliga val	14	Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.	Att utveckla elevens språkliga medvetenhet	Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och tal-språk eller vardagligt språk och standardspråk.	Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text och skilja mellan olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.	Eleven kan redogöra för skillnaden mellan olika språkliga varianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.	Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.
M13 vägleda eleven att uppfatta samiskheten som en resurs genom den mångsidiga samiska kulturen och det samiska språket	12	Eleven bekantar sig med mångfalden inom det samiska språket och den samiska kulturen,	Förmåga att uppfatta språkets betydelse och ställning	Eleven kan nämna samiska språk och nämna något drag som är typiskt för det samiska språket	Eleven kan nämna centrala drag som är typiska för det samiska språket eller de samiska språken.	Eleven kan beskriva mångfalden inom de samiska språken och det samiska språkets ställning bland andra språk.	Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället.

och att bli medveten om sin egen språkliga och kulturella identitet och förstå det samiska språkets betydelse och rötter		bakgrunden till det samiska språket och dess särdrag och reflekterar över den kulturella identitetens betydelse.		eller de samiska språken. Eleven kan berättar om modersmålets betydelse för hen.	Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.	Eleven kan redogöra för centrala drag inom det samiska språket eller de samiska språken. Eleven kan reflektera över modersmålets kopplingar till identiteten.	Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det romska språket eller de samiska språken i relation till andra språk. Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.
M14 uppmuntra eleven att vidga sin litteratur- och kultursyn, introducera eleven i litteraturens historia, samisk litteratur och samiska medier samt hjälpa eleven att reflektera kring litteraturens och kulturens betydelse i det egna livet	I4	Eleven vidgar sin litteratursyn, bekantar sig med litteraturhistoria, samisk litteratur och samiska medier.	Att utveckla elevens litteraturkunskap, kulturmedvetenhet och läsintressen	Eleven kan identifiera texter som representerar huvudgenrerna inom litteraturhistoria. Eleven har läst några skönlitterära verk, t.ex. noveller.	Eleven kan beskriva särdrag som är typiska för litterära huvudgenrer och nämna några centrala verk. Eleven har läst de verk som man kommit överens om läsårsvis.	Eleven kan beskriva mångfalden inom skönlitteraturen och nämna litteraturens olika skeden och koppla ihop dem med några centrala verk. Eleven har läst verk som hen själv valt.	Eleven kan analysera mångfalden inom litteraturen som en del av kulturen. Eleven kan beskriva litteraturens olika skeden samt deras centrala stildrag och nämna centrala verk för de olika skedena. Eleven har mångsidiga

							erfarenheter av olika litterära genrer.
Att använda språket som stöd för allt lärande							
M15 uppmuntra eleven att bredda den språkkunskap som behövs i olika läroämnen och att utnyttja sina kunskaper i samiska i allt lärande	I5	Eleven lär sig att på ett ändamålsenligt sätt använda samiska inom olika vetenskapsområden och att utnyttja sina kunskaper i samiska i allt lärande.	Att behärska det språk som används inom olika vetenskapsområden	Eleven kan beskriva hur olika vetenskapsområden kräver olika språkkunskaper.	Eleven kan använda ett enkelt språk för några vetenskapsområden.	Eleven kan använda språket på det sätt som kännetecknar olika vetenskapsområden och förstår deras samband med vardagsspråket.	Eleven kan mångsidigt använda språket på det sätt som kännetecknar olika vetenskapsområden och redogöra för det språk hen använder.
M16 handleda eleven att utveckla sin förmåga att lära sig på ett vetgirigt, engagerat och undersökande sätt på samiska och andra språk	I5	Eleven lär sig att mångsidigt söka samisk information i olika källor samt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp.	Förmåga att söka information samt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete	Eleven kan söka information i bekanta källor samt planera, sitt arbete enligt modell.	Eleven kan söka information i källor som är nya för hen samt planera sitt arbete i egenskap av medlem i en grupp.	Eleven kan söka information i olika källor samt självständigt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete.	Eleven kan självständigt söka information i tillförlitliga och mångsidiga källor samt aktivt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp.

1.3 Romani och litteratur

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i romani och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 uppmuntra eleven att uttrycka sig på romani och att kommunicera i flerspråkiga och mångkulturella situationer	I1	Eleven uppmuntras att uttrycka sig själv och sina åsikter i olika kommunikationssituationer.	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan agera i grupper som är bekanta för hen och i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera målinriktat i grupp och i vanliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera etiskt i grupp och i olika kommunikationssituationer.	Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper, även i utmanande flerspråkiga kommunikationssituationer.
M2 handleda eleven att kommunicera konstruktivt, utveckla sin uttrycksförmåga och sin förmåga att ge och ta emot respons	I1	Eleven utvecklar mångsidiga gruppkommunikationsfärdigheter och sin förmåga att ge och ta emot respons.	Förmåga att kommunicera, uttrycka sig samt ge och ta emot respons	Eleven kan lyssna och ta andra i beaktande i sin egen kommunikation. Eleven kan ta emot respons.	Eleven kan ta andras synpunkter i beaktande i sin egen kommunikation. Eleven kan knapphändig eller ensidig respons.	Eleven kan föra diskussionen vidare genom sina egna inlägg samt på ett konstruktivt sätt ge och ta emot respons.	Eleven kan tolka de andras inlägg och deras mål, samt anpassa sin egen kommunikation enligt situation. Eleven kan ge och ta emot respons på ett ändamålsenligt sätt.
M3 uppmuntra eleven att bredda sina	I1	Eleven lär sig iaktta sin egen kommunikation i	Kommunikativa	Eleven kan framföra ett kort, förberett anförande	Eleven kan	Eleven kan framföra ett förberett	Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett

kommunikativa färdigheter och sin förmåga att uppträda i olika miljöer och att använda det romska språket med människor i olika åldrar		olika miljöer och bredda sin förmåga att uppträda.	färdigheter	om ett för hen bekant och konkret ämne. Eleven kan uttrycka sig förståeligt, men ensidigt.	framföra ett enkelt, förberett anförande. Eleven kan uttrycka sig tydligt.	anförande samt anpassa det enligt åhörarna. Eleven kan uttrycka sig själv på ett för situationen lämpligt sätt.	anförande, också om ett utmanande ämne. Eleven kan uttrycka sig själv mångsidigt och anpassa sitt uttryck enligt åhörare och ändamål.
Att tolka texter							
M4 uppmuntra eleven att utveckla förmåga att läsa analytiskt och kritiskt samt kunskaper och färdigheter som behövs för att läsa, förstå och analysera texter	I2	Eleven lär sig att läsa analytiskt och kritiskt samt lär sig att göra iakttagelser om texter och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	Förmåga att analysera och tolka texter	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur en text med hjälp av stödfrågor. Eleven kan nämna några språkliga eller textuella drag i någon enkel texttyp.	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en text och beskriva ändamålen med den. Eleven kan beskriva språkliga och textuella drag i vanliga texttyper.	Eleven kan redogöra för textens syfte, målgrupp och betydelse. Eleven kan analysera typiska drag för texttyper och beskriva dem med hjälp av några centrala begrepp.	Eleven kan tolka och reflektera över textens betydelse och bedöma textens inverkan. Eleven kan analysera texttyper med hjälp av ändamålsenliga begrepp och bedöma texter i relation till deras syfte och ändamål.
M5 handleda eleven att använda, tolka och värdera olika typer av texter för att söka information, få upplevelser och	I2	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och värdera skönlitterära, fakta- och medietexter.	Förmåga att vidga sin textvärld och söka information	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	Eleven kan välja, använda och läsa olika texter men håller sig helst till bekanta texttyper.	Eleven kan välja, använda och tolka olika texter.	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också nya texttyper.

utveckla sitt läsintresse							
M6 vägleda eleven att utvärdera sin läsfärdighet och upptäcka utvecklingsbehov genom att öva lämpliga läs- och studiestrategier	I2	Eleven utvecklar strategier och en metakognitiv förmåga som behövs för att kunna läsa och lär sig att bedöma sina utvecklingsbehov.	Förmåga att analysera sin läsfärdighet och sina lässtrategier	Eleven kan använda någon enkel lässtrategi för att förstå text. Eleven kan identifiera någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv.	Eleven kan använda sig av några lässtrategier. Eleven kan beskriva sig själv som läsare och identifiera några styrkor och utvecklingsbehov.	Eleven kan välja lässtrategier som är lämpade för texttypen. Eleven kan redogöra för sin läsfärdighet och beskriva sina styrkor och utvecklingsbehov.	Eleven kan använda för situationen ändamålsenliga lässtrategier. Eleven kan utvärdera sina läsfärdigheter och reflektera över hur de kan utvecklas.
Att producera texter							
M7 uppmuntra eleven att framföra och motivera sina åsikter med hjälp av olika typer av texter i olika kommunikationsmiljöer	I2	Eleven lär sig uttrycka sina tankar genom att skriva och producera många olika slags texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov.	Textkompetens vid produktion av texter	Eleven kan producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	Eleven kan producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	Eleven kan producera texter självständigt enligt givet syfte. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.	Eleven kan producera text på ett kreativt sätt enligt situation och ändamål. Eleven kan utvärdera sina styrkor som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.

		v som textproducent.					
M8 stödja eleven att bredda sin kunskap om textgenrer, vidareutveckla sina skrivfärdigheter samt hjälpa eleven att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent	I3	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och diskuterande och ställningstagande texter, också i multimediala miljöer, och lär sig att välja ett uttrycksätt som är lämpligt för textgenren och situationen.	Kunskap om textgenrer, förmåga att producera texter och ge akt på sina färdigheter	Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.	Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttrycksätt som är typiska för dem.	Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttrycksätt som kännetecknar dem.	Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttrycksätt som kännetecknar dem.
M9 hjälpa eleven att befästa textproduktionsprocesserna, att producera text tillsammans med andra och att stärka förmågan att ge och ta emot respons, motivera eleven att stärka sin förmåga att söka och bedöma	I3	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven stärker sin förmåga att använda källor och källhänvisningar på ett mångsidigt sätt	Att behärska textproduktionsprocesserna, förmåga att söka information och kommunicera etiskt korrekt	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven hört, läst eller sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter.	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.

information och använda källor på ett mångsidigt sätt i egna texter med respekt för upphovsrätt, integritet och etiska normer för kommunikation på internet		samt öva sig i att agera i olika miljöer med respekt för integritet och upphovsrätt.					
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M10 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om det romska språkets särdrag och att förstå betydelsen och konsekvenserna av språkliga val	I3	Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.	Kunskap om det romska språkets särdrag	Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan skriftspråk och tal-språk eller vardagligt språk och standardspråk.	Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text och skilja mellan olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.	Eleven kan redogöra för skillnaden mellan olika språkliga varianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.	Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.
M11	I3	Eleven bekantar sig med	Förmåga att	Eleven kan nämna något	Eleven kan nämna centrala	Eleven kan beskriva mångfalden	Eleven kan reflektera över den

<p>vägleda eleven att bli medveten om betydelsen av språklig och kulturell identitet och stödja eleven att utveckla sin egen språkliga och kulturella identitet</p>		<p>mångfalden inom det romska språket och den romska kulturen, bakgrunden till det romska språket och dess särdrag och reflekterar över den kulturella identitetens betydelse.</p>	<p>uppfatta betydelsen av språklig och kulturell identitet</p>	<p>drag som är typiskt för det romska språket i Finland.</p> <p>Eleven kan berätta om modersmålets betydelse för hen.</p>	<p>drag som är typiska för det romska språket i Finland.</p> <p>Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.</p>	<p>inom det romska språket i Finland och dess ställning bland andra språk.</p> <p>Eleven kan redogöra för centrala drag inom det romska språket i Finland.</p> <p>Eleven kan reflektera över modersmålets kopplingar till identiteten.</p>	<p>språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället.</p> <p>Eleven kan redogöra för drag som är typiska för det romska språket i relation till andra språk.</p> <p>Eleven kan nämna romska dialekter som talas i olika länder.</p> <p>Eleven kan reflektera över modersmål som begrepp och dess betydelse för identitetsbygget.</p>
---	--	--	--	---	---	--	---

1.4 Teckenspråk och litteratur

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i teckenspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att klara av olika kommunikations-situationer genom att framföra sina åsikter och genom att ta i beaktande andras åsikter samt förmåga att ge och få respons, lära eleven att ta ansvar i olika språksituationer och att identifiera värderingar och attityder som förmedlas genom språket	I1	Eleven uppmuntras att uttrycka sig själv och sina åsikter på teckenspråk i olika kommunikationssituationer samt ge och ta emot respons.	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan agera i grupper som är bekanta för hen och i vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta emot respons.	Eleven kan agera målinriktat i grupp och i vanliga kommunikationssituationer. Eleven kan ge knapp eller ensidig respons.	Eleven kan agera etiskt i grupp och i olika kommunikationssituationer. Eleven kan ge och ta emot respons på ett konstruktivt sätt.	Eleven kan agera konstruktivt i olika grupper, även i utmanande flerspråkiga kommunikationssituationer. Eleven kan ge och ta emot respons på ett för situationen ändamålsenligt sätt.
M2 erbjuda eleven möjligheter att analysera, ta ställning och uppmuntra eleven att	I2	Eleven lär sig iaktta sin egen kommunikation i olika miljöer och bredda sin	Förmåga att använda olika kommunikationssätt	Eleven kan framföra ett kort, förberett anförande om ett för hen bekant och konkret ämne.	Eleven kan framföra ett enkelt, förberett anförande.	Eleven kan framföra ett förberett anförande samt anpassa det enligt mottagarna.	Eleven kan framföra både ett spontant och ett förberett anförande, också om ett utmanande ämne.

fördjupa sin förståelse för sin roll i kommunikationen och att uttrycka sig, delta och påverka, även med hjälp av olika hjälpmedel		förmåga att uppträda.	och kommunicera	Eleven kan uttrycka sig förståeligt.	Eleven kan uttrycka sig tydligt.	Eleven kan uttrycka sig själv på ett för situationen lämpligt sätt.	Eleven kan uttrycka sig själv mångsidigt och anpassa sitt uttryck enligt mottagare och ändamål.
Att tolka texter							
M3 uppmuntra eleven att iaktta, analysera, tolka och vara kritisk till olika typer av framföranden och föredrag och hjälpa eleven att upptäcka hur hans tolkningsförmåga behöver utvecklas	I2	Eleven lär sig att läsa analytiskt och kritiskt samt lär sig att göra iakttagelser om olika former av teckenspråkiga texter och anföranden och tolka dem med hjälp av ändamålsenliga begrepp.	Tolkningsförmåga och utvärdering av den	Eleven kan plocka ut centralt innehåll ur teckenspråkiga texter och anföranden med hjälp av stödfrågor.	Eleven kan särskilja huvudpunkterna i en teckenspråkig text eller ett anförande och beskriva ändamålen med den.	Eleven kan redogöra för syfte, målgrupp och betydelse i en teckenspråkig text eller ett tecknat anförande.	Eleven kan tolka och reflektera över betydelse och bedöma vilken inverkan en teckenspråkig text eller ett anförande har.
M4 uppmuntra eleven att utöver berättande, beskrivande och ställningstagande texter också arbeta med instruerande och	I2	Eleven lär sig att välja, använda, tolka och värdera teckenspråkiga skönlitterära, fakta- och medietexter.	Förmåga att arbeta med olika texter och dela med sig av	Eleven kan läsa enkla skönlitterära, fakta- och medietexter i olika former.	Eleven kan välja, använda och läsa olika texter men håller sig helst till bekanta texttyper.	Eleven kan välja, använda och tolka olika texter.	Eleven kan välja, använda, tolka och utvärdera också nya texttyper.

diskuterande texter, att diskutera om dem och dela sina erfarenheter i kommunikationsmiljöer på olika sätt			textupplevelser				
Att producera texter							
M5 handleda eleven att använda ett av de mest använda teckenspråkets skriftsystem	12	Eleven lär sig uttrycka sina tankar genom att skriva och producera många olika slags texter, även multimodala, samt identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov som textproducent.	Kunskap om teckenspråkets skriftsystem	Eleven kan med teckenspråkets skriftsystem producera enkla texter enligt modell. Eleven kan nämna någon styrka eller något utvecklingsbehov hos sig själv som textproducent.	Eleven kan med teckenspråkets skriftsystem producera olika typer av texter enligt instruktioner. Eleven kan beskriva sig själv som textproducent och nämna några styrkor eller utvecklingsbehov.	Eleven producera texter självständigt enligt givet syfte och där hen använder teckenspråkets skriftsystem. Eleven kan redogöra för sina styrkor och utvecklingsområden som textproducent.	Eleven kan producera text på ett kreativt sätt enligt situation och ändamål och enligt teckenspråkets skriftsystem. Eleven kan utvärdera sina styrkor som textproducent och reflektera över hur de kan utvecklas.
M6 uppmuntra eleven att uttrycka sig mångsidigare och att fördjupa sin kunskap om teckenspråkets strukturer, vad ett tecken består av och hur det uttrycks	13	Eleven stärker sin förmåga att uttrycka sig på teckenspråk och stärker sina textproduktionsprocesser.	Förmåga att uttrycka sig på teckenspråk	Eleven kan ideat producera enkla texter med hjälp av modell eller stödfrågor.	Eleven kan producera text och fästa uppmärksamhet vid enkla strukturella drag inom teckenspråket.	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven känner till teckenspråkets allmänna strukturella drag, hur	Eleven kan producera en sammanhängande och åskådlig text. Eleven kan mångsidigt använda

						tecken produceras samt följer i huvudsak centrala konventioner inom teckenspråkets skriftsystem när hen producerar och bearbetar texter.	teckenspråkets olika uttrycksätt. Eleven kan mångsidigt använda olika grepp i anslutning till teckenspråkets satser och fästa uppmärksamhet vid textens stil.
M7 uppmuntra eleven att befästa processerna för självständig eller gemensam produktion av olika slags texter i olika kommunikationsmiljöer, bredda användningen av källor samt respektera upphovsrätt och etisk kommunikation	I3	Eleven stärker sin förmåga att hantera och använda information. Eleven stärker sin förmåga att använda källor och källhänvisningar på ett mångsidigt sätt samt övar sig att agera i olika miljöer med respekt för integritet och upphovsrätt.	Förmåga att producera texter och behärska textprocessen, etisk kommunikation	Eleven kan göra en enkel sammanfattning utifrån det eleven sett. Eleven kan mekaniskt och på ett enkelt sätt använda källor i sina texter.	Eleven kan göra enkla anteckningar samt källhänvisningar enligt modell.	Eleven kan göra mångsidiga anteckningar och sammanfatta information hen samlat. Eleven hänvisar till källor på ett korrekt sätt.	Eleven kan kombinera information från flera olika källor i sina texter.
Att förstå språk, litteratur och kultur							

<p>M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och att känna igen olika språkregister, stildrag och nyanser och att förstå betydelsen av språkliga val och följderna av dem</p>	<p>14</p>	<p>Eleven fördjupar sin språkliga medvetenhet och sitt intresse för språkliga fenomen, känner igen språkets strukturer, olika språkvarianter, stildrag och nyanser och förstår betydelsen av språkliga val och följderna av dem.</p>	<p>Hur språkmedvetenheten utvecklats</p>	<p>Eleven kan göra enkla iakttagelser om särdrag i text. Eleven kan nämna några vanliga skillnader mellan teckenspråk och vardagligt och standardspråk.</p>	<p>Eleven kan göra iakttagelser om särdrag i språk och text och skilja mellan olika språkvarianter och stildrag. Eleven kan beskriva språkliga variationer i olika situationer.</p>	<p>Eleven kan redogöra för skillnaden mellan olika språkliga varianter och stildrag. Eleven kan reflektera över betydelsen och följderna av språkliga och textuella val.</p>	<p>Eleven kan analysera drag i texter, språkvarianter och stildrag. Eleven kan tillämpa information om följderna av språkliga val i sin egen kommunikation.</p>
<p>M9 handleda eleven att lära känna det finlandssvenska teckenspråkets kulturella och språkliga mångfald, hjälpa eleven att se språket som en resurs, att reflektera över teckenspråkets betydelse och ställning och att förstå dess historia samt stödja eleven att</p>	<p>14</p>	<p>Eleven bekantar sig med teckenspråkets och kulturens mångfald, teckenspråkets och de dövas kulturella historia och nuläge samt reflekterar över den kulturella identitetens betydelse.</p>	<p>Förmåga att uppfatta teckenspråkets betydelse och ställning</p>	<p>Eleven kan nämna några teckenspråk som används i Finland. Eleven kan nämna något drag som är typiskt för teckenspråket. Eleven kan berätta om modersmålets</p>	<p>Eleven kan nämna centrala drag som är typiska teckenspråket. Eleven kan beskriva modersmålets betydelse för individen.</p>	<p>Eleven kan beskriva mångfalden inom teckenspråket och deras ställning bland andra språk. Eleven kan redogöra för centrala drag inom teckenspråket och beskriva skillnaden mellan talat och tecknat språk.</p>	<p>Eleven kan reflektera över den språkliga och kulturella mångfaldens betydelse för individen och samhället. Eleven kan redogöra för drag som är typiska för teckenspråket i relation till andra språk. Eleven kan nämna</p>

utveckla en tecken- språkig och kulturell identitet				betydelse för hen.		Eleven kan reflek- tera över moders- målets kopplingar till identiteten.	romska dialekter som talas i olika länder. Eleven kan reflek- tera över moders- mål som begrepp och dess betydelse för identitetsbyg- get.
M10 uppmuntra eleven att vidga sin kultursyn, att bekanta sig med olika kulturformer och -in- stitutioner samt hjälpa eleven att re- flektera över språkets och kulturens bety- delse både i sitt eget liv och i samhället	I4	Eleven vidgar sin kultursyn genom att bekanta sig med olika kultur- former och -in- stitutioner. Eleven introdu- ceras till den teckenspråkiga kulturen och teckenspråkets olika användar- grupper och olika kommuni- kationsmetoder.	Kännedom om kultur och olika kulturfor- mer	Eleven kan särskilja olika kulturformer från varandra och känner till någon kulturinstitution. Eleven kan nämna någon av tecken- språkets användar- grupper.	Eleven kan beskriva hur olika kulturfor- mer kopplas ihop med olika kulturin- stitutioner. Eleven kan nämna teckenspråkets olika användargrupper.	Eleven kan beskriva kulturens mångfald och känner till de viktigaste kulturin- stitutionerna. Eleven kan beskriva teckenspråkets olika användar- grupper och olika kommunikations- metoder.	Eleven kan analysera kulturens mångfald i samhället och i det egna livet. Eleven kan analysera teckenspråkets olika användargrupper och deras situation i samhället.
Att använda språket som stöd för allt lärande							
M11 ge eleven möjlighet att stärka sin förmåga att använda	I4	Eleven lär sig att beställa tolkning och agera till- sammans med	Förmåga att an- vända tolk	Eleven kan an- vända tolktjänster under handledning.	Eleven kan använda tolktjänster och kän- ner till enkel tolk- ningspraxis.	Eleven kan beställa en tolk självstän- digt och agera med	Eleven kan tolkning- ens principer och praxis och kan ta

tolktjänster och samarbeta med en teckenspråkstolk i studierna eller för att uträtta olika ärenden och besöka kulturevenemang		en tolk i olika situationer.				tolken i vanliga situationer.	hänsyn till dem i sitt eget agerande.
M12 handleda eleven att utöka sin textvärld med texter som anknyter till fortsatta studier och samhället samt utveckla sin språkfärdighet inom olika kunskapsområden	15	Eleven lär sig att mångsidigt söka teckenspråkig information i olika källor, planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp. Eleven lär sig att använda en teckenspråkig ordbok, bekantar sig med utvecklingen hos de teckenspråkiga och vidgar sin kunskap om det teckenspråkiga inom olika vetenskapsområden.	Hur textvärlden vidgats, språkfärdighet inom olika kunskapsområden	Eleven kan söka information i bekanta källor och planera sitt arbete enligt modell.	Eleven kan söka information i källor som är nya för hen samt planera sitt arbete i egenskap av medlem i en grupp.	Eleven kan söka information i olika källor samt självständigt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete.	Eleven kan självständigt söka information i tillförlitliga och mångsidiga källor samt aktivt planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och i grupp.

1.5 Svenska som andra språk och litteratur

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 uppmuntra eleven att utveckla sina färdigheter att handla målriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället	I1	Eleven utvecklar sina färdigheter att handla målriktat, etiskt och konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i samhället.	Kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i förutsebara kommunikationssituationer genom att lyssna aktivt.	Eleven deltar muntligt i kommunikationssituationer i skolan på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till.	Eleven främjar med sitt agerande en lyckad kommunikationssituation.	Eleven agerar konstruktivt i olika kommunikationssituationer och anpassar sitt tal enligt situationen.
M2 handleda eleven att fördjupa förmågan att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter	I1	Eleven fördjupar sin förmåga att förstå formellt tal, den muntliga kommunikationen i undervisningen och talade medietexter.	Förmåga att förstå i kommunikationssituationer	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk som åskådliggörs tydligt.	Eleven förstår talade texter på vardagligt språk och tar reda på deras betydelse tillsammans med de andra.	Eleven förstår huvudragen i muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter som behandlar teman som är bekanta för eleven.	Eleven kan urskilja den väsentliga informationen i den muntliga kommunikationen i undervisningen och i talade medietexter samt utvärderar vad hen har hört.

							Eleven kan ta emot information i formella talsituationer.
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttrycksätt	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att uppträda och uttrycka sig målmedvetet i olika situationer och med hjälp av olika uttrycksätt.	Förmåga att uppträda	Eleven uttrycker sig själv i olika vardagliga situationer eller berättar om något ämne som intresserar hen på det sätt som hens språkkunskaper ger möjlighet till. Eleven kompletterar sin språkfärdighet med andra uttrycksätt.	Eleven förbereder och håller ett anförande eller en muntlig presentation om ett tema som ligger nära hen själv. Eleven övar på olika sätt att uttrycka sig.	Eleven förbereder och håller en tydlig presentation om ett tema som förutsätter att hen söker information. Eleven använder olika sätt att uttrycka sig.	Eleven förbereder och håller en sammanhängande och till sitt innehåll mångsidig presentation. Eleven använder olika sätt att uttrycka sig på ett ändamålsenligt sätt för att berika presentationen.
Att tolka texter							
M4 handleda eleven att använda sin kunskap om textgenrer för att tolka texter, vidga elevens ord- och begreppsförråd och använda lässtrategier effektivt samt utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts	I2	Eleven använder sin kunskap om textgenrer för att tolka skrivna och multimodala texter, utvidgar sitt ord- och begreppsförråd, använder effektivt lässtrategier och	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av talade, skrivna och multimodala texter	Eleven förstår varför texter skiljer sig från varandra. Eleven känner igen några särdrag för de vanligaste textgenrererna.	Eleven känner igen de vanligaste textgenrererna. Eleven förstår texter som behandlar ämnesområden som är bekanta för hen och kan uppfatta texten som helhet.	Eleven iakttar strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer. Eleven utvidgar aktivt sitt ord- och begreppsförråd genom att läsa olika slags texter.	Eleven särskiljer mellan strukturen och de språkliga särdragen i olika textgenrer med hjälp av ändamålsenliga begrepp. Eleven utvecklar sitt ord- och

betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.		strategier för att förstå text och drar slutsatser om en texts betydelser utgående från texten, orden och de språkliga strukturerna.		Eleven förstår bristfälligt innehållet i en text.	Eleven tar reda på nyckelord för att förstå huvudtanken i texten. Eleven använder texter för att utvidga sitt ord- och begreppsförråd.	Eleven använder ändamålsenliga strategier för att tolka texter.	begreppsförråd så att det är tillräckligt för att hen självständigt kan tolka och utvärdera texter.
M5 handleda eleven att tolka texter kritiskt både självständigt och i grupp	12	Eleven övar sig på att kritiskt tolka talade, skrivna och multimediala texter både självständigt och i grupp.	Förmåga att tolka skrivna och multimediala texter	Eleven läser och förstår enkla texter med ett konkret språk och i för eleven bekanta situationer samt kan ställa frågor utifrån texterna tillsammans med andra och självständigt.	Eleven läser och förstår texter, även abstrakta sådana, som är lämpliga för hans ålder. Eleven drar slutsatser om texterna och framför motiverade åsikter om textens innehåll.	Eleven använder sin förmåga att tolka texter som en resurs för lärandet. Eleven utvärderar texter och drar slutsatser om och ställer kritiska frågor utifrån texten. Eleven förstår att andra texter inverkar på textens betydelse.	Eleven utvärderar texternas sätt att påverka. Eleven iakttar sådana betydelser i texterna som inte är direkt uttalade, såsom textens tidsförlopp, attityder och synpunkter. Eleven tolkar hur andra texter inverkar på textens betydelse.
Att producera texter							
M6 handleda eleven att stärka förmågan att	13	Eleven planerar, producerar och bearbetar	Förmåga att tillämpa kunskap om	Eleven producerar texter som till sin struktur, sitt språk	Eleven planerar och producerar med hjälp av modeller	Eleven planerar, producerar och bearbetar texter där hen	Eleven producerar självständigt texter där

planera, producera och bearbeta texter självständigt och tillsammans med andra samt att kunna använda olika textgenrer som källor och modeller för de egna texterna		texter. Eleven använder berättande, beskrivande och ställningstagande texter som modeller och källor för de egna texterna.	textgenrer i produktionen av texter	och sitt innehåll är enkla och konkreta och som berör något ämne som ligger eleven nära.	texter om olika ämnesområden, både självständigt och tillsammans med andra. Eleven producerar texter där man känner igen textgenrerna men där textgenrernas typiska särdrag används bristfälligt.	använder särdragen för olika textgenrer på ett ändamålsenligt sätt.	särdragen för olika textgenrer används på ett mångsidigt sätt. Eleven använder också andra texter som källor för de egna texterna.
M7 hjälpa eleven att befästa kunskaperna om normerna för standardskriftspråket samt behärsknigen av det ordförråd och de strukturer som behövs för olika textgenrer	I3	Eleven följer normerna för standardskriftspråket i sina texter och använder ordförråd och språkliga strukturer som är karakteristiska för olika textgenrer.	Förmåga att behärska skriftspråket	Eleven producerar texter om ämnesområden som är bekanta för hen själv. Texten kan vara icke-koherent, något svårläst och skriven med ett begränsat ordförråd.	Eleven producerar texter som är förståeliga trots språkliga brister. Ordförrådet kan fortfarande vara begränsat. Eleven tillämpar inte alltid grundreglerna för skriftspråket.	Eleven producerar koherenta texter och använder ändamålsenliga ord och strukturer i dem. Eleven kan huvudsakligen tillämpa grundreglerna för skriftspråket i sitt skrivande.	Eleven producerar texter som innehållsmässigt och språkligt är mångsidiga. Eleven tillämpar grundreglerna för skriftspråket.
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M8 handleda eleven att fördjupa sin språkliga medvetenhet och	I4	Eleven blir intresserad av språkliga fenomen. Eleven	Hur den språkliga	Eleven observerar att språkbruket varierar i olika situationer.	Eleven reflekterar över textens språkliga och textuella drag och deras	Eleven uppfattar och skiljer mellan språkliga och textuella drag i texter och	Eleven drar slutsatser om texters språkliga och textuella särdrag.

intressera sig för språkliga fenomen, hjälpa eleven att känna igen språkliga strukturer, olika register, stildrag och nyanser och förstå betydelser och följer av olika språkliga val		känner igen språkliga strukturer och använder formellt och informellt språk som en resurs för språkanvändningen samt använder språkliga stildrag och nyanser. Eleven förstår betydelser och följer av olika språkliga val.	medvetenheten utvecklats	<p>Eleven identifierar skillnaderna mellan skrivet och talat språk.</p> <p>Eleven uppfattar gränserna mellan satser och känner igen verbet i centrum av satsen.</p>	<p>betydelser tillsammans med andra.</p> <p>Eleven känner igen formellt och informellt språkbruk och skillnaderna mellan olika språkliga stilar.</p> <p>Eleven kan dela in satsen i satskonstruktionens olika delar.</p>	<p>deras betydelser med hjälp av ändamålsenliga begrepp.</p> <p>Eleven förstår formellt och informellt språkbruk och effekterna av olika språkliga stilar.</p> <p>Eleven känner till olika sätt att påverka med hjälp av språket samt språkliga sätt att skapa kausalitet, modalitet och textbindningsmetoder.</p>	<p>Eleven utnyttjar formellt och informellt språk i sitt språkbruk.</p> <p>Eleven förstår hur olika sätt att påverka med hjälp av språket och olika språkliga sätt att skapa samband inverkar på hur betydelsen byggs upp i en text.</p>
M9 inspirera eleven att bekanta sig med olika litteraturgenrer, den svenska och i synnerhet den finlandssvenska litteraturen, dess historia och kopplingar till världslitteraturen samt att handleda eleven att känna till hur olika texter förhåller sig till varandra	I4	Eleven läser och tolkar finlandssvensk litteratur, i synnerhet modern finlandssvensk litteratur. Eleven bekantar sig med den finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden: romantiken,	Kännedom om litteraturen och dess skeden	<p>Eleven läser korta och lättförståeliga finlandssvenska skönlitterära texter.</p> <p>Eleven skiljer mellan fiktiva texter och andra texter.</p>	<p>Eleven läser finlandssvenska skönlitterära texter och diskuterar sin läsupplevelse med de andra.</p> <p>Eleven har bekantat sig med några texter som representerar de viktigaste skedena i den finlandssvenska litteraturen.</p>	<p>Eleven läser finlandssvenska böcker och analyserar sin läsupplevelse.</p> <p>Eleven känner till romantiken och realismen av den finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och deras kopplingar till de europeiska trenderna.</p>	<p>Eleven läser mångsidig finlandssvensk litteratur och analyserar det hen läst genom att diskutera och skriva om sina upplevelser.</p> <p>Eleven känner till modernismen av den</p>

		realismen och modernismen samt deras kopplingar till världslitteraturen. Eleven förstår hur litteraturgenren och andra texter påverkat ett verk.			Eleven känner till några litteraturgenrer, såsom skräck-, fantasy-, scifi-, deckar- eller romanlitteratur och beskriver minst en av dem. Eleven känner igen till vilken litteraturgenre en text hör.	Eleven kan särskilja litteraturgenrernas särdrag i texter som hen läser.	finlandssvenska litteraturens viktigaste skeden och dess koppling till de europeiska trenderna.
M10 hjälpa eleven att vidga sin kulturuppfattning och att redogöra för flerspråkighet och kulturell mångfald i skolan och i samhället samt att se kulturella skillnader och likheter och kulturbundenheter i och mellan olika företeelser	I4	Hjälpa eleven att förstå betydelsen av språklig och kulturell mångfald i skolan och i samhället. Eleven ser skillnader och likheter mellan kulturer samt kulturbundenheter i och mellan olika företeelser.	Hur den kulturella medvetenheten utvecklats	Eleven känner till att det förekommer flerspråkighet och kulturell mångfald i alla samhällen. Eleven iakttar kulturella och kulturbundna företeelser i sin närmaste omgivning.	Eleven identifierar flerspråkighet och kulturell mångfald på individnivå och i den nära omgivningen. Eleven kan redogöra för kulturell och kulturbundna fenomen i den närmaste omgivningen.	Eleven redogör för vad flerspråkighet och kulturell mångfald innebär i samhället. Eleven förstår att kulturella och kulturbundna företeelser inverkar på individernas tänkesätt och handlingar samt på uppkomsten av olika grupper.	Eleven framför synpunkter på vad flerspråkighet och kulturell mångfald betyder i samhället. Eleven känner till hur kulturella och kulturbundna företeelser påverkar i samhället och kan analysera följderna av dem.
Att använda språket som stöd för allt lärande							
M11 handleda eleven att befästa en positiv uppfattning om sig själv	I5	Eleven stärker en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt	Hur elevens sätt att lära sig språk utvecklas	Eleven gör iakttagelser om hur hen lär sig språk och	Eleven identifierar sina styrkor och utvecklingsområden när det gäller hens	Eleven utvecklar sina färdigheter att lära sig språk och använder mångsidigt sin	Eleven ställer upp utmanande mål för sitt eget lärande och främjar

och sitt sätt att kommunicera, läsa, producera texter och lära sig språk, handleda eleven att iaktta och jämföra olika sätt att lära sig samt att lära sig av andra		att lära sig och använda språk. Eleven jämför och använder olika sätt att lära sig både självständigt och i grupp.		sina egna sätt att lära sig.	sätt att lära sig och använda språk samt ställer upp mål för sitt eget lärande.	omgivning som en resurs för att lära sig språk.	det gemensamma lärandet.
M12 handleda eleven att lägga märke till hur språket används inom olika vetenskapsområden	15	Elevens språkkunskap utvecklas från ett vardagligt språk mot språket som används inom olika vetenskapsområden.	Utvecklingen av ett abstrakt språk	Eleven behandlar teman som berör olika vetenskapsområden på ett vardagligt språk.	Eleven förstår med stöd av en stark kontext språk som är rätt så kognitivt utmanande och lämpligt med hänsyn till elevens ålder.	Eleven förstår kognitivt utmanande språk som är lämpligt med hänsyn till hans ålder, men behöver stöd från kontexten.	Eleven känner till metoder för användningen av ett abstrakt språk och använder dem för att tolka och producera texter.
M13 uppmuntra eleven att utveckla förmågan att söka information samt att planera, strukturera och utvärdera sitt arbete självständigt och tillsammans med andra	15	Eleven använder ändamålsenliga sätt att söka information och planerar, strukturerar och utvärderar sitt eget arbete självständigt och tillsammans med andra.	Förmåga att söka information samt förmåga att planera, strukturera och utvärdera sitt eget arbete	Eleven söker enstaka information från givna källor. Eleven planerar och utvärderar sitt eget arbete endast i liten grad.	Eleven söker information från källor som känner till eller som hen fått, men upprepar informationen. Eleven utvärderar sitt arbete.	Eleven söker information från olika källor och planerar, strukturerar och utvärderar sitt eget arbete både självständigt och tillsammans med andra. Eleven bidrar med sin egen insats i det gemensamma arbetet.	Eleven söker och kombinerar mångsidigt information från olika källor samt jämför informationen och bedömer dess tillförlitlighet.

2 Det andra inhemska språket, finska

2.1 Finska, A-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att ge akt på och reflektera över företeelser som anknyter till nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer	I1	Eleven känner till det finska språkets ställning i Finland. Eleven lägger märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven utvecklar sin förmåga och vilja att komma till rätta i finskspråkiga och	Förståelse för frågor som gäller språkets ställning och språkets och kulturens betydelse	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om att det finns olika språkmiljöer i Finland och kan reagera i finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	Eleven kan förklara varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om nationalspråkets betydelse för individen. Eleven kan komma till rätta i	Eleven kan berätta om rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan ta i beaktande språkets betydelse för individen. Eleven kan agera i finskspråkiga och	Eleven kan klargöra för rättigheter och skyldigheter i anknytning till Finlands nationalspråk. Eleven kan reflektera över språkets betydelse för individen. Eleven kan agera flexibelt i

		flerspråkiga miljöer.			finskspråkiga och flerspråkiga miljöer.	flerspråkiga miljöer.	finskspråkiga och flerspråkiga miljöer enligt situation.
M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att vidga sin syn på omvärlden genom att använda sig av sina kunskaper i finska i olika sammanhang och miljöer	I1	Eleven lär sig att utveckla sina kunskaper i finska i olika sammanhang och miljöer.	Förmåga att utveckla sina medborgerliga färdigheter med hjälp av finska språket	Eleven kan nämna olika sammanhang och miljöer i vilka hen kan använda finska.	Eleven kan ge förslag på olika sammanhang och miljöer samt nämna hur hen kan använda finska i dessa.	Eleven kan förutse i vilka sammanhang och miljöer hen kan använda finska.	Eleven kan beskriva hur hen kan agera i olika finskspråkiga sammanhang och miljöer.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Språklig förmåga	Eleven kan under handledning lägga märke till regelbundenheter i det finska språket.	Eleven kan lägga märke till och nämna regelbundenheter i det finska språket. Eleven känner till och kan använda några språkvetenskapliga begrepp i finska som stöd för sitt lärande.	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om finska i jämförelse med andra språk. Eleven kan använda språkvetenskapliga begrepp i finska som stöd för sitt lärande	Eleven kan utgående från sina iakttagelser självständigt dra slutsatser om regelbundenheter i det finska språket samt tillämpa dessa. Eleven kan mångsidigt använda språkvetenskapliga begrepp i finska som stöd för sitt lärande.
Färdigheter för språkstudier							

<p>M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för henseget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Förmåga att ställa upp mål, reflektera över sitt lärande och samarbete med andra</p>	<p>Eleven kan under handledning ställa upp några mål för sina studier i finska. Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p>	<p>Eleven kan ställa upp mål för sina studier i finska. Eleven kan i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk. Eleven känner till hur hen kan delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan ställa upp ändamålsenliga mål för sina studier i finska. Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan utnyttja olika sätt för att lära sig finska. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan ställa upp mångsidiga mål för sina studier i finska. Eleven kan reflektera mångsidigt över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan utnyttja varierande sätt för att lära sig finska. Eleven kan beskriva och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i många olika kommunikationssituationer.</p>
<p>M5 stödja elevens förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även</p>	<p>Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>Eleven kan nämna situationer där hen kan använda sina kunskaper i finska.</p>	<p>Eleven kan berättar för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i finska och hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.</p>	<p>Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i finska och hur hen kan utveckla sina färdigheter i språk</p>	<p>Eleven kan reflektera över hur hen kan utveckla sina färdigheter i finska efter avslutad skolgång. Eleven kan</p>

		efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i sin omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.			Eleven kan i någon mån använda sina kunskaper i finska i olika situationer.	efter avslutad skolgång. Eleven kan tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.	målmedvetet tillämpa sina kunskaper i finska enligt situation. Eleven visar initiativ och målmedvetenhet i språkstudierna.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att aktivt delta i olika slag av vardagliga kommunikationssituationer	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika bekanta kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar om en aktuell händelse.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på finska använda olika	I3	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer och att använda olika	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder vid behov standarduttryck för att be	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern	Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att

<p>kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier</p>		<p>kompensationsstrategier.</p>		<p>Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>om precisering av nyckelord.</p> <p>Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>har förstått budskapet.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p>	<p>samtalspartnern har förstått budskapet. Kan rätta till missförstånd eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta och mer komplicerade uttryck.</p>
<p>M8 hjälpa eleven att i kommunikationssituationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation. Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.</p>	<p>Kulturellt lämpligt språkbruk</p>	<p>Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang</p>	<p>Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan ta hänsyn till formell språkanvändning.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga</p>

					Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner		kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll	I3	Eleven lär sig att förstå budskapet i muntliga och skriftliga texter genom att använda sin slutledningsförmåga. Eleven lär sig att hitta det centrala innehållet i texter för sin informationssökning.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord	Eleven förstår det väsentliga och flera detaljer i mer krävande allmänspråkligt tal i normalt tempo eller i allmänspråklig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå A2.2/B1.1
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala förståeligt.	Förmåga att producera texter	<p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>Eleven kan räkna upp och beskriva (för åldern typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>Eleven kan redogöra för det väsentliga angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen.</p> <p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och också krävande strukturer samt idiomatiska uttryck.</p> <p>Eleven kan tillämpa grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>

2.2 Finska, B1-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till språkmiljön och likheter och olikheter i jämförelse med det andra nationalspråket.	I1	Eleven lär sig att lägga märke till kulturella skillnader mellan nationalspråken. Eleven lär känna språkmiljön.	Förståelse för frågor som anknyter till språkets och kulturens betydelse.	Eleven känner till att man talar finska och svenska i Finland. Eleven lägger märke till olika språkmiljöer i Finland.	Eleven kan berätta varför man talar finska och svenska i Finland. Eleven är medveten om olika språkmiljöer och att de har betydelse för individen.	Eleven känner till olika språkmiljöer och kan beskriva särdrag i dessa. Eleven förstår språkets betydelse för individen.	Eleven kan jämföra olika språkmiljöer och särdragen i dessa. Eleven kan ta språkets betydelse i beaktande i olika språkmiljöer.
M2 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket och att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och att göra jämförelser mellan finska och andra språk. Eleven lär sig att använda språk-	Språklig förmåga	Eleven kan under handledning lägga märke till regelbundenheter i språket.	Eleven kan lägga märke till och nämna regelbundenheter i finska språket. Eleven känner till och kan använda några språkvetenskapliga	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om regelbundenheter i finska. Eleven kan använda språkvetenskapliga	Eleven kan utgående från sina iakttagelser självständigt dra slutsatser om regelbundenheter i finska språket samt tillämpa dessa.

		vetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.			begrepp som stöd för sitt lärande.	begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleven kan mångsidigt använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.
Färdigheter för språkstudier							
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja olika sätt för att lära sig finska och reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	12	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i olika	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över sitt lärande och samarbete med andra	Eleven kan under handledning ställa upp några mål för sina studier i finska. Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i finska. Eleven kan i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk. Eleven känner till hur hen kan delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.	Eleven kan ställa upp ändamålsenliga mål för sina studier i finska. Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan utnyttja olika sätt för att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.	Eleven kan ställa upp mångsidiga mål för sina studier i finska. Eleven kan mångsidigt reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda sig av varierande sätt för att lära sig finska. Eleven kan beskriva och reflektera över olika sätt att delta

		kommunikations-situationer					uppbyggande i olika kommunikations-situationer.
M4 uppmuntra eleven att lägga märke till möjligheterna att använda sina språkfärdigheter och handleda hen att modigt använda språket i olika situationer i och utanför skolan	I2	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda sina kunskaper genom att modigt utnyttja språket i olika situationer i och utanför skolan	Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	Eleven kan nämna situationer där hen kan använda sina kunskaper i finska.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i finska och hur hen kan utveckla de egna språkkunskaperna. Eleven använder i någon mån finska i olika situationer.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i finska även utanför skolan och efter avslutad skolgång. Eleven kan reflektera över hur hen kontinuerligt kan utveckla sina kunskaper och färdigheter i finska. Eleven använder ofta finska i olika situationer.	Eleven kan berätta hur hen målmedvetet kan utnyttja sina kunskaper i finska ut- anför skolan och efter avslutad skolgång. Eleven kan reflektera över hur hen kontinuerligt kan utveckla sina kunskaper och färdigheter på ett mångsidigt sätt. Eleven använder relativt naturligt finska i olika situationer.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1

M5 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått.	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be om förtydligande eller upprepning och behöver mera sällan stödja sig på

							non-verbala uttryck. Eleven kan utnyttja samtalspartners uttryck i sin egen kommunikation.
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig ett lämpligt och artigt språkbruk.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av några korta sociala situationer och kan använda några artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M8 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att förstå för åldern lämpliga muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket	Eleven förstår skrivna text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skrivna text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.

				begränsat antal skrivtecken.	Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.	Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda lämpligt ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett centralt ordförråd och strukturer. Eleven kan tillämpa några

					situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	grundläggande uttalsregler.
--	--	--	--	--	--	--	-----------------------------

2.3 A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som är förknippade med nationalspråkets ställning i Finland samt stärka elevens förmåga och vilja att ta del av och verka i flerspråkiga och mångkulturella miljöer	I1	Eleven lär känna det finska språkets ställning i Finland. Eleven lär sig förstå kulturella skillnader mellan nationalspråken samt bakgrunden till dessa. Eleven lär sig att agera i olika språkmiljöer.	Förståelse för frågor som gäller nationalspråkets ställning	Eleven vet att hen har rätt att använda och utveckla sina språk. Eleven kan berätta om våra nationalspråk och kan nämna olika språkmiljöer.	Eleven vet att hen har rätt att använda och utveckla sina språk. Eleven är medveten om värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan verka i olika språkmiljöer.	Eleven vet att hen har rätt att använda och utveckla sina språk. Eleven kan ta i beaktande värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken. Eleven kan agera i olika språkmiljöer.	Eleven vet att hen har rätt att använda och utveckla sina språk. Eleven kan genom sitt agerande beakta värderingar och företeelser som anknyter till nationalspråken.

M2 uppmuntra eleven att upptäcka möjligheter att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer	I1	Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att mångsidigt använda finska i olika sammanhang och miljöer.	Förmåga att mångsidigt använda sig av sina språkkunskaper	Eleven kan ge exempel på några olika sammanhang och miljöer där hen kan använda finska.	Eleven kan nämna sammanhang och miljöer där hen kan använda finska.	Eleven kan använda finska mångsidigt i olika sammanhang och miljöer.	Eleven kan använda finska mångsidigt och ändamålsenligt med hänsyn till olika sammanhang och miljöer.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i finska språket, på vilket sätt man i olika språk uttrycker samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att ge akt på regelbundenheter i finska språket och likheter och olikheter i jämförelse med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Språklig förmåga	Eleven kan under handledning lägga märke till regelbundenheter och känner delvis till språkvetenskapliga begrepp.	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om finskans regelbundenheter i jämförelse med andra språk. Eleven känner till och kan använda några språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om finskans regelbundenheter och kan jämföra olika sätt att uttrycka samma saker i olika språk. Eleven kan använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleven kan utgående från sina iakttagelser självständigt dra slutsatser om finskans regelbundenheter, tillämpa dessa samt i olika språk jämföra olika sätt att uttrycka samma saker. Eleven kan mångsidigt använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.
Färdigheter för språkstudier							
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och att	Förmåga att ställa upp mål, reflektera	Eleven kan under handledning ställa upp några mål för sina studier i finska.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i finska.	Eleven kan ställa upp ändamålsenliga mål för sina studier i finska.	Eleven kan ställa mångsidiga mål för sina studier i finska.

<p>för att lära sig finska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>		<p>reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra.</p> <p>Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hans eget lärande.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>över sitt lärande och samarbeta med andra</p>	<p>Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p>	<p>Eleven kan i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk.</p> <p>Eleven känner till hur hen kan delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p> <p>Eleven kan utnyttja olika sätt för att utveckla sin språkliga förmåga.</p> <p>Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan reflektera mångsidigt över sina studiesätt och sitt lärande.</p> <p>Eleven kan utnyttja varierande sätt för att utveckla sin språkliga förmåga i finska.</p> <p>Eleven kan beskriva och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i många olika kommunikationssituationer.</p>
<p>M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkfärdigheter och utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper i olika situationer samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång.</p>	<p>Förmåga att utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande</p>	<p>Eleven kan använda sina kunskaper i finska i några situationer och nämna hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.</p>	<p>Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i finska och hur hen kan utveckla de egna färdigheterna.</p> <p>Eleven kan använda sina</p>	<p>Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i finska och hur hen kan utveckla sina färdigheter i språk efter avslutad skolgång.</p>	<p>Eleven kan reflektera över hur hen på ett mångsidigt sätt kan utveckla sina färdigheter i finska efter avslutad skolgång.</p> <p>Eleven kan</p>

		Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hens omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.			kunskaper i finska i olika situationer.	Eleven kan mångsidigt tillämpa sina kunskaper i finska i olika situationer.	målmedvetet tillämpa sina kunskaper enligt situation. Eleven visar initiativ och målmedvetenhet i språkstudierna.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M6 uppmuntra eleven att vara aktiv i olika, kommunikationssituationer, vilkas teman också kan vara relativt krävande	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer	Eleven kan relativt obehindrat delta i kommunikation också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man informerar om en aktuell händelse.	Eleven kan kommunicera relativt obehindrat också i nya och mer krävande situationer.
M7 handleda eleven att öva sig i att föra ordet, att aktivt gå in och ta del i muntlig eller skriftlig kommunikation och att förhandla om betydelser	I3	Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda olika kompensations-	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan nonverbala uttryck. Eleven måste relativt ofta	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern	Eleven kan ta initiativ och använda lämpliga uttryck i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas.	Eleven kan uttrycka sin åsikt och diskutera betydelsen också där mer krävande ämnen behandlas.

		strategier och omformulera sitt budskap.		<p>be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>	<p>har förstått budskapet.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.</p>	<p>Eleven kan relativt naturligt rätta till missförstånd.</p> <p>Eleven kan diskutera betydelsen också av mera komplicerade uttryck.</p>	<p>Eleven kan diskutera betydelsen också av komplicerade uttryck och begrepp.</p> <p>Eleven kan naturligt rätta till missförstånd och korrigera sitt språk.</p>
M8 handleda eleven att i kommunikationen fästa uppmärksamhet vid hur formell situationen är, att öva sig i att använda olika slags texter (t.ex. bloggar, intervjuer) och att i sin kommunikation bli förtrogen med kraven på kulturell växelverkan	I3	<p>Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation.</p> <p>Eleven lär sig att anpassa sin kommunikation enligt situation.</p>	Kulturellt lämpligt språkbruk	<p>Eleven klarar av korta sociala situationer.</p> <p>Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.</p>	<p>Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutyerna.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>	<p>Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt.</p> <p>Eleven känner till de viktigaste artighetskutyerna och följer dem.</p> <p>Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till viktiga kulturellt betingade aspekter.</p>	<p>Eleven kan för olika ändamål använda ett språk som inte är för familjärt men inte heller för formellt.</p> <p>Eleven kan ta hänsyn till sin samtalspartner och till de krav som olika situationer ställer.</p>

Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M9 erbjuda eleven och tillsammans med hen söka mångsidiga och betydelsefulla texter vilka kräver slutledningsförmåga och textförståelse-strategier	I3	Eleven lär sig att förstå muntliga och skriftliga texter och att tillämpa olika strategier för att tolka dem.	Förmåga att tolka texter	<p>Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.</p> <p>Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.</p> <p>Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>	<p>Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text.</p> <p>Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap.</p> <p>Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.</p>	<p>Eleven förstår tydligt tal som innehåller fakta om bekanta eller ganska allmänna ämnen och klarar också i någon mån av texter som förutsätter slutledning.</p> <p>Eleven förstår det väsentliga och de viktigaste detaljerna i en pågående mera omfattande formell eller informell diskussion i omgivningen.</p>	<p>Eleven förstår muntlig och skriven text som är mera invecklad till språk och innehåll samt klarar av texter som förutsätter slutledning.</p> <p>Eleven kan följa med komplicerad argumentation samt redogöra för det centrala innehållet i olika texter.</p> <p>Eleven förstår en stor del av en pågående diskussion i omgivningen.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.2	Kunskapsnivå B1.2/B2.1
M10 handleda eleven att producera, tolka och dela texter vars tema också kan vara något	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt i olika sammanhang	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga	Eleven kan berätta om vanliga konkreta ämnen genom att beskriva, specificera och jämföra.	Eleven kan med rätt mångsidiga strukturer och ett omfattande ordförråd uttrycka sig klart och

<p>mer krävande och att i sammanhanget fästa uppmärksamhet vid texternas mångsidighet och användandet samt behärskningen av varierande strukturer</p>		<p>och för olika ändamål genom att använda centralt ordförråd och centrala strukturer.</p>		<p>konkreta saker som är viktiga för hen.</p> <p>Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.</p> <p>Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.</p>	<p>ämnena, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen.</p> <p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom.</p> <p>Eleven kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.</p>	<p>Eleven uttrycker sig relativt obehindrat.</p> <p>Eleven kan skriva personliga och mera allmänna meddelanden och uttrycka sina tankar också om en del fiktiva ämnen.</p> <p>Eleven använder sig av ett relativt omfattande ordförråd, vanliga idiom, olika strukturer och även komplicerade meningar.</p> <p>Eleven behärskar de grundläggande uttalsreglerna också för andra än inövade uttryck.</p>	<p>exakt om olika ämnen som hör till det egna erfarenhetsområdet.</p> <p>Eleven kan uttrycka sina tankar också om fiktiva ämnen.</p> <p>Eleven kan delta också i mer formella diskussioner.</p>
---	--	--	--	--	--	---	---

3 Främmande språk

3.1 Engelska, A-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i engelska

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som anknyter till engelskans ställning och olika varianter samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	Eleven lär känna värderingar som anknyter till det engelska språkets ställning och olika varianter. Eleven lär sig om länders kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Förståelse för frågor som anknyter till språkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan berätta var engelska talas samt känner till att engelska talas på olika sätt. Eleven kan nämna några länders kulturer och livsformer inom språkområdet.	Eleven kan berätta var engelska talas och känner till att engelska talas på olika sätt. Eleven kan beskriva ländernas kulturer och livsområden i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation.	Eleven kan berätta om engelskans ställning som världsspråk. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och livsformer i språkområdet. Eleven kan beskriva kulturella drag i kommunikationen.	Eleven kan reflektera över engelskans ställning som världsspråk samt därtill hörande företeelser. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven kan beskriva och reflektera över kulturella drag i kommunikation.
M2	I1	Eleven lär sig att hitta	Förmåga att med hjälp av	Eleven kan ge exempel på några	Eleven kan nämna engelskspråkiga	Eleven kan beskriva engelskspråkiga	Eleven kan reflektera över hur hen

<p>uppmuntra eleven att hitta intressanta engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar uppfattningen om den globaliserade världen och möjligheterna att ta del av den</p>		<p>engelskspråkiga innehåll och sammanhang som vidgar bilden av den globaliserade världen. Eleven lär sig olika sätt att agera i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld på engelska.</p>	<p>engelska språket utveckla sina världsmedborgerliga färdigheter</p>	<p>engelskspråkiga innehåll och sammanhang där engelska språket kan användas.</p>	<p>innehåll och sammanhang, som utvecklar hens lärande samt vidgar hens bild av den globaliserade världen.</p> <p>Eleven kan nämna några sätt på vilka hen kan agera på engelska i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld.</p>	<p>innehåll och sammanhang, som främjar hens lärande samt vidgar hens bild av den globaliserade världen.</p> <p>Eleven kan berätta om olika sätt att agera på engelska i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld.</p>	<p>kan agera i engelskspråkiga sammanhang och utnyttja engelskspråkiga innehåll för att främja det egna lärandet samt vidga sin bild av den globaliserade världen.</p> <p>Eleven kan reflektera över olika sätt att använda engelska i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld.</p>
<p>M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande</p>	<p>I1</p>	<p>Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i engelska språket och göra jämförelser mellan engelska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga</p>	<p>Språklig förståelse</p>	<p>Eleven lägger under handledning märke till några regelbundenheter i engelska språket.</p> <p>Eleven lägger under handledning märke till likheter mellan engelska och andra språk.</p>	<p>Eleven lägger märke till regelbundenheter i engelska språket.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk.</p> <p>Eleven kan använda några</p>	<p>Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter.</p> <p>Eleven kan ge exempel på hur samma sak uttrycks i engelska och i något annat språk.</p>	<p>Eleven kan utgående från sina iakttagelser självständigt dra slutsatser om engelska språkets regelbundenheter samt tillämpa dem.</p> <p>Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i engelska</p>

		begrepp som stöd för sitt lärande.			språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleven kan använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	och i något annat språk. Eleven kan mångsidigt använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.
Färdigheter för språkstudier							
M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig engelska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt att handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sin läroprocess självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätt	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över sitt lärande och samarbeta med andra	Eleven kan under handledning ställa upp några mål för sina studier i engelska. Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.	Eleven kan ställa upp några mål för sina studier i engelska. Eleven kan i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk. Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i engelska. Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda olika sätt för att lära sig språk. Eleven kan redogöra för olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i engelska. Eleven kan mångsidigt reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda mångsidiga sätt för att lära sig engelska. Eleven kan redogöra för och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i många slags

		lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.					kommunikationssituationer
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	I2	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	Eleven kan nämna några situationer där kunskaper i engelska kan användas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål kunskaperna i engelska kan användas och hur färdigheterna i språk kan breddas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål kunskaperna i engelska kan användas och hur hen kan utveckla sina färdigheter i språk efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utveckla sina färdigheter i engelska efter avslutad skolgång. Eleven visar initiativ och målmedvetenhet i språkstuderna.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.3.	Kunskapsnivå A2.2.	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2

<p>M6 uppmuntra eleven att delta i olika kommunikationssituationer som är lämpliga med hänsyn till elevens ålder och livserfarenhet och som även kan behandla åsikter</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att aktivt delta i olika kommunikationssituationer</p>	<p>Kommunikationsförmåga i olika situationer</p>	<p>Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer och kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation</p>	<p>Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.</p>	<p>Eleven kan kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter också i vissa mer krävande situationer som till exempel då man diskuterar en aktuell händelse.</p>
<p>M7 stödja eleven att ta initiativ i kommunikationssituationer, i användandet av kompensationsstrategier och i betydelseförhandlingar</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att ta initiativ i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda kommunikationsstrategier.</p>	<p>Användning av kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel.</p> <p>Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons.</p> <p>Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.</p>	<p>Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation genom att vid behov använda standarduttryck för att be om precisering av nyckelord.</p> <p>Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga.</p> <p>Eleven använder till exempel ett närliggande eller allmänare begrepp när</p>	<p>Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p>	<p>Eleven kan ta initiativ i en kommunikationssituation där ett bekant ämne behandlas och kan försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet, rätta till missförstånd.</p> <p>Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p>

					hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).	Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.	Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck och också av relativt komplicerade uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i kommunikationen och stödja elevernas förmåga att delta på ett uppbyggande sätt i kulturell växelverkan	I3	Eleven lär sig att känna igen kulturella drag i kommunikation. Eleven lär sig att använda språket i kulturell växelverkan.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamålen, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna och kan fästa vikt vid språkets formalitet. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till de viktigaste kulturellt betingade aspekterna.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.3.	Kunskapsnivå A2.2.	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M9 erbjuda eleven möjlighet att lyssna till och läsa många olika för hen själv	I3	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal	Eleven förstår det väsentliga och många detaljer i lite mer krävande allmänspråkligt och

betydelsefulla allmänna och lättfattliga texter samt att tolka texterna med hjälp av olika strategier		Eleven lär sig strategier för att förstå texter.		innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information enligt behov ur en kort text.	en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.	relativt långsamt tal eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.3.	Kunskapsnivå A2.2.	Kunskapsnivå B1.1	Kunskapsnivå B1.1/B1.2
M10 handleda eleven att för olika ändamål producera både muntliga och skriftliga texter med allmänna eller för hen betydelsefulla teman och att samtidigt hjälpa eleven att fästa vikt vid ett	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda det engelska språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta	Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt	Eleven kan redogöra för det väsentliga och många detaljer angående olika vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Eleven använder sig av ett relativt

gott uttal och ett mångsidigt bruk av strukturer		uttala begrip- ligt.		om vardagliga och för- hen viktiga saker samt skriva enkla med- delanden. Eleven uttalar inö- vade uttryck begrip- ligt.	också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundlägg- gande uttalsregler också i andra än in- övade uttryck.	omfattande ordför- råd och olika struk- turer samt en del allmänna fraser och idiom. Eleven kan tillämpa flera grundlägg- gande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.	omfattande ordför- råd och olika struk- turer samt all- männa fraser och idiom. Eleven kan tillämpa flera grundlägg- gande uttalsregler också på andra än inövade uttryck.
--	--	-------------------------	--	--	--	--	---

3.2 Annat främmande språk A-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i annat främmande språk

Mål för undervis- ningen	Innehåll	Mål för läran- det som här- letts ur målen för undervis- ningen	Föremål för be- döm- ningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflek- tera över företeel- ser och värderingar som anknyter till	I1	Eleven lär känna värderingar som anknyter till mål- språkets ställ- ning och varian- ter. Eleven lär	Förståelse för frågor som gäller målspråk- ets ställ- ning och	Eleven kan berätta var målspråket talas och känner till att det talas på olika sätt.	Eleven kan berätta var målspråket ta- las och känner till att det talas på olika sätt.	Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra ländernas kulturer	Eleven kan reflektera över företeelser som anknyter till målspråk- ets ställning i värld- den.

målspråkets ställning samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer		sig om ländernas kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan nämna några länders kulturer och livsformer inom språkområdet.	Eleven kan beskriva ländernas kulturer och livsområden i språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation.	och livsformer i språkområdet. Eleven kan beskriva kulturella drag i kommunikationen.	Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven kan beskriva och reflektera över kulturella drag i kommunikationen.
M2 uppmuntra eleven att på målspråket hitta intressanta innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild	I1	Eleven lär sig att på målspråket hitta innehåll och sammanhang som vidgar elevens världsbild. Eleven lär sig olika sätt att på målspråket agera i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld.	Förmåga att med hjälp av målspråket utveckla sina världsbildsmedborgerliga färdigheter	Eleven kan ge exempel på några innehåll och sammanhang där målspråket kan användas.	Eleven kan beskriva målspråkliga innehåll och sammanhang, som främjar hans lärande. Eleven kan nämna några sätt att agera på målspråket i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld.	Eleven kan beskriva hur hen kan agera i målspråkliga sammanhang. Eleven kan utnyttja innehåll på målspråket för att främja det egna lärandet. Eleven kan berätta om olika sätt att agera på målspråket i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld.	Eleven kan reflektera över hur hen kan agera i målspråkliga sammanhang och kan utnyttja innehåll på målspråket för att främja det egna lärandet. Eleven kan reflektera över olika sätt att använda målspråket i en språkligt och kulturellt mångskiftande värld.
M3	I1	Eleven lär sig att lägga märke till	Språklig förmåga	Eleven lägger under handledning märke	Eleven lägger märke till	Eleven kan utgående från sina	Eleven kan utgående från sina iakttagelser

<p>handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande</p>		<p>regelbundenheter i målspråket och göra jämförelser mellan målspråket och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp i målspråket som stöd för sitt lärande.</p>		<p>till några regelbundenheter i målspråket.</p> <p>Eleven lägger under handledning märke till likheter mellan målspråket och andra språk.</p>	<p>regelbundenheter i målspråket.</p> <p>Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk.</p> <p>Eleven kan använda några språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>	<p>iakttagelser dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter.</p> <p>Eleven kan ge exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk.</p> <p>Eleven kan använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>	<p>självständigt dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem.</p> <p>Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk.</p> <p>Eleven kan mångsidigt använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.</p>
Färdigheter för språkstudier							
<p>M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig målspråket och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt att handleda eleven</p>	<p>I2</p>	<p>Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att</p>	<p>Förmåga att ställa upp mål, reflektera över sitt lärande och samarbeta med andra</p>	<p>Eleven kan under handledning ställa upp några mål för sina studier i målspråket.</p> <p>Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p>	<p>Eleven kan ställa upp några mål för sina studier i målspråket och i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p> <p>Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk.</p>	<p>Eleven kan ställa upp mål för sina studier i målspråket.</p> <p>Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p>	<p>Eleven kan ställa upp mål för sina studier i målspråket.</p> <p>Eleven kan mångsidigt reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p> <p>Eleven kan använda mångsidiga sätt för</p>

att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		lära sig språk och att hitta de mest effektiva förhållningssätten för eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.			Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda olika sätt för att lära sig språk. Eleven kan redogöra för olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikationssituationer.	att lära sig målspråket. Eleven kan redogöra för och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i många slags kommunikationssituationer.
M5 stödja elevens egen aktivitet och förmåga att kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	12	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som hen får i den omgivande världen. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	Eleven kan nämna några situationer där kunskaper i målspråket kan användas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål kunskaperna i målspråket kan användas och hur färdigheterna i språk kan breddas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål kunskaperna i målspråket kan användas och hur hen kan utveckla sina färdigheter i språk efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utveckla sina färdigheter i målspråket efter avslutad skolgång. Eleven visar initiativ och målmedvetenhet i språkstudierna.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå A2.2/B1.1

<p>M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att ta initiativ i vardagliga kommunikationssituationer</p>	<p>Kommunikationsförmåga i olika situationer</p>	<p>Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinemässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.</p>	<p>Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.</p>	<p>Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.</p>	<p>Eleven reder sig relativt obehindrat i många vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan ta initiativ i många olika kommunikationssituationer.</p>
<p>M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga att på målspråket använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier</p>	<p>13</p>	<p>Eleven lär sig att vara aktiv i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att utnyttja kommunikationsstrategier</p>	<p>Användning av kommunikationsstrategier</p>	<p>Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.</p>	<p>Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder mer sällan nonverbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.</p>	<p>Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och använder till exempel ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta begreppet (hund/djur eller hus/stuga).</p>	<p>Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation, kan be om precisering av nyckelord och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan sporadiskt omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.</p>

M8 handleda eleven att i kommunikation som berör åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	Eleven lär sig att använda målspråket på ett kulturellt lämpligt sätt i kommunikation	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraser typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanslagningar.	Eleven klarar av korta sociala situationer och kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraser samt artigt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett sakligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	Eleven kan använda språket för olika ändamål. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå A2.2/B1.1
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra eleven att i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga	I3	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig strategier för att förstå texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skrivna texter bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal eller långsamt tal	Eleven kan följa med huvudtanken i ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord.

och förståelse av texternas centrala innehåll					grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.	som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda obekanta ords betydelse utgående från kontexten.	Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Eleven lär sig uttrycka sig på olika sätt muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och centrala strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden och uttalar inövade uttryck begripligt.	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck

3.3 Främmande språk, B1-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B1-lärokurs i främmande språk

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i målspråket och sätt att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	I1	Eleven lär sig att lägga märke till målspråkets regelbundenheter och att jämföra målspråket med andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande	Språklig förståelse	Eleven lär sig att under handledning lägga märke till några regelbundenheter i målspråket. Eleven lägger under handledning märke till likheter mellan målspråket och andra språk.	Eleven lägger märke till regelbundenheter i målspråket. Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan använda några språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter. Eleven kan ge exempel på hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan använda språkvetenskapliga begrepp	Eleven kan utgående från sina iakttagelser självständigt dra slutsatser om målspråkets regelbundenheter och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i målspråket och i något annat språk. Eleven kan mångsidigt

						som stöd för sitt lärande.	använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.
M2 utveckla elevens förmåga att reflektera över företeelser och värderingar som anknyter till målspråkets ställning samt ge eleven beredskap att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer	I1	Eleven lär känna värderingar som anknyter till målspråkets ställning och varianter. Eleven lär sig om ländernas kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven lär sig att utveckla sin förmåga att agera i mångkulturella miljöer.	Förståelse för frågor som anknyter till målspråkets ställning och varianter och förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan berätta var målspråket talas samt känner till att språket talas på olika sätt. Eleven kan nämna några länders kulturer och livsformer inom språkområdet.	Eleven kan berätta var målspråket talas och känner till att språket talas på olika sätt. Eleven kan beskriva ländernas kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven kan nämna kulturella drag som anknyter till kommunikation.	Eleven kan berätta om målspråkets ställning i världen. Eleven kan jämföra ländernas kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven kan beskriva kulturella drag i kommunikationssituationen.	Eleven kan reflektera över målspråkets ställning i världen samt därtill hörande företeelser. Eleven kan jämföra och reflektera över ländernas kulturer och livsformer inom språkområdet. Eleven kan beskriva och reflektera över kulturella drag i kommunikationssituationen.
Färdigheter för språkstudier							
M3 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över sitt	Eleven kan under handledning ställa upp några mål för	Eleven kan ställa upp några mål för sina studier i målspråket.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i målspråket.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i målspråket.

<p>för att lära sig målspråket och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap</p>		<p>reflektera över sin lärprocess självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>lärande och samarbeta med andra</p>	<p>sina studier i målspråket. Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.</p>	<p>Eleven kan i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk. Eleven kan beskriva några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.</p>	<p>Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda olika sätt för att lära sig språk. Eleven kan redogöra för olika sätt att delta uppbyggande i olika kommunikations-situationer.</p>	<p>Eleven kan mångsidigt reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda mångsidiga sätt för att lära sig målspråket. Eleven kan redogöra för och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i många olika kommunikationssituationer.</p>
<p>M4 uppmuntra och handleda eleven att lägga märke till möjligheterna att använda målspråket i sitt eget liv och att modigt använda språket i olika</p>	<p>12</p>	<p>Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket i sitt eget liv. Eleven lär sig att använda målspråket i olika</p>	<p>Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande.</p>	<p>Eleven kan nämna några situationer där målspråket kan användas.</p>	<p>Eleven kan berätta för vilka ändamål kunskaperna i målspråket kan användas. Eleven använder i någon mån</p>	<p>Eleven kan berätta för vilka ändamål kunskaperna i målspråket kan användas även utanför skolan och efter avslutad skolgång.</p>	<p>Eleven kan berätta hur kunskaperna i målspråket kan utnyttjas i det egna livet utanför skolan och efter avslutad skolgång.</p>

situationer i och utanför skolan		situationer i och utanför skolan			mål språket i olika situationer.	Eleven använder ofta mål språket i olika situationer.	Eleven använder relativt naturligt mål språket olika situationer.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3 M5-M7	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M5 erbjuda eleven tillfällen att öva muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika kommunikationsmedel	I3	Eleven lär sig att agera i olika kommunikationssituationer	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer. Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer.
M6 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (till exempel genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons.	Eleven deltar i kommunikation och behöver endast sporadiskt hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck. Eleven måste be om förtydligande eller upprepning.

				sina andra språkkunskaper. Eleven kan uttrycka om hen har förstått.	upprepa eller tala långsammare.	Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa	
M7 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig att använda olika artighetsfraser som hör till målspråkets kultur.	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven använder vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M8 uppmuntra eleven att tolka för hans ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår skrivna text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skrivna text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt långsamt tal. Eleven kan plocka ut information hen behöver ur korta, enkla budskap som intresserar hen och

							grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A1.3/A2.1
M9 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat om olika ämnen och i detta sammanhang även fästa uppmärksamhet vid uttal och vid de strukturer som är mest relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda målspråkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt och behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer och kan med hjälp av ett relativt begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva relativt enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck relativt bra.

3.4 Främmande språk, B2-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B2-lärokurs i främmande språk

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om relationen mellan det nya språket och språken studerat tidigare, bekanta sig med området där målspråket talas och några centrala drag i livsformen samt stödja utvecklingen av elevens språkliga slutledningsförmåga, nyfikenhet och flerspråkighet	I1	Eleven lär känna målspråkets ställning i relation till andra språk. Eleven lär känna målspråkets språkområde samt dess kultur och livsformer. Eleven lär sig om målspråkets särdrag och att använda dem som stöd för sitt lärande.	Kännedom om språkets ställning, språk-specifika särdrag och språkområde	Eleven kan namnge några områden där målspråket talas.	Eleven kan berätta om målspråkets ställning i relation till andra språk i världen. Eleven kan nämna några av de mest centrala särdragen i målspråket och kan använda dem som stöd för sitt lärande. Eleven kan namnge några områden där målspråket talas samt	Eleven kan jämföra målspråkets ställning i relation till andra språk i världen. Eleven kan beskriva målspråkets mest centrala särdrag och använda dem som stöd för sitt lärande. Eleven kan beskriva några kulturella och andra	Eleven kan jämföra och reflektera över företeelser som anknyter till målspråkets ställning i relation till andra språk i världen. Eleven kan utnyttja målspråkets mest centrala särdrag i sitt lärande. Eleven kan berätta om målspråkets

					livsformer och kulturella företeelser inom språkområdet.	företeelser inom målspråkets språkområde.	språkområden och kulturerna inom dessa. Eleven kan nämna typiska särdrag för språkområdet.
Färdigheter för språkstudier							
M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i målspråket som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda målspråket i sitt eget liv. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv. Eleven lär sig att använda målspråket i olika situationer i och utanför skolan.	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	Eleven kan nämna några situationer där målspråket kan användas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk. Eleven använder i någon mån målspråket i olika situationer.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i målspråket även utanför skolan och efter avslutad skolgång. Eleven kan använda olika sätt för att lära sig språk. Eleven använder ofta målspråket i olika situationer.	Eleven kan berätta hur hen kan använda sina kunskaper i målspråket i sitt eget liv utanför skolan och efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga sätt för att lära sig målspråket. Eleven använder relativt naturligt målspråket i olika situationer.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1

M3 erbjuda eleven tillfällan att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper. Kan uttrycka om hen har förstått.	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan nonverbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om	I3	Eleven lär sig att använda för mål-språket och	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller	Eleven kan använda några av de allra vanligaste	Eleven kan använda vanliga uttryck som	Eleven klarar av korta sociala situationer.

uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk		språkområdets kultur typiska artighetsfraser		kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1
M6 uppmuntra eleven att tolka för hans ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skriven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information hen behöver ur en kort text.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som

							<p>innehåller ett bekant ordförråd.</p> <p>Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.</p>
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.1/A1.2	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3
M7 erbjuder eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	<p>Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck.</p> <p>Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p>	<p>Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd.</p> <p>Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.</p> <p>Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd,</p>	<p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen.</p> <p>Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck</p>	<p>Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer.</p> <p>Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden.</p>

					några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.	och en del av den elementära grammatiken.	Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.
--	--	--	--	--	--	---	--

3.5 Samiska, A-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad A-lärokurs i samiska

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 utveckla elevens förmåga att reflektera över värderingar och företeelser som anknyter till det samiska språkets ställning som urfolksspråk samt stärka elevens färdigheter och vilja att agera i miljöer där man talar samiska och av	I1	Eleven lär känna det samiska språkets ställning som urfolksspråk samt värderingar som anknyter till språket. Eleven lär känna de samiska kulturerna och de livsformer som anknyter till dem. Eleven lär sig att agera i miljöer där	Förståelse för frågor som gäller språkets ställning och varianter samt förmåga att agera i mångkulturella miljöer	Eleven kan berätta var det samiska språket talas och känner till att språket talas på olika sätt. Eleven kan berätta något om de samiska kulturerna och de livsformer som anknyter till dem samt om det	Eleven kan berätta var det samiska språket talas och känner till att språket talas på olika sätt. Eleven kan beskriva de samiska kulturerna och de livsformer som anknyter till dem samt det samiska	Eleven kan jämföra de samiska språkens ställning som urfolksspråk. Eleven kan jämföra de samiska kulturerna och de livsformer som anknyter till dem. Eleven kan stundtals agera i miljöer	Eleven kan jämföra och reflektera över de samiska språkens ställning som urfolksspråk Eleven kan jämföra och reflektera över de samiska kulturerna och de livsformer

miljöer som värnar om den samiska kulturen		man talar samiska och där man värnar om den samiska kulturen.		samiska språkets ställning som urfolksspråk.	språkets ställning som urfolksspråk. Eleven kan stundtals agera i miljöer där man talar samiska.	där man talar samiska och i några miljöer som värnar om den samiska kulturen.	som anknyter till dem. Eleven kan oftast agera i miljöer där man talar samiska och i miljöer som värnar om den samiska kulturen.
M2 uppmuntra eleven att hitta möjligheter att använda samiska i olika sammanhang och miljöer samt att hitta sådana innehåll och företeelser i den samiska kulturen och den samiska livsformen som intresserar hen själv	I1	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda samiska i olika sammanhang och miljöer. Eleven lär sig att hitta innehåll och företeelser i den samiska kulturen och livsformen.	Förmåga att utnyttja kunskaperna i samiska	Eleven kan ge exempel på några sammanhang och miljöer där samiska kan användas	Eleven kan nämna samiska sammanhang och miljöer där samiska kan användas. Eleven kan nämna några innehåll och företeelser i den samiska kulturen och livsformen.	Eleven kan beskriva samiska sammanhang och miljöer där samiska kan användas. Eleven kan beskriva innehåll och företeelser i den samiska kulturen och livsformen.	Eleven kan beskriva hur kunskaperna i samiska kan utnyttjas i samiska sammanhang och miljöer där samiska talas. Eleven kan reflektera över innehåll och företeelser i den samiska kulturen och livsformen.
M3 handleda eleven att lägga märke till regelbundenheter i det samiska språket och sätt	I1	Eleven lär sig att lägga märke till regelbundenheter i det samiska språket och att göra	Språklig förmåga	Eleven lägger under handledning märke till likheter mellan samiska och andra språk.	Eleven lägger märke till regelbundenheter i det samiska språket.	Eleven kan utgående från sina iakttagelser dra slutsatser om	Eleven kan utgående från sina iakttagelser självständigt dra slutsatser om

att i olika språk uttrycka samma saker samt att använda sig av språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande		jämförelser mellan samiska och andra språk. Eleven lär sig att använda språkvetenskapliga begrepp som stöd för sitt lärande.			Eleven kan ge några exempel på hur samma sak uttrycks i samiska och i något annat språk. Eleven kan använda några språkvetenskapliga begrepp i samiska som stöd för sitt lärande.	regelbundenheter i samiska. Eleven kan ge exempel på hur samma sak uttrycks i samiska språket och i något annat språk. Eleven kan använda några språkvetenskapliga begrepp i samiska som stöd för sitt lärande.	regelbundenheter i samiska och tillämpa dem. Eleven kan jämföra hur samma sak uttrycks i det samiska språket och i något annat språk. Eleven kan mångsidigt använda språkvetenskapliga begrepp i samiska som stöd för sitt lärande.
---	--	--	--	--	--	---	---

Färdigheter för språkstudier

M4 uppmuntra eleven att ställa upp mål, att utnyttja mångsidiga sätt för att lära sig samiska och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över sitt lärande och samarbeta med andra	Eleven kan under handledning ställa upp några mål för sina studier i samiska. Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.	Eleven kan ställa upp några mål för sina studier i samiska och i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda några sätt	Eleven kan ställa mål för sina studier i samiska. Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.	Eleven kan ställa mål för sina studier i samiska. Eleven kan mångsidigt reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.
---	----	---	--	---	---	---	--

sätt i kommunikation där det viktigaste är att man når fram med sitt budskap		för att lära sig språk och hittar de mest effektiva för hans eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.			för att lära sig språk. Eleven känner igen några olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan använda olika sätt för att lära sig språk. Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikations-situationer.	Eleven kan använda mångsidiga sätt för att lära sig samiska. Eleven kan redogöra för och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i många slags kommunikations-situationer.
M5 utveckla elevens förmåga att på egen hand och kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	12	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter självständigt även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hans omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	Eleven kan nämna några situationer där hen kan använda sina kunskaper i samiska.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i samiska i det egna livet och hur färdigheterna i språk kan breddas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i samiska och hur hen kan utveckla sina färdigheter i språk efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utveckla sina färdigheter i samiska efter avslutad skolgång. Eleven visar initiativ och målmedvetenhet i språkstudierna.

Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.2 M6-8	Kunskapsnivå A2.1 M6-8	Kunskapsnivå A2.2 M6-8	Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att öva sig i att delta i många olika slag av vardagliga kommunikationssituationer samt ta initiativ i dem	I3	Eleven lär sig att ta initiativ i vardagliga kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven klarar spontant av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.	Eleven reder sig relativt bra i olika vardagliga kommunikationssituationer. Eleven kan i allt högre grad ta initiativ i en kommunikationssituation.	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 handleda eleven att vara aktiv i kommunikationssituationer och att fördjupa sin förmåga använda olika kommunikationsformer, stående uttryck, omskrivningar, utfyllnader och andra kompensationsstrategier i samiska	I3	Eleven lär sig att aktivt delta i kommunikationssituationer. Eleven lär sig att använda olika språkliga kommunikationsstrategier.	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder mer sällan non-verbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation och använder vid behov standarduttryck för att be om precisering av nyckelord. Eleven måste då och då be samtalspartnern upprepa eller förtydliga och använder t.ex. ett närliggande eller allmännare begrepp när hen inte vet det exakta	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har förstått budskapet. Eleven kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap.

						begreppet (hund/djur eller hus/stuga).	Eleven kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 handleda eleven att i kommunikations-situationer gällande åsikter och ställningstaganden fästa uppmärksamhet vid kulturellt lämpligt språkbruk	I3	Eleven lär sig att använda målspråket på ett kulturellt lämpligt sätt i kommunikation	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinemässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.	Eleven kan använda språket på ett enkelt sätt för centrala ändamål, till exempel för att utbyta information eller uttrycka sin åsikt eller ståndpunkt på ett lämpligt sätt. Eleven kan diskutera artigt med hjälp av vanliga uttryck och grundläggande kommunikationsrutiner.	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2	Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjligheter att tolka olika slags texter för informationssökning, även tydliga faktatexter och att uppmuntra hen att	I3	Eleven lär sig att tolka olika muntliga och skriftliga texter. Eleven lär sig olika strategier för att förstå texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriften text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck.	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal.	Eleven kan i mycket stora drag följa med ett tydligt anförande, känner ofta igen ämnet i en pågående diskussion	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal

i tolkandet använda sig av slutledningsförmåga och förståelse av texternas centrala innehåll				Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.	och förstår det väsentliga i en allmänspråklig text eller långsamt tal som innehåller bekanta ord. Eleven kan härleda betydelsen av obekanta ord utgående från kontexten.	eller i lättfattlig skriven text. Eleven förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Eleven urskiljer även utan förberedelse det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1.	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1	Kunskapsnivå A2.2
M10 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en tilltagande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda centrala ordförråd och centrala strukturer i samiska. Eleven lär sig att uttala begripligt	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Eleven behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och	Eleven kan räkna upp och beskriva (för sin ålder typiska) saker som anknyter till vardagen med hjälp av vanliga ord, några idiomatiska uttryck samt grundläggande och ibland också

				enskilda ord och uttryck.	uttrycksförråd berättar om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.	många centrala strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.	lite svårare strukturer. Eleven kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
--	--	--	--	---------------------------	---	--	--

3.6 Samiska, B2-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B2-lärokurs i samiska

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om förhållandet mellan det samiska språket hen studerar och andra samiska språk, finska samt de språk eleven tidigare studerat, och	I1	Eleven lär känna det samiska språkets ställning i relation till andra språk. Eleven lär känna det samiska språkområdet samt kulturer och livsformer.	Kännedom om målspråkets ställning, språkspecifika särdrag och språkområde	Eleven kan berätta någonting om det samiska språkets ställning i relation till andra språk. Eleven kan namnge några	Eleven känner till det samiska språkets ställning i relation till de nordiska språken och andra språk i världen.	Eleven känner till det samiska språkets ställning i relation till andra språk i världen och känner till det samiska språkets centrala särdrag.	Eleven kan reflektera över företeelser som anknyter till det samiska språkets ställning. Eleven kan berätta om det

att bekanta sig med områden där samiska talas, sameområdet samt vissa centrala delar av den samiska kulturen och den samiska livsformen				områden där samiska talas. Eleven kan berätta något om de samiska språkområdenas kulturer.	Eleven känner till några av det samiska språkets särdrag. Eleven kan namnge några områden där samiska talas samt företeelser i det samiska språkområdets livsform och kultur.	Eleven kan beskriva några kulturella och andra företeelser i det samiska språkområdet.	samiska språkets språkområden och deras kulturer. Eleven kan nämna typiska särdrag för det samiska språkområdet.
Färdigheter för språkstudier							
M2 uppmuntra eleven att se kunskaperna i samiska som en del av det kontinuerliga lärandet och breddade språkresurser, handleda eleven att hitta sätt att lära sig språk som bäst lämpar sig för hen själv och hens ålder samt uppmuntra hen att använda även begränsade språkfärdigheter utanför lektionerna	I2	Eleven lär sig att hitta möjligheter att använda samiska i sitt eget liv. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta sätt som är mest effektiva för hen själv. Eleven lär sig att använda samiska i olika situationer i och utanför skolan.	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande	Eleven kan nämna några situationer där samiska kan användas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i samiska. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk. Eleven använder i någon mån samiska i olika situationer.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i samiska även utanför skolan och efter avslutad skolgång. Eleven kan använda olika sätt för att lära sig språk. Eleven använder ofta samiska i olika situationer.	Eleven kan berätta hur kunskaperna i samiska kan utnyttjas i det egna livet utanför skolan och efter avslutad skolgång. Eleven kan använda mångsidiga sätt för att lära sig samiska. Eleven använder relativt naturligt

							samiska i olika situationer.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1
M3 erbjuda eleven tillfällen att öva sig i muntlig och skriftlig kommunikation med hjälp av olika medier	I3	Eleven lär sig att agera i olika muntliga och skriftliga kommunikationssituationer.	Kommunikationsförmåga i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av, med stöd av sin samtalspartner, några ofta återkommande och rutinmässiga kommunikationssituationer.	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer, men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.	Eleven reder sig i många rutinmässiga kommunikationssituationer men tar ibland stöd av sin samtalspartner.	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M4 stödja eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven lär sig att utnyttja språkliga kommunikationsstrategier i kommunikationssituationer	Användning av kommunikationsstrategier	Eleven behöver mycket hjälpmedel (till exempel gester, teckningar, lexikon, internet). Eleven kan ibland gissa eller härleda enskilda ords betydelse utgående från kontexten, allmän kunskap eller sina andra språkkunskaper.	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Eleven behöver mycket hjälpmedel. Eleven kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.	Eleven deltar i kommunikation men behöver fortfarande ofta hjälpmedel. Eleven kan reagera med korta verbala uttryck, små gester (t.ex. genom att nicka), ljud eller liknande minimal respons. Eleven måste ofta be	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Eleven använder mer sällan nonverbala uttryck. Eleven måste relativt ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Eleven kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns

				Eleven kan uttrycka om hen har förstått.		samtalspartnern att förtydliga eller upprepa.	uttryck i sin egen kommunikation.
M5 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven lär sig att använda för det samiska språket och språkområdets kultur typiska artighetsfraser	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några för språket eller kulturen typiska artighetsfraser (hälsa, säga adjö, tacka) i några mycket rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda några av de allra vanligaste artighetsfraserna typiska för språket i rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven kan använda vanliga uttryck som kännetecknar artigt språkbruk i många rutinmässiga sociala sammanhang.	Eleven klarar av korta sociala situationer. Eleven kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3	Kunskapsnivå A2.1
M6 uppmuntra eleven att tolka för hans ålder lämpliga och för hen själv intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att förstå olika muntliga och skriftliga texter.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd talade och skrivna ord och uttryck. Eleven känner till teckensystemet eller ett mycket begränsat antal skrivtecken.	Eleven förstår skreven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck.	Eleven förstår med hjälp av kontexten skreven text och långsamt tal som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla

					Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	information hen behöver ur en kort text.	budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Eleven klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter				Kunskapsnivå A1.1	Kunskapsnivå A1.1/A1.2	Kunskapsnivå A1.2	Kunskapsnivå A1.3
M7 erbjuda eleven rikligt med möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt genom att använda språkets centrala ordförråd och strukturer. Eleven lär sig att uttala begripligt.	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Eleven uttalar några inövade uttryck begripligt och kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan under handledning berätta om några bekanta och för hen viktiga saker med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd. Eleven kan skriva några enskilda ord och uttryck.	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Eleven uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt.	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker

					<p>Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p> <p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>Eleven behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.</p>	<p>samt skriva enkla meddelanden.</p> <p>Eleven uttalar inövade uttryck begripligt.</p>
--	--	--	--	--	--	--	---

3.7 Latin, B2-lärokurs

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad B2-lärokurs i latin

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet							
M1 handleda eleven att strukturera sin uppfattning om sambandet mellan de språk hen kan samt förstå	I1	Eleven lär känna latinets ställning i relation till andra språk. Eleven förstår latinets betydelse som	Kännedom om latinets ställning, språk-specifika särdrag och språkområde	Eleven kan i huvuddrag beskriva latinets ställning i relation till andra språk i världen.	Eleven kan beskriva latinets ställning i relation till andra språk i världen och latinets betydelse som	Eleven kan jämföra latinets ställning i relation till andra språk i världen och beskriva latinets betydelse som	Eleven kan jämföra och reflektera över latinets ställning i relation till andra språk i världen och

latinets betydelse som europeiskt språk och som grund för de romanska språken		europeiskt språk och som grund för de romanska språken.			europeiskt språk och som grund för de romanska språken	europeiskt språk och som grund för de romanska språken.	reflektera över latinets betydelse som europeiskt språk.
M2 hjälpa eleven att identifiera och förstå företeelser som anknyter till det latinska språket och antikens kultur och hur de påverkat genom medeltiden till nutiden	I1	Eleven lär sig att bilda sig en uppfattning om företeelser i det latinska språket och antikens kultur och hur de påverkat genom medeltiden till nutiden.	Kännedom om det latinska språket och den antika kulturens betydelse	Eleven kan nämna några företeelser i antikens kultur.	Eleven kan beskriva några företeelser som anknyter till det latinska språket och antikens kultur och hur de påverkat genom medeltiden till nutiden.	Eleven kan redogöra för företeelser som anknyter till det latinska språket och antikens kultur och reflektera över hur de påverkat genom medeltiden till nutiden.	Eleven kan redogöra för och reflektera över företeelser som anknyter till det latinska språket och antikens kultur och bedöma hur de påverkat genom medeltiden till nutiden.
Färdigheter för språkstudier							
M3 uppmuntra eleven att ställa upp egna mål för sina språkstudier, att utnyttja mångsidiga sätt att lära sig språk och att reflektera över sitt lärande självständigt och i samarbete med andra samt handleda eleven att delta på ett uppbyggande sätt i kommunikation där det viktigaste är att	I2	Eleven lär sig att ställa upp mål för sina språkstudier och lär sig att reflektera över sin läroprocess självständigt och i samarbete med andra. Eleven lär sig att använda olika sätt för att lära sig språk och att hitta de mest effektiva för hens	Förmåga att ställa upp mål, reflektera över lärandet och samarbeta	Eleven kan under handledning ställa upp några mål för sina studier i latin. Eleven kan under handledning reflektera över sina studiesätt och sitt lärande.	Eleven kan ställa upp några mål för sina studier i latin. Eleven kan i någon mån reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda några sätt för att lära sig språk.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i latin. Eleven kan reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda olika sätt för att lära sig språk.	Eleven kan ställa upp mål för sina studier i latin. Eleven kan mångsidigt reflektera över sina studiesätt och sitt lärande. Eleven kan använda mångsidiga sätt för att lära sig latin.

man når fram med sitt budskap		eget lärande. Eleven lär sig olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.			Eleven känner till några sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan beskriva olika sätt att delta uppbyggande i kommunikation.	Eleven kan redogöra för och reflektera över olika sätt att delta uppbyggande i många olika kommunikations-situationer.
M4 utveckla elevens förmåga att på egen hand och kreativt tillämpa sina språkkunskaper samt utveckla sina färdigheter för kontinuerligt språklärande	I2	Eleven lär sig att tillämpa sina språkkunskaper och att självständigt utveckla dem även efter avslutad skolgång. Eleven lär sig att utnyttja de språkliga intryck som finns i hans omgivning. Eleven utvecklar tilltro till sig själv som språkinlärare.	Förmåga att utveckla färdigheterna för kontinuerligt språklärande.	Eleven kan nämna några situationer där kunskaperna i latin kan användas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i latin och hur färdigheterna i språk kan breddas.	Eleven kan berätta för vilka ändamål hen kan använda sina kunskaper i latin och hur hen kan utveckla sina färdigheter i språk efter avslutad skolgång.	Eleven kan reflektera över hur hen kan utveckla sina färdigheter i latin efter avslutad skolgång. Eleven visar initiativ och målmedvetenhet i språkstudierna.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera							
M5 handleda eleven att bekanta sig med huvuddragen i latinets	I3	Eleven lär sig om det latinska språket, centralt ordförråd och uttal	Kännedom om språket	Eleven behärskar en begränsad mängd av latinets	Eleven behärskar i någon mån latinets form- och satslära, ordförråd och	Eleven behärskar det centrala i latinets form- och satslära.	Eleven behärskar det centrala i latinets form- och satslära.

form- och satslära, basordförråd, principer för uttal samt hjälpa hen att strukturera det språkstoff som studeras				ordförråd samt form- och satslära	några grundregler för uttal.	Eleven behärskar relativt bra det centrala latinska ordförrådet och grundreglerna för uttal.	Eleven behärskar bra det centrala latinska ordförrådet och grundreglerna för uttal.
M6 erbjuda eleven möjligheter att öva kortfattad muntlig och skriftlig kommunikation i sammanhang som är typiska för latinet	I3	Eleven lär sig muntlig och skriftlig kommunikation	Förmåga att använda språket i olika situationer	Eleven behärskar i någon mån bekanta ord och fasta uttryck.	Eleven kan agera i några situationer där språket används genom att använda bekanta ord och fasta uttryck.	Eleven kan agera i situationer som anknyter till bekanta ämnen och förutsätter användning av bekanta ord och fasta uttryck.	Eleven kan agera i många olika situationer som anknyter till bekanta eller allmänna ämnen genom att använda bekanta ord och fasta uttryck.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka och producera texter							
M7 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara	I3	Eleven lär sig att tolka muntliga och skriftliga texter med hjälp av kontexten.	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår en begränsad mängd enskilda muntliga och skriftliga ord och uttryck.	Eleven förstår skrivna texter bestående av några ord och långsamt tal som innehåller bekanta ord och uttryck. Eleven kan urskilja enskilda fakta i en text.	Eleven förstår skrivna texter och långsamt tal som innehåller bekanta ord och uttryck. Eleven kan plocka ut enkel information som hen behöver ur en kort text.	Eleven förstår med hjälp av kontexten mer omfattande skrivna texter och långsamt tal som i huvudsak innehåller bekanta ord och uttryck. Eleven förstår det centrala innehållet i korta, enkla

								budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd.
M8 erbjuda eleven möjligheter att öva sig i att tala och skriva kortfattat och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	13	Eleven lär sig att uttrycka sig muntligt och skriftligt. Eleven lär sig att uttala begripligt	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig muntligt och skriftligt med några ord.	Eleven kan uttrycka sig mycket begränsat i tal med hjälp bekanta och inövade ord och inlärd standarduttryck samt skriva några meningar. Eleven uttalar i huvudsak begripligt.	Eleven kan med ett begränsat ordförråd muntligt berätta eller mycket kort skriva om några bekanta och för hen viktiga saker som behandlar inövade ämnen. Eleven uttalar begripligt.	Eleven kan med ett begränsat ordförråd berätta eller skriva om vardagliga och för hen viktiga saker och skriva enkla meddelanden. Eleven kan uttala väl.	

4 Matematik

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i matematik

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
------------------------	----------	---	-------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Betydelse, värderingar och attityder							
M1 stärka elevens motivation, positiva självbild och självförtroende som elev i matematik	I1–I6					<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M2 uppmuntra eleven att ta ansvar för sitt matematiklärande både i självständigt arbete och i arbete tillsammans med andra	I1–I6	Eleven påbörjar arbetet, håller i gång det och bedömer när arbetet blivit slutfört. Eleven deltar på eget initiativ i gruppens arbete.	Förmåga att ta ansvar för lärandet	Eleven förmår påbörja arbetet och hålla i gång det under handledning.	Eleven arbetar delvis självständigt och slutför arbetet under handledning. Deltar i varierande grad i gruppens arbete.	Eleven tar ansvar för sitt lärande och deltar konstruktivt i gruppens arbete.	Eleven tar ansvar för gruppens arbete och sporrar genom att visa exempel gruppen att förbättra sin prestation.
Arbetsfärdigheter							
M3 handleda eleven att upptäcka och förstå samband mellan det som hen lär sig	I1–I6	Eleven observerar och förstår samband mellan det som hen lär sig. Eleven kan beskriva, förklara och tillämpa det som hen förstår.	Sambanden mellan det man lärt sig	Eleven observerar under handledning samband mellan olika saker hen lärt sig under handledning.	Eleven observerar och beskriver samband mellan det som hen lär sig.	Eleven finner samt förklarar och motiverar samband mellan det som hen lärt sig.	Eleven kombinerar de saker hen lärt sig och förstår vad sambanden mellan dem beror på.
M4 uppmuntra eleven att få	I1–I6	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande på ett exakt sätt genom	Matematisk uttrycksförmåga	Eleven uttrycker under handledning sitt matematiska	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande antingen	Eleven uttrycker sitt matematiska tänkande både	Eleven uttrycker och motiverar sitt

rutin i att uttrycka sig matematiskt på ett exakt sätt både muntligt och i skrift		att använda olika uttrycksmedel.		tänkande med något uttrycksmedel.	muntligt eller skriftligt.	muntligt och skriftligt.	matematiska tänkande.
M5 stödja eleven då hen löser uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande och utvecklar de färdigheter som behövs för detta	I1–I6	Eleven strukturerar problem, identifierar matematisk information i problemen och löser dem genom att använda matematiska metoder.	Problemlösningsförmåga	Eleven strukturerar problem under handledning och löser delar av problem.	Eleven löser under handledning uppgifter som kräver logiskt och kreativt tänkande.	Eleven strukturerar problem och löser dem och undersöker om det finns andra alternativa lösningar.	Eleven kan på ett kreativt sätt använda sig av olika lösningsmetoder.
M6 handleda eleven att utvärdera och utveckla sina matematiska lösningar och att kritiskt granska resultatets rimlighet	I1–I6	Eleven utvärderar och utvecklar sin matematiska lösning och granskar kritiskt resultatets rimlighet.	Förmåga att utvärdera och utveckla matematiska lösningar	Eleven beskriver under handledning en lösning som hen producerat och reflekterar under handledning över resultatets rimlighet.	Eleven beskriver en lösning som hen arbetat, reflekterar över resultatets rimlighet och utvärderar sin lösning under handledning.	Eleven granskar kritiskt sin matematiska lösning och resultatets rimlighet.	Eleven utvärderar och utvecklar vid behov sin lösning.
M7 uppmuntra eleven att tillämpa matematik också i övriga	I1–I6	Eleven identifierar matematik i olika omgivningar och i andra läroämnena, uttrycker problem med matematikens språk.	Tillämpning av matematik	Eleven inser betydelsen av matematiska färdigheter och känner till nödvändigheten att	Eleven tillämpar matematik genom att uttrycka problem på matematikens språk med	Eleven tillämpar matematik i olika miljöer genom att uttrycka realvärldens problem på	Eleven ger exempel på hur matematiken tillämpas i samhället.

läroämnen och det omgivande samhället				uttrycka problem matematiskt.	hjälp av givna exempel.	matematikens språk.	Eleven utnyttjar sina matematiska färdigheter i olika situationer.
M8 handleda eleven att utveckla sin förmåga att hantera och analysera information samt vägleda eleven att granska information kritiskt	I1, I4, I6	Eleven skaffar och analyserar information och reflekterar över dess sanningsenlighet och betydelse.	Analys och kritisk granskning av information	Eleven kan under handledning jämföra information på matematisk grund.	Eleven behandlar och framför information enligt ett givet exempel.	Eleven skaffar, behandlar och framför information samt reflekterar över dess tillförlitlighet.	Eleven tillämpar sina färdigheter i att hantera och analysera information, tolkar information och bedömer informationens tillförlitlighet.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg i studierna i matematik och för att lösa matematiska problem	I1–I6	Eleven tillämpar ändamålsenlig teknologi i studierna i matematik och då hen löser problem.	Användning av digitala verktyg	Eleven bekantar sig med en programvara som stöder lärandet i matematik och använder den under handledning.	Eleven väljer och använder lämplig programvara för att producera egna arbeten och för studier i matematik.	Eleven använder digitala verktyg för att granska och lösa matematiska problem.	Eleven tillämpar och förenar digitala verktyg i undersökande och kreativt arbete samt evaluerar nyttorna med dessa.
Begreppsliga och ämnesspecifika mål							
M10 handleda eleven att stärka sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga	I1, I2	Eleven drar slutsatser och gör beräkningar som stöd för vardagliga aktiviteter. Hen blir modigare på att	Slutledningsförmåga och räknefärdighet	Eleven gör korta beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner matematiska	Eleven gör enkla beräkningar med hjälp av huvudräkning och finner	Eleven använder aktivt sin slutlednings- och huvudräkningsförmåga.	Eleven utför beräkningar i flera steg med hjälp av huvudräkning och tillämpar sin

måga samt uppmuntra eleven att använda sin räknefärdighet i olika sammanhang		använda sin huvudräkningsförmåga.		regelbundenheter under handledning.	matematiska regelbundenheter.		slutledningsförmåga i olika situationer.
M11 handleda eleven att utveckla förmågan att utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal	I2	Eleven utför grundläggande räkneoperationer med rationella tal.	Grundläggande räkneoperationer med rationella tal	Eleven beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk som har samma nämnare. Eleven multiplicerar ett bråk med ett heltal.	Eleven beräknar additioner och subtraktioner av positiva bråk. Eleven multiplicerar och dividerar ett bråk med ett heltal.	Eleven kan obehindrat utföra grundläggande räkneoperationer med rationella tal.	Eleven använder grundläggande räkneoperationer med rationella tal i problemlösning.
M12 stödja eleven att utvidga förståelsen av talbegreppet till reella tal	I2	Eleven förstår algebraiska egenskaper samt ordnings- och noggrannhetsegenskaper hos reella tal samt bekantar sig med talet pi och kvadratroten.	Förståelse av talbegreppet	Eleven förstår att en talmängd kan utgöra en delmängd av en annan talmängd och placerar ut ett givet decimaltal på tallinjen.	Eleven beskriver hurdana tal som finns i olika talmängder och placerar dem på tallinjen. Eleven avrundar ett tal till en given noggrannhet.	Eleven känner till skillnaden mellan rationella och irrationella tall. Eleven avrundar ett tal med korrekt noggrannhet.	Eleven förstår skillnaden mellan exakt värde och närmevärde samt bestämmer talens interna storleksordning.
M13 stödja eleven att utveckla sin	I2, I6	Eleven förstår begreppen procent och procentenhet och berättar om hur de används i	Begreppet procent och procenträkning	Eleven förklarar, slutleder eller beräknar procentuell andel och den	Eleven beräknar procentuell andel, mängden av den helhet som ett	Eleven kan använda procenträkningens olika metoder.	Eleven förstår skillnaden mellan procent och procentenhet.

förståelse av procenträkning		olika situationer. Hen beräknar procentuell andel, den mängd som ett procenttal anger samt förändrings- och jämförelseprocent.		mängd som ett procenttal anger.	procenttal anger samt beräknar förändringens storlek och förändringen i procent.		Eleven gör relativa jämförelser och använder procenträkning i olika situationer.
M14 handleda eleven att förstå begreppet obekant och utveckla förmågan att lösa ekvationer	I3, I4	Eleven förstår begreppen obekant och uttryck samt löser första gradsekvationer och ofullständiga andragradsekvationer genom slutledning och symboliskt.	Begreppet obekant och färdigheter att lösa ekvationer	Eleven förenar likformiga termer. Eleven löser första gradsekvationer under handledning och resonerar sig fram till någon av lösningarna till en ofullständig andragradsekvation.	Eleven förenklar uttryck. Eleven förstår att en likhet bevaras och löser en första gradsekvation eller en andragradsekvation antingen genom slutledning eller symboliskt.	Eleven förstår likhetsbegreppet och löser en första gradsekvation och en ofullständig andragradsekvation symboliskt.	Eleven förstår begreppet obekant och kan utnyttja sina ekvationslösningsfärdigheter i problemlösning.
M15 handleda eleven att förstå variabelbegreppet och introducera funktionsbegreppet, samt att öva sig att tolka och producera funktionsgrafer	I3, I4	Eleven utvidgar sin förståelse av variabler till att omfatta ekvationer med två variabler och ritar grafer till funktioner av första och andra graden. Eleven drar slutsatser om sambandet mellan en funktion och dess graf.	Begreppen variabel och funktion samt förmåga att tolka och producera grafer	Eleven beräknar värdet av ett uttryck och avläser koordinater för skärningspunkter. Eleven ritar under handledning grafen till en funktion av första graden i ett koordinatsystem.	Eleven sätter in talvärden för en variabel och placerar ut de punkter som erhållits i koordinatsystemet. Eleven ritar grafen av en funktion av första graden och löser under handledning ett	Eleven förstår begreppen variabel och funktion och kan rita grafen till funktioner. Eleven kan tolka grafer på ett mångsidigt sätt. Eleven löser ett givet	Eleven använder ekvationspar i problemlösning och förstår den geometriska betydelsen av ekvationslösningen.

					ekvationspar gra- fiskt eller algebra- iskt.	ekvationspar gra- fiskt och algebra- iskt.	
M16 stödja eleven att förstå geometriska begrepp och samband mellan dem	15	Eleven känner till be- greppen punkt, linje, vinkel, sträcka och stråle och egenskaper i anknytning till dessa. Eleven benämner månhörningar, känner till deras egenskaper och beräknar deras omkrets. Eleven förstår egenskaper i anknyt- ning till symmetri och likformighet samt pro- portionalitet.	Förmåga att uppfatta geo- metriska be- grepp och samband mel- lan dem	Eleven känner igen och benämner vinklar och mång- hörningar och utför under handledning beräkningar i an- knytning till dem. Eleven ritar sym- metriska figurer som speglas med avseende på en linje.	Eleven ritar sym- metriska figurer som speglas med avseende på en punkt. Eleven tar fram motsvarande delar i likformiga figurer och använder ana- logi under handled- ning.	Eleven använder och kan motivera egenskaper hos geometriska grundbegrepp och likformighet. Eleven använder analogi och för- står begreppet skala.	Eleven använder likformighet och analogi i problem- lösning.
M17 handleda eleven att förstå och utnyttja egenskaper hos rätvinkliga triangeln och cirkeln	15	Eleven förstår egen- skaperna hos den rät- vinkliga triangeln samt använder Pythagoras sats och trigonomet- riska funktioner. Eleven känner till begrepp och egenskaper i anknyt- ning till cirkeln samt kan beräkna omkretsen av en cirkel.	Förmåga att uppfatta rät- vinkliga triang- elns och cir- kelns egen- skaper	Eleven beräknar under handledning hypotenusans längd genom att använda Pythago- ras sats. Eleven känner igen begrepp i anknyt- ning till cirkeln och beräknar omkret- sen av en cirkel un- der handledning.	Eleven löser ut en sida i en rätvinklig triangel med Pyt- hagoras sats och använder trigono- metri under hand- ledning. Eleven beräknar omkretsen av en cirkel.	Eleven kan utgå- ende från en gi- ven rätvinklig tri- angel beräkna vinklarnas storlek och sidornas läng- der. Eleven förstår be- greppen bågvin- kel och medel- punktsvinkel samt beräknar längden	Eleven använder Pythagoras sats och den omvända satsen till Pyt- hagoras sats samt trigonometri i problemlösning.

						på den båge som svarar mot medelpunktsvinkeln.	
M18 uppmuntra eleven att utveckla sin färdighet att beräkna areor och volymer	15	Eleven känner till benämningar och egenskaper i anknytning till rymdkroppar. Hen kan beräkna areor av planfigurer, volymer av kroppar samt mantelytans area. Eleven tillämpar sina kunskaper i praktiska situationer samt utför byten mellan areaenheter, volymer och rymdmått.	Förmåga att beräkna areor och volymer	Eleven utför de mest allmänna enhetsbytena för areor och volymer. Eleven kan beräkna arean av en rektangel och volymen av ett rätblock.	Eleven utför enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar areorna av de vanligaste planfigurerna och volymerna av de vanligaste kropparna.	Eleven kan utföra enhetsbyten för areor och volymer. Eleven beräknar arean av enstaka planfigurer, volymen av en kropp samt arean av en mantelyta. Eleven beräknar arean av en sektor som svarar mot en medelpunktsvinkel.	Eleven beräknar arean av en planfigur bestående av flera delar, volymen av en kropp och arean av en mantelyta samt utnyttjar sina kunskaper i problemlösning.
M19 handleda eleven att bestämma statistiska nyckeltal och beräkna sannolikheter	16	Eleven behärskar insamling, klassificering, analys och rapportering av material. Eleven avläser och tolkar diagram samt gör prognoser som baseras på dem. Eleven beräknar medelvärde, bestämmer typvärde och	Statistiska nyckeltal och beräkning av sannolikhet	Eleven avläser informationen från ett stapel-, linje- och cirkeldiagram samt från en tabell. Eleven beräknar medelvärde och bestämmer under	Eleven kan presentera information med hjälp av ett lämpligt diagram eller en lämplig tabell. Eleven beräknar de vanligaste lägesmåten,	Eleven behärskar de centrala statistiska nyckeltalen. Eleven kan genomföra en statistisk undersökning.	Eleven jämför, analyserar och gör prognoser om undersökningar genom att använda statistiska nyckeltal.

		median samt drar slutsatser utifrån dessa. Eleven beräknar klassisk och statistisk sannolikhet samt förstår informationen i sitt resultat.		handledning typvärde och median. Eleven drar under handledning slutsatser om sannolikheter.	bestämmer variationsbredden och kan under handledning tolka statistiska undersökningar. Eleven beräknar klassiska sannolikheter.	Eleven bestämmer både klassiska och statistiska sannolikheter.	Eleven utnyttjar sannolikhetskalkyl.
M20 handleda eleven att utveckla sitt algoritmiska tänkande och sina färdigheter att tillämpa matematik och programmering för att lösa problem	I1	Eleven förstår principerna för algoritmiskt tänkande. Eleven kan läsa, kommentera, tolka, testa, planera och programmera små program med vilka man löser matematiska problem.	Algoritmiskt tänkande och programmeringsfärdigheter	Eleven känner igen stegen i en enkel algoritm och testar under handledning färdiga program.	Eleven använder villkor och upprepning i programmering samt testar och tolkar program.	Eleven tillämpar principerna för algoritmiskt tänkande och programmerar enkla program.	Eleven använder programmering då hen löser problem. Eleven modifierar och utvecklar program.

5 Biologi

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i biologi

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Biologisk kunskap och förståelse							
M1 handleda eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter	I1–I4, I6	Eleven fördjupar sina färdigheter om ekosystemens grundstruktur och funktion. Eleven lär sig att jämföra olika ekosystem. Eleven lär sig att identifiera arter.	Kännedom om ekosystemets struktur och funktion	Eleven kan klassificera skogsekosystemets delar i levande och icke-levande. Eleven känner igen och benämner några arter.	Eleven kan klassificera och benämna skogsekosystemets delar och känna igen olika ekosystem. Eleven bygger näringskedjor av exempelarter. Eleven känner igen och benämner arter.	Eleven kan beskriva och berätta om skogsekosystemets grundstruktur och hur det fungerar. Eleven identifierar, benämner och jämför olika ekosystem. Eleven identifierar och benämner arter från olika ekosystem.	Eleven kan förklara och motivera skogsekosystemets grundstruktur hur det fungerar. Eleven jämför olika ekosystem och redogör för de faktorer som bidragit till att de uppstått. Eleven identifierar och benämner mångsidigt arter i olika ekosystem.
M2 hjälpa eleven att beskriva organismers struktur och livsfunktioner samt att förstå organismsamhällets struktur	I1–I5	Eleven lär sig att beskriva organismers struktur och livsfunktioner. Eleven lär sig att klassificera organismer i olika	Kännedom om organismsamhällets och organismernas struktur	Eleven kan benämna gemensamma grundstrukturer för olika organismgrupper.	Eleven kan benämna och jämföra organismernas grundstrukturer och beskriva deras livsfunktioner.	Eleven kan benämna och jämföra organismernas grundstrukturer samt berätta om organismernas	Eleven kan benämna och jämföra organismernas strukturer samt förklara organismernas livsfunktioner

		<p>organismgrupper och att ge exempel på typiska drag för varje grupp.</p>	<p>och livsfunktioner</p>		<p>Eleven benämner rikena.</p>	<p>livsfunktioner och deras uppgift.</p> <p>Eleven benämner rikena och beskriver med hjälp av exempelarter principerna för organismernas indelning i riken.</p>	<p>och deras uppgift.</p> <p>Eleven benämner rikena och motiverar principerna för organismernas indelning i riken.</p> <p>Eleven identifierar, klassificerar och jämför de mest centrala organismgrupperna.</p>
<p>M3 handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald</p>	<p>I1–I4, I6</p>	<p>Eleven lär sig att granska organismernas anpassning till olika livsmiljöer och förstå hur anpassningen syns exempelvis som olika strukturer.</p> <p>Eleven lär sig att olika livsmiljöer ökar naturens mångfald.</p>	<p>Förmåga att uppfatta organismernas anpassning och livsmiljöernas variation</p>	<p>Eleven kan känna igen egenskaper hos organismer som lever i olika livsmiljöer.</p> <p>Eleven ger några exempel på organismer som lever i olika livsmiljöer.</p>	<p>Eleven kan beskriva hur arterna anpassar sig till olika livsmiljöer.</p> <p>Eleven berättar vad mångfald betyder.</p>	<p>Eleven kan berätta och ge exempel på förekomster av arter och arters anpassning till olika livsmiljöer.</p> <p>Eleven ger exempel på arternas betydelse för naturens mångfald.</p>	<p>Eleven kan förklara organismernas anpassning till olika livsmiljöer och berättar om samband mellan orsak och verkan gällande anpassning.</p> <p>Eleven motiverar arternas betydelse för naturens mångfald.</p>

<p>M4 handleda eleven att förstå grundprinci- perna för ärftlighet och evolution</p>	<p>I1, I4, I5</p>	<p>Eleven lär sig grund- principerna för ärft- lighet och evolut- ion.</p>	<p>Förmåga att uppfatta grundprinci- perna för ärftlighet och evolut- ion</p>	<p>Eleven kan berätta, att individens egenskaper påver- kas både av arvet och miljön.</p> <p>Eleven berättar att organismerna har utvecklats som ett resultat av evolut- ionen.</p>	<p>Eleven kan ge ex- empel på hur ar- vet och miljön på- verkar individens egenskaper.</p> <p>Eleven beskriver hur livet och mång- falden utvecklats genom evolut- ionen.</p> <p>Eleven berättar vad bioteknik be- tyder.</p>	<p>Eleven kan defini- era ärftlighetslä- rans grundbe- grepp.</p> <p>Eleven ger exem- pel på hur arvet och miljön påver- kar individens egenskaper.</p> <p>Eleven beskriver hur livet och mång- falden utvecklats genom evolut- ionen.</p> <p>Eleven förklarar sambandet mellan ärftlighet och evo- lution.</p> <p>Eleven ger prak- tiska exempel på hur bioteknik kan utnyttjas.</p>	<p>Eleven kan defi- niera ärftlighets- lärans grundbe- grepp.</p> <p>Eleven förklarar hur ärftligheten och miljön till- sammans påver- kar uppkomsten av individens egenskaper samt tillämpar sitt kun- nande genom praktiska exem- pel.</p> <p>Eleven beskriver hur livet och mångfalden upp- stått genom evo- lution och ger ex- empel på evolut- ion som en konti- nuerlig process.</p> <p>Eleven förklarar sambandet mel- lan ärftlighet och</p>
--	-----------------------	--	---	---	---	---	--

							<p>evolution med hjälp av exempel.</p> <p>Eleven ger exempel på bioteknikens möjligheter och utmaningar.</p>
M5 handleda eleven att förstå människans utveckling och kroppens grundläggande funktioner	I5	Eleven lär sig skedena i människans tillväxt och utveckling. Eleven lär sig kroppens grundläggande funktioner.	Förmåga att uppfatta människokroppens struktur och funktion	Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem.	<p>Eleven kan benämna människans mest centrala organ och organsystem.</p> <p>Eleven beskriver människans centrala livsfunktioner.</p> <p>Eleven beskriver de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling.</p>	<p>Eleven kan benämna människans organ och organsystem.</p> <p>Eleven beskriver de centrala livsfunktionerna och regleringssystemen.</p> <p>Eleven redogör för de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling.</p>	<p>Eleven kan benämna och beskriva människans organ och organsystem.</p> <p>Eleven beskriver de centrala livsfunktionerna och regleringssystemen samt förklarar hur de bildar funktionella helheter.</p> <p>Eleven förklarar och motiverar de centrala skedena i människans tillväxt och utveckling.</p>
M6	I6	Eleven lär sig om hur människlig	Förmåga att uppfatta	Eleven kan ge exempel på hur	Eleven kan beskriva och ge	Eleven kan redogöra för och ge	Eleven kan motivera hur den

handleda eleven att bedöma förändringar i naturen och människans påverkan på miljön samt att förstå betydelsen av ekosystemtjänster		verksamhet påverkar de förändringar som sker i miljön. Eleven förstår biologins betydelse i byggandet av en hållbar framtid. Eleven förstår betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster.	människans och naturens samspel samt förståelse för en hållbar framtid	mänsklig verksamhet påverkar miljön. Eleven räknar upp delområden inom hållbar utveckling.	exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Eleven berättar om delområdena inom hållbar utveckling och ger några exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid. Eleven ger exempel på bioekonomi och ekosystemtjänster.	exempel på hur den mänskliga verksamheten påverkar miljön. Eleven beskriver delområdena inom hållbar utveckling och ger exempel på hur man ur ett biologiskt perspektiv kan bygga en hållbar framtid. Eleven berättar om bioekonomi och ekosystemtjänster.	mänskliga verksamheten påverkar miljön och analyserar följderna av dessa förändringar. Eleven förklarar samband mellan orsak och verkan kring byggandet av en hållbar framtid och argumenterar för sin ståndpunkt med hjälp av biologiskt kunnande. Eleven bedömer betydelsen av bioekonomi och ekosystemtjänster med tanke på en hållbar framtid.
Biologiska färdigheter							
M7 handleda eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att	I1–6	Eleven lär sig samband mellan orsak och verkan inom biologin	Naturvetenskapligt tänkande	Eleven kan använda några grundbegrepp inom biologin samt	Eleven kan använda biologiska grundbegrepp.	Eleven kan använda biologiska grundbegrepp på	Eleven kan använda biologiska begrepp på ett

förstå samband mellan orsak och verkan				<p>förknippa dessa till givna biologiska fenomen.</p> <p>Eleven berättar enkelt och med egna ord om biologiska fenomen som hen lärt sig.</p>	<p>Eleven presenterar ett biologiskt fenomen som hen lärt sig med egna ord och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen.</p> <p>Eleven ställer enkla frågor om naturen och naturfenomen.</p>	<p>ett ändamålsenligt sätt.</p> <p>Eleven presenterar något som hen lärt sig med egna ord på ett för biologin utmärkande sätt och väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen.</p> <p>Eleven presenterar några meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan.</p>	<p>ändamålsenligt sätt.</p> <p>Eleven presenterar något som hen lärt sig med egna ord och på ett strukturerat och för biologin utmärkande sätt samt väljer ett lämpligt sätt att presentera informationen.</p> <p>Eleven presenterar meningsfulla frågor om naturen och naturfenomen samt redogör för biologiska samband mellan orsak och verkan.</p>
M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt digitala verktyg	I1–I5	Eleven lär sig att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Eleven lär sig att använda digitala	Användning av utrustning som behövs vid biologisk undersökning	Eleven deltar i undervisning i laboratorium och i fält.	Eleven kan under handledning arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält.	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt i laboratorium och i fält.	Eleven kan arbeta självständigt och målinriktat i laboratorium och i fält.

		verktyg samt olika informationskällor i biologistudierna.	samt av teknologi och information	Eleven använder under handledning några typer av utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Eleven söker under handledning biologisk information från olika informationskällor.	Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning enligt anvisningar. Eleven söker biologisk information från några olika informationskällor.	Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning på ett ändamålsenligt sätt. Eleven söker biologisk information från olika informationskällor och väljer ut några tillförlitliga informationskällor.	Eleven använder utrustning som behövs vid biologisk undersökning och bedömer utrustningens lämplighet för arbetet. Eleven söker biologisk information från olika informationskällor och bedömer informationskällornas tillförlitlighet och lämplighet.
M9 handleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen	I1–I4, I6	Eleven lär sig att sammanställa en samling organismer. Eleven lär sig att odla växter för att förstå biologiska fenomen.	Förmåga att sammanställa en samling organismer och odla växter experimentellt	Eleven kan sammanställa en liten samling organismer under handledning. Eleven deltar i att odla växter.	Eleven kan med hjälp av instruktioner sammanställa ett mindre, traditionellt eller digitalt, herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven utför under handledning ett odlingsexperiment	Eleven kan med hjälp av instruktioner sammanställa ett traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling organismer. Eleven utför ett odlingsexperiment och drar slutsatser i anslutning till det	Eleven kan med hjälp av instruktioner sammanställa ett större och noggrant utfört traditionellt eller digitalt herbarium eller en annan digital samling organismer.

					och berättar om experimentets resultat.	biologiska fenomen som granskas.	Eleven planerar och utför ett odlingsexperiment, bedömer de erhållna resultatens tillförlitlighet samt förklarar hur odlingsexperimentet anknyter till det granskade biologiska fenomenet.
M10 handleda eleven att genomföra undersökningar både i och utanför skolan	I1–I6	Eleven lär sig att utföra biologiska undersökningar.	Förmåga att utföra biologiska undersökningar	Eleven deltar i utförandet av en biologisk undersökning och berättar om vad som gjorts i undersökningen.	Eleven kan göra iakttagelser i laboratorium och i fält. Eleven utför under handledning en mindre biologisk undersökning.	Eleven kan göra observationer och registrera den information som hen införskaffat i laboratorium och i fält. Eleven presenterar hypoteser och gör under handledning en mindre biologisk undersökning och rapporterar om resultaten.	Eleven kan göra iakttagelser och lagra den information som hen samlat in i laboratorium och i terräng. Eleven planerar och utför självständigt en egen undersökning och rapporterar om resultaten på ett tydligt sätt.
M11	I6	Eleven lär sig att ge exempel på hur	Tillämpning av	Eleven kan berätta om exempel på	Eleven kan berätta exempel på hur de	Eleven kan beskriva och ge	Eleven kan reflektera över och

uppmuntra eleven att tillämpa kunskaper och färdigheter i biologi i sitt eget liv samt i samhällsdebatten och beslutsfattandet		kunskaper och färdigheter i biologi kan utnyttjas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.	kunskaper och färdigheter i biologi i vardagen	hur de egna valen påverkar hälsan och miljön.	egna valen påverkar hälsan och miljön och motivera det utgående från biologisk kunskap.	exempel på hur kunskaper och färdigheter i biologi kan tillämpas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.	motivera hur kunskaper i biologi kan tillämpas i det egna livet, i samhällsdebatten och beslutsfattandet.
Attityder och värderingar							
M12 inspirera eleven att fördjupa sitt intresse för naturen och naturfenomen samt stärka elevens förhållande till naturen och hans miljömedvetenhet	I1-6	Eleven lär sig att intressera sig för naturen och naturfenomen. Elevens förhållande till naturen stärks.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M13 handleda eleven att göra etiskt motiverade val	I6	Eleven lär sig att göra etiskt motiverade val.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M14 inspirera eleven att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid	I6	Eleven inspireras att påverka och agera för att bygga en hållbar framtid.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som</i>	

						en del av självvärderingen.	
--	--	--	--	--	--	-----------------------------	--

6 Geografi

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i geografi

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Geografisk kunskap och förståelse							
M1 stödja eleven att skapa en strukturerad kartbild av jordklotet	I1–I6	Eleven lär sig att uppfatta kartbilden av jordklotet och dess grundläggande karaktäristiska drag. Eleven lär sig läget och namnen på centrala platser.	Förmåga att uppfatta jordklotets kartbild och känna till centrala ortnamn	Eleven kan berätta om skillnaden mellan en världsdel och ett land. Eleven benämner världshaven och världsdelarna på kartan.	Eleven kan benämna några städer och centrala platser i Finland samt länder i Europa och övriga världen samt känner till de nämnda platsernas och ländernas geografiska läge.	Eleven kan huvuddragen i en kartbild av jordklotet, såsom bergskedjor, halvöar, sund, havsområden samt känner till de centrala platsernas geografiska läge och ortnamn.	Eleven kan använda kartbildens huvuddrag ändamålsenligt och tillämpa platsernas geografiska läge och namn för att beskriva och förklara geografiska fenomen.
M2 handleda eleven att undersöka naturgeografiska fenomen samt att jämföra	I1–I4, I6	Eleven lär sig effekterna av naturgeografiska fenomen. Eleven lär sig känna	Kännedom om naturgeografiska fenomen	Eleven kan berätta vad dygns- och årstidsväxlingarna beror på.	Eleven kan ge exempel på fenomen som orsakas av jordklotets form och rörelser.	Eleven kan med hjälp av exempel förklara fenomen som orsakas av	Eleven kan jämföra jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszoner och

<p>naturlandskap i Finland och på andra håll i världen</p>		<p>igen och beskriva naturlandskap i Finland och på andra håll i världen.</p>		<p>Eleven benämner olika naturlandskap.</p>	<p>Eleven benämner och ger exempel på några klimat- och vegetationszoner.</p> <p>Eleven känner igen och beskriver naturlandskap i Finland och på jordklotet.</p>	<p>jordklotets form och rörelser.</p> <p>Eleven benämner och placerar jordklotets mest centrala klimat- och vegetationszonerna på kartan och berättar om några faktorer som bidragit till att zonerna uppstått.</p> <p>Eleven ger exempel på faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått.</p>	<p>förklara de faktorer som bidragit till att zonerna uppstått.</p> <p>Eleven förklarar de faktorer i Finland och på jordklotet som bidragit till att naturlandskapen uppstått.</p>
<p>M3 handleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven lär sig effekterna av kulturgeografins fenomen. Eleven lär sig variationerna i kulturella drag och kulturlandskap i Finland och i olika</p>	<p>Kännedom om kulturgeografiska fenomen</p>	<p>Eleven kan under handledning räkna upp skillnader i människans boende och näringar i Finland och i övriga världen.</p>	<p>Eleven kan benämna och ge exempel på kulturgeografiska fenomen, såsom befolkning, näringar, trafikformer och turism i Finland</p>	<p>Eleven kan berätta om kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen.</p> <p>Eleven berättar om de faktorer som</p>	<p>Eleven kan förklara olika kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen samt motivera de faktorer som bidragit till deras uppkomst.</p>

Finland och i olika områden i världen		områden i världen.			och i övriga världen. Eleven nämner några faktorer som inverkar på kulturernas drag. Eleven beskriver olika kulturlandskap.	påverkar kulturernas drag. Eleven jämför kulturlandskap i olika områden.	Eleven beskriver variationen i kulturernas drag i Finland och i andra delar av världen. Eleven förklarar vilka faktorer som bidrar till uppkomsten av kulturlandskap i Finland och i andra delar av världen.
M4 uppmuntra eleven att reflektera över spelet mellan människan och naturen samt att förstå betydelsen av en hållbar användning av naturresurser	I1–I6	Eleven lär sig spelet mellan människans verksamhet och naturen. Eleven förstår betydelsen av att bruka naturresurser hållbart.	Insikt om spelet mellan naturen och människan samt hållbart bruk av naturresurser	Eleven kan under handledning känna igen hur naturmiljön påverkar mänsklig verksamhet såsom näringar. Eleven nämner olika naturresurser.	Eleven kan beskriva hur naturmiljön påverkar människans verksamhet. Eleven klassificerar naturresurser ur ett hållbarhetsperspektiv.	Eleven kan beskriva effekterna av människans verksamhet på naturmiljöns tillstånd i Finland och på olika håll i världen. Eleven berättar varför det är viktigt att använda naturresurser på ett hållbart sätt.	Eleven kan förklara hur naturen påverkar människans verksamhet samt nämner regionala exempel på det Eleven beskriver hur mänsklig verksamhet orsakar olika miljöproblem.

							Eleven förklarar hållbar användning av naturresurserna i förhållande till olika miljöproblem och argumenterar för sin ståndpunkt.
Geografiska färdigheter							
M5 handleda eleven att utveckla sin förmåga att tänka geografiskt och att ställa geografiska frågor	I1–I6	Eleven lär sig att tänka geografiskt. Eleven lär sig att ställa geografiska frågor.	Geografiskt tänkande	Eleven kan förklara några geografiska grundbegrepp. Eleven beskriver under handledning ett område utgående från kartor och bilder.	Eleven kan definiera geografiska grundbegrepp. Eleven identifierar olika regionala nivåer, såsom den egna närmiljön, kommunen, Finland, Europa och hela världen. Eleven beskriver ett område på basis av kartor och bilder. Eleven skapar enkla geografiska frågor som hänför sig till det	Eleven kan beskriva fenomen genom att använda geografiska grundbegrepp. Eleven beskriver skillnader mellan olika områden på några regionala nivåer. Eleven ställer geografiska frågor och funderar ut svar på dem.	Eleven kan förklara fenomen genom att använda sig av ändamålsenliga geografiska begrepp. Eleven jämför geografiska fenomen på olika regionala nivåer och beskriver orsaker till skillnaderna mellan områdena. Eleven ställer motiverade geografiska frågor och

					granskade tema-området.		funderar ut svar på dem.
M6 handleda eleven att utveckla sin rumsuppfattning samt förståelsen för symboler, proportioner, riktningar och avstånd	I1–I6	Eleven lär sig att tillämpa kartfärdigheter i praktiken. Eleven lär sig symboler, skalor, riktningar och avstånd.	Utveckling av rumsuppfattningen	Eleven kan väderstrecken. Eleven känner igen och benämner några symboler på en terrängkarta.	Eleven kan uttrycka var ett objekt befinner sig med hjälp av väderstreck. Eleven känner igen och benämner symboler på en terrängkarta. Eleven mäter avstånd med hjälp av kartans grafiska skala.	Eleven kan rikta en terrängkarta riktigt enligt terrängen och röra sig där med hjälp av kartan. Eleven mäter avstånd på kartan med hjälp av skalan uttryckt i ett förhållande.	Eleven kan avläsa höjd över havet på en karta. Eleven förstår skillnaden mellan absolut och relativ höjd.
M7 handleda eleven att träna geomediala färdigheter i vardagen och att läsa, tolka och sammanställa kartor och andra modeller över geografiska fenomen	I1–I6	Eleven lär sig geomediala färdigheter. Eleven lär sig läsa, tolka och göra kartor och andra modeller av geografiska fenomen.	Geomediala färdigheter	Eleven kan känna igen enkla objekt på kartor och bilder.	Eleven kan läsa om geografiska fenomen ur bilder, kartor och karttjänster. Eleven gör under handledning kartor och diagram.	Eleven kan tolka geografiska fenomen med hjälp av bilder, kartor, karttjänster samt annan geomediala. Eleven gör enkla kartor, diagram och andra geografiska modeller.	Eleven kan dra slutsatser utgående från de kartor, diagram, annan geomediala och andra geografiska modeller hen gjort.

<p>M8 handleda eleven att utveckla geografiska undersökningsfärdigheter</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven lär sig geografiska undersökningsfärdigheter.</p>	<p>Geografiska undersökningsfärdigheter</p>	<p>Eleven deltar i genomförandet av en mindre undersökning och kan berätta vad man gjort i den.</p>	<p>Eleven kan förverkliga en mindre geografisk undersökning. Eleven kan välja ett lämpligt sätt att presentera resultaten från undersökningen.</p>	<p>Eleven kan genomföra en geografisk undersökning. Eleven åskådliggör sina resultat med hjälp av geomedial och presenterar resultaten på ett för geografin utmärkande sätt.</p>	<p>Eleven kan genomföra en till sin struktur tydlig geografisk undersökning. Eleven åskådliggör och presenterar sina resultat mångsidigt med hjälp av geomedial och sammankopplar undersökningsresultaten med geografiska fenomen.</p>
<p>M9 lära eleven att öva sig i att iaktta miljön och förändringar i miljön samt aktivera eleven att följa med aktuella händelser i sin närmiljö, i Finland och i hela världen</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven lär sig att iaktta miljön och de förändringar som sker där, särskilt klimatförändringen och försvagningen av biodiversiteten. Eleven lär sig att följa med aktuella händelser i den egna närmiljön, i</p>	<p>Miljölitteracitet och förmåga att bedöma förändringar i miljön</p>	<p>Eleven deltar under handledning i fältundersökningar. Eleven känner igen förändringar i miljön.</p>	<p>Eleven deltar självständigt i fältundersökningar enligt anvisning. Eleven kan iaktta miljöförändringar, såsom klimatförändring och att biodiversiteten försvagas i Finland och på andra håll i världen samt ge exempel på dessa.</p>	<p>Eleven deltar i fältundersökningar och sammankopplar med lärarens hjälp observationerna med det fenomen som behandlas. Eleven kan berätta om förändringar i miljön och nämner orsaker till de mest</p>	<p>Eleven deltar självständigt i fältundersökningar och kopplar samman observationerna med det fenomen som behandlas. Eleven kan förklara orsaker som ligger bakom miljöförändringar.</p>

		Finland och i hela världen.			Eleven följer med aktuell nyhetsrapportering kring geografiska fenomen.	centrala miljöförändringarna. Eleven följer aktuell nyhetsrapportering kring geografiska fenomen och förklarar bakgrunden till några av händelserna.	Eleven följer med aktuell nyhetsrapportering kring geografiska fenomen ur olika källor och bedömer kritiskt de bakomliggande orsakerna och följderna av några händelser, i sin egen närmiljö, i Finland och i hela världen.
M10 stödja eleven att utveckla sin förmåga att kommunicera och arbeta i grupp samt att argumentera och presentera geografiska data på ett tydligt sätt	I1–I6	Eleven lär sig kommunikations- och grupp-arbetsfärdigheter samt att reflektera över sin aktivitet som en medlem i gruppen. Eleven lär sig att argumentera och framföra geografisk information på ett tydligt sätt.	Förmåga att arbeta i grupp, att presentera geografisk information och att argumentera	Eleven kan under handledning fungera som en del av gruppen. Eleven kan skilja geografisk information från åsikter.	Eleven kan fungera som en medlem i gruppen. Eleven framför geografisk information med egna ord. Eleven lyssnar på andras åsikter och framför sina egna åsikter kring geografiska frågor.	Eleven kan fungera konstruktivt som medlem i en grupp. Eleven framför geografisk information på ett för läroämnet utmärkande sätt. Eleven framför argument för sina åsikter i geografiska frågor.	Eleven kan fungera uppmunttande som en medlem i gruppen. Eleven motiverar den geografiska information som hen framför. Eleven motiverar konsekvent sina egna åsikter kring geografiska frågor.

M11 handleda eleven att värna om naturen, den byggda miljön och mångfalden i dem samt stärka elevens förmåga att delta och påverka	I1–I6	Eleven lär sig färdigheter i att delta och påverka på olika regionala nivåer	Förmåga att tillämpa förmågan att delta och påverka på olika regionala nivåer	Eleven deltar under handledning i att värna om närmiljön, såsom att förbättra trivselen och säkerheten eller att bevara miljöns mångfald.	Eleven deltar i att värna om närmiljön. Eleven ger exempel på sätt att delta och att påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.	Eleven deltar självständigt i att värna om närmiljön. Eleven förklarar hur man kan delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.	Eleven kan planera sätt att värna om närmiljön och deltar i att värna om närmiljön. Eleven jämför och bedömer olika sätt att delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor.
Attityder och värderingar i geografi							
M12 stödja eleven att växa till en aktiv och ansvarsfull medborgare som tillägnar sig en hållbar livsstil	I1–I6	Eleven lär sig att växa till en aktiv medborgare som handlar ansvarsfullt och tillägnar sig en hållbar livsstil.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M13 handleda eleven att värdesätta sin regionala identitet samt naturens, mänsklig och kulturell mångfald och	I1–I6	Eleven lär sig att värdesätta sin regionala identitet och naturens, mänsklig och kulturell				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som</i>	

att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen		mångfald samt att respektera mänskliga rättigheter överallt i världen.				<i>en del av självvärderingen.</i>	
---	--	--	--	--	--	------------------------------------	--

7 Fysik

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i fysik

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera fysik	I1–I6	Eleven upplever studierna i fysik meningsfulla.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M2 handleda och uppmuntra eleven att analysera sina kunskaper i	I1–I6	Eleven utvärderar sitt eget kunnande i fysik, lägger upp mål				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att</i>	

fysik, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt		för sitt arbete och arbetar långsiktigt.				<i>reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna fysik i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället	I1–I6	Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i fysik har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.	Förmåga att förstå betydelsen av fysik	Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med fysik och betydelsen av att kunna fysik i vissa yrken.	Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer, där man behöver kunskap och färdigheter i fysik. Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i fysik.	Eleven förklarar med hjälp av exempel hur kunskap och färdigheter i fysik behövs i den egna livsmiljön. Eleven kan berätta om betydelsen av att kunna fysik inom olika yrken och i fortsatta studier.	Eleven förklarar med hjälp av exempel hur kunskap och färdigheter i fysik behövs i det egna livet och i samhället. Eleven kan motivera betydelsen av att kunskap i fysik inom olika yrken och i fortsatta studier.
M4 handleda eleven att använda sina fysikkunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av energiresurser	I1–I6	Eleven förstår betydelsen av fysik för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val med tanke på en hållbar användning av energiresurser.	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur fysikens perspektiv	Eleven kan ge exempel på egna val, som har betydelse med tanke på hållbar användning av energiresurser.	Eleven kan nämna exempel, där fysik behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan nämna några goda val med tanke på hållbar användning av energiresurser.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i fysik behövs för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar	Eleven motiverar med hjälp av exempel hur fysik används för att bygga en hållbar framtid. Eleven kan förklara sambandet mellan orsak och verkan i

						användning av energiresurser.	anknytning till att bygga en hållbar framtid samt kan motivera olika val med tanke på hållbar användning av energiresurser.
Forskningsfärdigheter							
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1–I6	Eleven formulerar forskningsfrågor kring fenomen som granskas.	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven känner igen fenomen som kan utgöra utgångspunkter för undersökningar.	Eleven formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar.	Eleven formulerar frågor kring det fenomen som granskas. Eleven preciserar frågor som utgångspunkter för undersökningar till exempel genom att avgränsa variabler.	Eleven formulerar strukturerade frågor kring det fenomen som granskas. Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1–I6	Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra. Eleven arbetar på ett	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven deltar i experimentellt arbete genom att följa med genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna.	Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning.	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt instruktionerna eller planen.	Eleven kan arbeta på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt göra observationer och mätningar på ett

		säkert och konsekvent sätt.			Eleven kan arbeta på ett säkert sätt tillsammans med andra.	Eleven kan samarbeta med andra.	ändamålsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika undersökningar i samarbete med andra och vid behov stöda de övriga gruppmedlemmarna.
M7 handleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1–I6	Eleven behandlar och analyserar resultaten av undersökningarna och utvärderar undersökningsprocessen.	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven beskriver den utförda undersökningen och dess resultat på ett för eleven lämpligt sätt.	Eleven kan behandla den information som samlats i undersökningen, presentera undersökningens resultat och dra enkla slutsatser. Eleven nämner faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet.	Eleven kan behandla, och presentera samt tolka undersökningsresultat. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar hur korrekta och pålitliga resultaten är och på hur undersökningsprocessen förlöper ändamålsenligt.	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat på ett för fysiken typiskt sätt, samt formulera och motivera slutsatser utgående från dem. Eleven kan utvärdera både resultaten och undersökningsprocessen.
M8 handleda eleven att förstå betydelsen av	I1–I6	Eleven förstår betydelsen av teknologiska	Teknologiska kunskaper och förmåga att	Eleven förstår betydelsen av teknologiska	Eleven kan ge exempel på hur fysik tillämpas inom	Eleven kan beskriva teknologiska tillämpningar där	Eleven beskriver tillämpningar inom teknologin

teknologiska tillämpningar och principerna för hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla teknologiska lösningar		tillämpningar och principerna för hur de fungerar. Eleven utvecklar och tillämpar enkla teknologiska lösningar i samarbete med andra.	samarbeta kring teknologisk problemlösning	tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem där man använt fysik.	teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används. Eleven deltar med idéer och planer för problemlösning.	fysik använts och förklara principerna för hur de fungerar. Eleven arbetar i samarbete med andra för att skapa, planera och utveckla en teknologisk lösning i vilken fysik använts.	där fysik används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar deras betydelse för samhället. Eleven fungerar konstruktivt då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar problemlösning både självständigt och i samarbete med andra.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1–I6	Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven använder under handledning digitala verktyg för att skaffa information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.	Eleven använder digitala verktyg för att skaffa och presentera information, vid behov under handledning. Eleven kan göra observationer av en simulering.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att skaffa, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av simuleringar.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att skaffa, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra relevanta observationer och dra

							relevanta slutsatser av simuleringar.
Kunskaper i fysik och användning av dem							
M10 handleda eleven att använda fysikaliska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier	I1–I6	Eleven använder fysikaliska begrepp exakt och tillämpar naturvetenskapliga teorier i sitt tänkande.	Förmåga att använda och strukturera begrepp	Eleven förstår några fysikaliska begrepp och kan under handledning kombinera dessa med fysikaliska fenomen.	Eleven kan använda rätt fysikaliska begrepp med ifrågasvarande fysikaliska fenomen. Eleven kan förklara fenomen och försöker använda fysikens centrala begrepp.	Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala fysikaliska begrepp. Eleven kan kombinera fenomen med dess egenskaper och tillhörande storheter.	Eleven kan beskriva och förklara fenomen genom att använda fysikens centrala begrepp exakt. Eleven kan kombinera fenomen med dess egenskaper och tillhörande storheter till en begreppsstruktur.
M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara fenomen samt att göra prognoser	I1–I6	Eleven använder olika modeller då hen undersöker fenomen.	Förmåga att använda modeller	Eleven känner igen modeller som använts i beskrivningen av några fenomen.	Eleven använder enkla modeller i beskrivning av fenomen och uppgörande av prognoser.	Eleven använder enkla modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan förklara hur modellen är skapad utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens	Eleven använder modeller och gör utgående från dem upp prognoser och kan skapa enkla modeller utgående från mätresultat. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt

						relation till verkligheten.	modellens begränsningar eller brister.
M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt	I1–I6	Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.	Förmåga att argumentera och använda informationskällor	Eleven söker under handledning information ur olika informationskällor. Eleven känner till synpunkter som motiveras på ett för fysiken typiskt sätt.	Eleven söker information ur olika informationskällor. Eleven kan uttrycka olika åsikter och övar sig att motivera dem på ett för fysiken typiskt sätt.	Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt.	Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet. Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för fysiken typiskt sätt samt jämföra motstridiga åsikter med varandra.
M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap	I1, I4	Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och sätt på vilka kunskap produceras	Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt man inom fysik producerar naturvetenskaplig kunskap.	Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap.	Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik förklara den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara vetenskapliga sätt	Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till fysik motivera naturvetenskapens karaktär och utveckling. Eleven kan förklara och motivera

						att producera kunskap.	vetenskapliga sätt att producera kunskap.
M14 handleda eleven att nå tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet	I5, I6	Eleven når tillräckliga teoretiska kunskaper för fortsatta studier.	Hur eleven nått teoretiska kunskaper i fråga om växelverkan och rörelse samt elektricitet för fortsatta studier	Eleven känner i bekanta situationer till några begrepp, fenomen och storheter i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.	Eleven kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.	Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet.	Eleven kan i bekanta och tillämpliga situationer använda centrala begrepp, objekt, fenomen, egenskaper, storheter, modeller och lagar i anknytning till växelverkan och rörelse samt elektricitet
M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i fysik inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur fysik tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund	I1–I6	Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i fysik i olika situationer.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	

8 Kemi

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i kemi

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 uppmuntra och inspirera eleven att studera kemi	I1–I6	Eleven upplever studierna i kemi meningsfulla.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M2 handleda och uppmuntra eleven att identifiera sina kunskaper i kemi, att ställa upp mål för sitt arbete och att arbeta långsiktigt	I1–I6	Eleven utvärderar sitt eget kunskande i kemi, lägger upp mål för sitt arbete och arbetar långsiktigt.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	

<p>M3 handleda eleven att förstå betydelsen av att kunna kemi i sitt eget liv, i livsmiljön och i samhället</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven förstår vilken betydelse kunskaper i kemi har i det egna livet, i livsmiljön och i samhället.</p>	<p>Förmåga att förstå betydelsen av kemi</p>	<p>Eleven känner till att vissa fenomen hör ihop med kemi och betydelsen av att kunna kemi i vissa yrken.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på vardagliga situationer, där man behöver kunskap och färdigheter i kemi.</p> <p>Eleven kan nämna yrken, i vilka man behöver kunskap i kemi.</p>	<p>Eleven förklarar med hjälp av exempel hur kunskap och färdigheter i kemi behövs i den egna livsmiljön.</p> <p>Eleven kan berätta om betydelsen av att kunna kemi inom olika yrken och i fortsatta studier.</p>	<p>Eleven förklarar med hjälp av exempel hur kunskap och färdigheter behövs i det egna livet och i samhället.</p> <p>Eleven kan motivera betydelsen av att kunna kemi inom olika yrken och i fortsatta studier.</p>
<p>M4 handleda eleven att använda sina kemikunskaper för att bygga en hållbar framtid samt att bedöma sina val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produktens livscykel</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven förstår betydelsen av kemi för att bygga en hållbar framtid samt utvärderar sina egna val med tanke på en hållbar användning av naturresurser och produktens livscykel.</p>	<p>Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling ur kemins perspektiv</p>	<p>Eleven kan ge exempel på egna val, som har betydelse med tanke på hållbar användning av naturresurser och produktens livscykel.</p>	<p>Eleven kan nämna exempel, där kemi behövs för att bygga en hållbar framtid.</p> <p>Eleven kan nämna några goda val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produktens livscykel.</p>	<p>Eleven kan med hjälp av exempel beskriva på vilket sätt kunskaper i kemi behövs för att bygga en hållbar framtid.</p> <p>Eleven kan beskriva olika val med tanke på hållbar användning av naturresurser och produktens livscykel.</p>	<p>Eleven motiverar med hjälp av exempel hur kemi används för att bygga en hållbar framtid.</p> <p>Eleven kan förklara sambandet mellan orsak och verkan i anknytning till att bygga framtid samt kan motivera olika val med tanke på hållbar</p>

							användning av naturresurser och produktens livscykel.
Forskningsfärdigheter							
M5 uppmuntra eleven att formulera frågor kring de fenomen som granskas och att vidareutveckla frågorna till utgångspunkter för undersökningar och annan aktivitet	I1–I6	Eleven formulerar forskningsfrågor om de fenomen som granskas.	Förmåga att formulera frågor samt planera undersökningar och annan aktivitet	Eleven känner igen fenomen som kan utgöra utgångspunkter för undersökningar.	Eleven formulerar enkla frågor i anknytning till det ämnesområde som granskas och som kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar.	Eleven formulerar frågor kring det fenomen som granskas. Eleven preciserar frågor som utgångspunkter för undersökningar till exempel genom att avgränsa variabler.	Eleven formulerar strukturerade frågor kring det fenomen som granskas. Eleven utvecklar frågor som utgångspunkter för undersökningar eller annan aktivitet.
M6 handleda eleven att genomföra experimentella undersökningar i samarbete med andra och att arbeta på ett säkert och konsekvent sätt	I1–I6	Eleven genomför experimentella undersökningar tillsammans med andra. Eleven arbetar på ett säkert och konsekvent sätt.	Förmåga att genomföra en experimentell undersökning	Eleven deltar i experimentellt arbete genom att följa med genomförandet av undersökningarna med hänsyn till säkerhetsaspekterna.	Eleven kan göra observationer och mätningar enligt en plan, vid behov under handledning. Eleven kan arbeta på ett säkert sätt tillsammans med andra.	Eleven kan arbeta på ett säkert sätt och göra observationer och mätningar enligt instruktionerna eller planen. Eleven kan samarbeta med andra.	Eleven kan arbeta på ett säkert och konsekvent sätt, vid behov självständigt, samt göra observationer och mätningar på ett ändamålsenligt sätt. Eleven kan genomföra olika

							undersökningar i samarbete med andra och vid behov stöda de övriga gruppmedlemmarna.
M7 handleda eleven att behandla, tolka och presentera egna undersökningsresultat samt utvärdera dem och hela undersökningsprocessen	I1–I6	Eleven behandlar och analyserar resultaten av undersökningarna och utvärderar undersökningsprocessen.	Förmåga att behandla, presentera och utvärdera undersökningsresultat	Eleven beskriver den utförda undersökningen och dess resultat på ett för eleven lämpligt sätt.	Eleven kan behandla den information som samlats i undersökningen, presentera undersökningens resultat och dra enkla slutsatser. Eleven nämner faktorer som påverkar resultatens korrekthet och tillförlitlighet.	Eleven kan behandla och presentera samt tolka undersökningsresultat. Eleven kan ge exempel på faktorer som påverkar hur korrekta och pålitliga resultaten är och på hur undersökningsprocessen förlöper ändamålsenligt.	Eleven kan behandla, tolka och presentera undersökningsresultat på ett för kemin typiskt sätt, samt formulera och motivera slutsatser utgående från dem. Eleven kan utvärdera både resultaten och undersökningsprocessen.
M8 handleda eleven att förstå betydelsen av teknologiska tillämpningar och principerna för hur de fungerar samt inspirera eleven att vara med och	I1–I6	Eleven förstår betydelsen av teknologiska tillämpningar och principerna för hur de fungerar. Eleven utvecklar och	Teknologiska kunskaper och förmåga att samarbeta kring teknologisk problemlösning	Eleven förstår betydelsen av teknologiska tillämpningar i sitt eget liv och kan nämna några exempel bland dem, där man använt kemi.	Eleven kan ge exempel på hur kemi tillämpas inom teknologin och beskriva hur dessa tillämpningar används.	Eleven kan beskriva teknologiska tillämpningar där kemi använts och förklara principerna för hur de fungerar.	Eleven beskriver tillämpningar inom teknologin där kemi används och förklarar principerna för hur de fungerar samt motiverar

skapa, planera, utveckla och tillämpa enkla teknologiska lösningar		tillämpar enkla teknologiska lösningar i samarbete med andra.			Eleven deltar med idéer och planer för problemlösning.	Eleven arbetar i samarbete med andra för att skapa, planera och utveckla en teknologisk lösning i vilken kemi använts.	deras betydelse för samhället. Eleven fungerar konstruktivt då man söker idéer, planerar, utvecklar och tillämpar problemlösning både självständigt och i samarbete med andra.
M9 handleda eleven att använda digitala verktyg för att söka, behandla och presentera information och mätresultat samt stödja elevens lärande med hjälp av åskådliga simuleringar	I1–I6	Eleven använder digitala verktyg samt simuleringar i sitt eget lärande.	Förmåga att använda digitala verktyg	Eleven använder under handledning digitala verktyg för att skaffa information. Eleven bekantar sig med någon simulering som stöder lärandet.	Eleven använder i digitala verktyg för att skaffa och presentera information, vid behov under handledning. Eleven kan göra observationer av en simulering.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer för att skaffa, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra observationer och dra slutsatser av simuleringar.	Eleven använder digitala verktyg eller applikationer självständigt för att skaffa, behandla och presentera information och mätresultat. Eleven kan göra relevanta observationer och dra relevanta slutsatser av simuleringar.
Kunskaper i kemi och användning av dem							

<p>M10 handleda eleven att använda kemiska begrepp på ett exakt sätt och att forma sina begreppsstrukturer i enlighet med uppfattningar som utgår från naturvetenskapliga teorier</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven använder kemiska begrepp exakt och tillämpar naturvetenskapliga teorier i sitt tänkande.</p>	<p>Förmåga att använda och strukturera begrepp</p>	<p>Eleven förstår några kemiska begrepp och kan under handledning kombinera dessa med kemiska fenomen.</p>	<p>Eleven kan använda rätt kemiska begrepp för ifrågasvarande kemiska fenomen. Eleven kan förklara fenomen och försöker använda kemins centrala begrepp.</p>	<p>Eleven kan beskriva och förklara fenomen med hjälp av centrala kemiska begrepp. Eleven kan kombinera fenomen med dess egenskaper och tillhörande begrepp.</p>	<p>Eleven kan beskriva och förklara fenomen genom att använda kemins centrala begrepp exakt. Eleven kan kombinera fenomen med dess egenskaper och tillhörande begrepp till en begreppsstruktur.</p>
<p>M11 handleda eleven att använda olika modeller för att beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven använder olika modeller då hen granskar ämnets struktur och kemiska fenomen.</p>	<p>Förmåga att använda modeller</p>	<p>Eleven känner till att modeller används för att beskriva ämnets struktur.</p>	<p>Eleven kan nämna exempel där modeller används för att illustrera ämnets struktur och kemiska fenomen.</p>	<p>Eleven kan beskriva ämnets struktur och kemiska fenomen med olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten.</p>	<p>Eleven kan beskriva och förklara ämnets struktur och kemiska fenomen med hjälp av olika modeller. Eleven kan bedöma modellens relation till verkligheten samt modellens begränsningar eller brister.</p>

<p>M12 handleda eleven att använda och kritiskt bedöma olika informationskällor och att uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven använder och bedömer kritiskt olika informationskällor samt uttrycker och motiverar olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.</p>	<p>Förmåga att argumentera och använda informationskällor</p>	<p>Eleven söker under handledning information från olika informationskällor.</p> <p>Eleven känner till åsikter som motiveras på ett för kemin typiskt sätt.</p>	<p>Eleven söker information ur olika informationskällor.</p> <p>Eleven kan uttrycka olika åsikter och övar sig att motivera dem på ett för kemin typiskt sätt.</p>	<p>Eleven söker information ur olika informationskällor och väljer informationskällor som anses vara tillförlitliga.</p> <p>Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt.</p>	<p>Eleven söker information ur olika informationskällor och kan reflektera över informationskällans tillförlitlighet.</p> <p>Eleven kan uttrycka och motivera olika åsikter på ett för kemin typiskt sätt samt jämföra motstridiga åsikter med varandra.</p>
<p>M13 handleda eleven att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap</p>	<p>I1, I4</p>	<p>Eleven uppfattar den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling samt vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>	<p>Förmåga att uppfatta den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och sätt på vilka kunskap produceras</p>	<p>Eleven känner till att experimentellt arbete är det sätt man inom kemin producerar naturvetenskaplig kunskap.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på hur naturvetenskaplig kunskap utvecklas och på vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>	<p>Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemin förklara den naturvetenskapliga kunskapens karaktär och utveckling.</p> <p>Eleven kan förklara vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>	<p>Eleven kan med hjälp av exempel i anknytning till kemi motivera naturvetenskapens karaktär och utveckling.</p> <p>Eleven kan förklara och motivera vetenskapliga sätt att producera kunskap.</p>

<p>M14 handleda eleven att förstå de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår</p>	<p>I5, I6</p>	<p>Eleven förstår de grundläggande principerna för ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p>	<p>Hur eleven nått teoretiska kunskaper i fråga om ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår för fortsatta studier</p>	<p>Eleven känner i bekanta situationer igen några begrepp och fenomen, i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p>	<p>Eleven kan i bekanta situationer använda några centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p>	<p>Eleven kan i bekanta situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p>	<p>Eleven kan i bekanta och tillämpliga situationer använda centrala begrepp, fenomen och modeller i anknytning till ämnens egenskaper, struktur och omvandlingar som dessa genomgår.</p>
<p>M15 handleda eleven att tillämpa sina kunskaper och färdigheter i kemi inom mångvetenskapliga lärområden samt erbjuda eleven möjligheter att lära sig hur kemi tillämpas i olika situationer, till exempel i naturen, i näringslivet, i organisationer eller i vetenskapliga samfund</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven tillämpar sina kunskaper och färdigheter i kemi i olika situationer.</p>				<p><i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i></p>	

9 Hälsokunskap

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i hälsokunskap

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Växande och utveckling som stödjer hälsan							
M1 handleda eleven att förstå bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp, växande och utveckling ur ett resursperspektiv	I1–I3	Eleven lär sig granska bredden av begreppet hälsa, olika sätt att främja hälsan samt människans levnadslopp och utveckling ur ett resursperspektiv.	Elevens uppfattning om hälsa	Eleven kan nämna något delområde inom hälsa. Eleven kan nämna något skede i människans levnadslopp.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och sambandet mellan dem samt kan ge ett exempel på vad som avses med att främja hälsa. Eleven kan beskriva något livsskede och nämna särdrag för uppväxten och utvecklingen under ungdomen.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva delområdena inom hälsa och deras växelverkan. Eleven kan med hjälp av exempel beskriva vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan beskriva olika livsskeden, i synnerhet utvecklingen under ungdomen, och kan med hjälp av exempel beskriva	Eleven kan mångsidigt beskriva delområdena inom hälsa och förklarar orsaksambanden mellan dem. Eleven kan mångsidigt förklara vad som avses med att främja hälsan. Eleven kan redogöra för olika skeden i människans levnadslopp och kan bedöma vilken betydelse

						betydelsen av hälsa, växande och utveckling som resurser i livet.	hälsa har som en resurs i olika livskeden.
M2 handleda eleven att utveckla sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt förmågan att agera i olika konflikt- och krissituationer	I1	Eleven lär sig använda sina emotionella och kommunikativa färdigheter samt lär sig använda olika metoder för att hantera konflikt- och krissituationer.	Förmåga att analysera sina emotionella och sociala färdigheter och hur man reglerar sitt beteende	Eleven kan nämna grundläggande känslor och känner till att de inverkar på beteendet. Eleven kan nämna drag som är karakteristiska för konfliktsituationer samt stress och kriser.	Eleven kan nämna de grundläggande känslorna samt ge några exempel på växelverkan mellan känslor och beteende. Eleven kan nämna sätt för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.	Eleven kan utöver de grundläggande känslorna även beskriva andra känslor och ge exempel på växelverkan mellan känslor och beteende och hur man reglerar sitt beteende. Eleven kan beskriva lösningar för att reda ut konfliktsituationer samt olika sätt att hantera stress och kriser.	Eleven kan kategorisera känslor, analysera bakgrundsfaktorer som inverkar på dem samt redogöra för olika sätt att reglera sitt beteende och sin kommunikation. Eleven kan redogöra för orsaker till konfliktsituationer samt för motiverade sätt och lösningar för att reda ut konfliktsituationer och för att hantera stress och kriser.
M3 handleda eleven att utveckla sin självkänedom och att ge akt på	I1	Eleven lär sig utveckla sin självkänedom och att reglera sitt				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att</i>	

sina värderingar och attityder samt kroppens och sinnets signaler samt att kontrollera faktorer som stödjer det egna beteendet, lärandet och studierna		beteende och lärande				<i>reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M4 handleda eleven att reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt stödja elevens förmåga att handla på ett ansvarsfullt sätt i kommunikationssituationer	I1, I3, I4	Eleven lär sig reflektera över frågor med anknytning till individualitet, gemenskap och jämlikhet ur ett hälsoperspektiv samt lär sig handla på ett ansvarsfullt sätt i kommunikationssituationer.	Förmåga att analysera den hälsomässiga utvecklingen och att agera i kommunikationssituationer	Eleven kan nämna faktorer som inverkar på individualiteten och ge något exempel på sambandet mellan sociala relationer och det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan nämna etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan under handledning komma med lösningar till dem.	Eleven kan beskriva faktorer som inverkar på individualiteten och ge exempel på vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan beskriva etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan komma med lösningar till dem.	Eleven kan med hjälp av exempel och ur ett hälsoperspektiv analysera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan bedöma vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan analysera etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation och kan komma med ansvarsfulla lösningar till dem.	Eleven kan ur ett hälsoperspektiv analysera och motivera frågor som anknyter till den individuella utvecklingen samt kan ur ett brett perspektiv bedöma vilken betydelse sociala relationer har för det psykiska välbefinnandet och hälsan. Eleven kan ur ett brett perspektiv analysera etiska frågor som anknyter till samspel och kommunikation samt kan

							värdera och motivera ansvarsfulla lösningar till dem.
Faktorer som stödjer och tär på hälsan och att förebygga sjukdomar							
M5 handleda eleven att fördjupa sin förståelse för fysisk, psykisk och social hälsa och faktorer och mekanismer som stärker och hotar dessa samt stödja elevens förmåga att använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt	I1–I3	Eleven lär sig granska faktorer och mekanismer som stärker och hotar den fysiska, psykiska och sociala hälsan samt lär sig använda relaterade begrepp på ett korrekt sätt.	Förmåga att observera faktorer som påverkar hälsan samt att använda begrepp som anknyter till hälsa	Eleven kan nämna faktorer som stödjer respektive hotar hälsan.	Eleven kan beskriva faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt sambanden mellan dem. Eleven kan på ett korrekt sätt använda några begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom.	Eleven kan analysera faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt kan i huvuddrag beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan i huvudsak använda begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.	Eleven kan analysera och bedöma faktorer som stödjer respektive hotar hälsan samt kan mångsidigt beskriva deras inbördes samband och orsakssammanhang. Eleven kan använda begrepp som anknyter till hälsa och sjukdom på ett korrekt sätt.
M6 stödja eleven att utveckla sina färdigheter att söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt främja elevens förmåga att agera	I2, I3	Eleven lär sig söka och använda information om hälsa och sjukdomar samt lär sig agera ändamålsenligt i	Förmåga att tillämpa kunskaper och färdigheter med anknytning till hälsa, säkerhet och sjukdom	Eleven kan under handledning söka hälsorelaterad information. Eleven kan nämna något tillvägagångssätt för	Eleven kan söka hälsorelaterad information ur några källor och kan ställvis använda informationen på ett ändamålsenligt sätt.	Eleven kan söka hälsorelaterad information i olika källor och huvudsakligen använda den på ett ändamålsenligt sätt.	Eleven kan söka hälsorelaterad information mångsidigt i olika informationskällor, kan bilda sökord och avgränsa sökningen

ändamålsenligt i situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar		situationer som anknyter till hälsa, säkerhet och sjukdomar.		egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.	Eleven kan ange tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.	Eleven kan beskriva ändamålsenliga tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.	på ett ändamålsenligt sätt samt använda informationen korrekt. Eleven kan bedöma och motivera olika tillvägagångssätt för egenvård, för att söka hjälp och för situationer som hotar hälsan och tryggheten.
M7 handleda eleven att iaktta och utvärdera sina egna vanor, val och motiv som berör hälsa och säkerhet samt uppmuntra eleven att reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan	I1, I2	Eleven lär sig iaktta och utvärdera faktorer som anknyter till den egna hälsan och säkerheten samt lär sig reflektera över resurser som är viktiga för den egna hälsan.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M8 handleda eleven att iaktta och kritiskt	I1–I3	Eleven lär sig iaktta och kritiskt granska	Förmåga att granska företeelser som	Eleven kan nämna faktorer som påverkar	Eleven kan beskriva faktorer som påverkar	Eleven kan analysera faktorer som påverkar	Eleven kan analysera och motivera faktorer som

granska företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem och att bedöma tillförlitligheten och relevansen i information		företeelser som anknyter till hälsa och sjukdom samt värderingar och normer som är förknippade med dem. Eleven lär sig bedöma tillförlitligheten och relevansen i information.	anknyter till hälsa och sjukdom samt bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information	hälsovanorna samt kan nämna etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge ett exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan nämna någon faktor som beskriver tillförlitligheten i hälsorelaterad information.	hälsovanorna samt kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil. Eleven kan ge exempel på konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan under handledning bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från några faktorer som beskriver informationstillförlitligheten.	hälsovanorna och förklara hur olika företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan beskriva etiska frågor som anknyter till livsstil och analysera konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information utgående från flera faktorer som beskriver informations-tillförlitligheten.	påverkar hälsovanorna samt kan förklara och motivera hur företeelser som anknyter till hälsovanor uppstår. Eleven kan analysera etiska frågor som anknyter till livsstil samt kan bedöma och motivera konsekvenserna av val som gäller livsstilen. Eleven kan kritiskt och ur olika synvinklar bedöma tillförlitligheten i hälsorelaterad information och hur användbar informationen är.
Hälsa, samfund, samhälle och kultur							
M9 handleda eleven att förstå samhällets,	I3	Eleven lär sig iaktta samhällets,	Förmåga att förstå hur	Eleven kan nämna effekter som livsmiljön har på	Eleven kan beskriva effekter som livsmiljön har på	Eleven kan analysera centrala direkta och indirekta	Eleven kan analysera och motivera centrala direkta

omgivningens, kulturens och informations- och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande		omgivningens, kulturens och informations- och kommunikationsteknologins betydelse för hälsa och välbefinnande.	omgivningen påverkar hälsan	hälsan och kan nämna samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations- och kommunikationsteknologi.	hälsan samt ge exempel på samband mellan hälsa och samfund, kultur eller informations- och kommunikationsteknologi.	effekter som livsmiljön har på hälsan samt förklara sambanden mellan hälsa och samfund, kultur samt informations- och kommunikationsteknologi.	och indirekta effekter som livsmiljön har på hälsan samt bedöma sambandet mellan hälsa och samfund, kultur samt informations- och kommunikationsteknologi.
M10 handleda eleven att lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt att beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt	I1, I2	Eleven lär sig lägga grunden för den egna studie-, funktions- och arbetsförmågan och för att upprätthålla den samt. Eleven lär sig beskriva hur man använder hälsotjänster på ett ändamålsenligt sätt.	Förmåga att uppfatta på vilka sätt man kan främja arbetsförmågan	Eleven kan nämna faktorer som påverkar studie, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan nämna den egna skolans och kommunens hälsotjänster.	Eleven kan beskriva faktorer som påverkar studie, funktions- och arbetsförmågan. Eleven kan beskriva den egna skolans och kommunens hälsotjänster.	Eleven kan tillämpa kunskap om faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan, till exempel genom att göra upp en plan som stödjer dessa. Eleven kan beskriva olika hälsotjänster i samhället och ge exempel på hur de kan användas i olika situationer.	Eleven kan tillämpa och utvärdera kunskap om faktorer som påverkar studie-, funktions- och arbetsförmågan, till exempel genom att göra upp en motiverad plan som stödjer dessa. Eleven kan beskriva och utvärdera olika hälsotjänster i samhället och hur de kan användas på

							ett ändamålsenligt sätt i olika situationer.
M11 handleda eleven att förstå och bedöma uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund och att förstå deras betydelse för en själv samt handleda eleven att bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst	I1–I3	Eleven lär sig observera uppfattningar om hälsa i den egna familjen, den närmaste omgivningen och inom olika samfund samt förstår deras betydelse för en själv. Eleven lär sig bilda sig en uppfattning om på vilka sätt hen lär sig bäst.	Förmåga att bedöma uppfattningar om hälsa och att inse vilka faktorer som främjar lärande	Eleven kan med hjälp av ett exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa. Eleven kan nämna en faktor som stödjer det egna lärandet.	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva hur familjen, den närmaste omgivningen eller andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan känna igen hur de inverkar på den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan nämna faktorer som stödjer det egna lärandet.	Eleven kan med hjälp av ändamålsenliga exempel analysera hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt kan beskriva deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan beskriva faktorer som stödjer det egna lärandet.	Eleven kan analysera och motivera hur familjen, den närmaste omgivningen och andra sociala samfund påverkar uppfattningarna om hälsa samt utvärderar deras betydelse för den egna uppfattningen om hälsa. Eleven kan analysera faktorer som stödjer det egna lärandet.
M12 stödja elevens förmåga att kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt att beskriva individens rättigheter, ansvar och möjligheter	I3	Eleven lär sig kritiskt bedöma information som berör hälsa och sjukdom samt lär sig granska individens rättigheter, ansvar	Förmåga att bedöma hälsorelaterad information samt kännedom om metoder och sätt som påverkar hälsa och trygghet	Eleven kan nämna något sätt att påverka med hälsorelaterad information eller en faktor som inverkar på den	Eleven kan under handledning analysera sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan under handledning analysera	Eleven kan analysera olika sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan analysera tillförlitligheten i hälsorelaterad information.	Eleven kan kritiskt bedöma sätt att påverka med hälsorelaterad information samt kan kritiskt bedöma tillförlitligheten i

<p>att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen</p>		<p>och möjligheter att påverka i frågor som gäller hälsa och trygghet i den egna lärmiljön och den närmaste omgivningen.</p>		<p>hälsorelaterade informationens tillförlitlighet.</p> <p>Eleven kan ange någon konsekvens som olika livsstilar har för samhället eller för miljöns hälsa eller trygghet.</p> <p>Eleven kan nämna någon metod med vilken man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p>	<p>tillförlitligheten i den hälsorelaterade informationen.</p> <p>Eleven kan beskriva vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället eller för miljöns hälsa och trygghet.</p> <p>Eleven kan beskriva metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p>	<p>Eleven kan analysera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet.</p> <p>Eleven kan analysera metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p>	<p>hälsorelaterad information.</p> <p>Eleven kan bedöma och motivera vilka konsekvenser olika livsstilar har för andra människor, för samhället och för miljöns hälsa och trygghet.</p> <p>Eleven kan bedöma och motivera metoder med vilka man kan påverka hälsan och tryggheten i den närmaste omgivningen.</p>
---	--	--	--	---	---	--	---

10 Religion

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i religion

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
M1 handleda eleven att inse sambandet mellan religion och kultur och att uppfatta den religiösa mångfalden	I1, I2	Eleven förstår den mångsidiga kommunikationen mellan religion och kultur och den religiösa mångfalden	Förmåga att uppfatta den religiösa mångfalden och religionernas betydelse i kulturen och samhället	Eleven känner under handledning igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion såsom byggnader, symboler och seder.	Eleven känner igen olika saker i omgivningen som anknyter till religion. Eleven kan kombinera begrepp och företeelser i anknytning till religion.	Eleven kan ge exempel på mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Hen visar att hen förstår att religion och kultur står i växelverkan med varandra. Eleven känner självständigt igen olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.	Eleven kan ge mångsidiga exempel på den interna mångfalden i anknytning till den religion som studeras. Eleven visar att hen förstår att religion och kultur på många sätt står i växelverkan med varandra. Eleven kan självständigt känna igen och nämna olika företeelser i anknytning till religion i olika kulturer och samhällen.
M2 handleda eleven att fördjupa sina	I1	Eleven fördjupar sina kunskaper om den religion som	Förmåga att hantera information om	Eleven kan ge ett exempel på lärorna i den religion som	Eleven kan ge exempel på lärorna i	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i	Eleven kan analysera de grundläggande lärorna i

<p>kunskaper om den religion som studeras och dess inflytande</p>		<p>studeras och dess inflytande och utvecklas i att skaffa ytterligare information om dem.</p>	<p>den religion som studeras</p>	<p>studeras och ett exempel på de viktigaste källorna.</p> <p>Eleven kan berätta om uppkomsten av den religion som studeras.</p>	<p>den religion som studeras.</p> <p>Eleven kan redogöra för uppkomsten av den religion som studeras, samt för dess källor, inflytande och utbredning.</p> <p>Eleven kan enligt givna instruktioner söka ytterligare information om den religion som studeras.</p>	<p>den religion som studeras och beskriva innehållet i de viktigaste källorna.</p> <p>Eleven kan beskriva uppkomsten och utbredningen av den religion som studeras, samt dess inflytande i olika delar av världen.</p> <p>Eleven kan självständigt skaffa ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p>	<p>den religion som studeras och innehållet i och tolkningen av de viktigaste källorna.</p> <p>Eleven kan beskriva uppkomst-historia för den religion som studeras, dess utbredning och inflytande i olika delar av världen.</p> <p>Eleven kan självständigt skaffa ytterligare information om den religion som studeras och fästa uppmärksamhet vid källornas tillförlitlighet.</p>
<p>M3 handleda eleven att undersöka religioner och livsåskådningar på</p>	<p>12</p>	<p>Eleven förstår vad som avses världsreligioner, irreligiositet och åskådningar och hur de</p>	<p>Kunskap om världsreligionerna och olika åskådningar</p>	<p>Eleven kan nämna två religioner och under handledning känna igen de centrala dragen i dem.</p>	<p>Eleven kan nämna världsreligioner och berätta om de mest centrala dragen i dem.</p>	<p>Eleven kan beskriva och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna.</p>	<p>Eleven kan analysera och jämföra de huvudsakliga dragen i de olika världsreligionerna.</p>

olika håll i världen samt irreligiositet.		skiljer sig från varandra. Eleven vänjer sig vid att skaffa ytterligare information om dem.		Eleven känner under handledning igen skillnaderna mellan religion och irreligiositet.	Eleven kan beskriva skillnaden mellan religion och irreligiositet. Eleven kan skaffa ytterligare information om religioner och åskådningar enligt givna instruktioner.	Eleven kan använda begreppen religion, irreligiositet och åskådning i ändamålsenliga sammanhang. Eleven kan självständigt skaffa information om religioner och åskådningar samt fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.	världsreligionerna. Eleven kan beskriva den rådande mångfalden inom religioner och irreligiositet. Eleven kan självständigt skaffa information om religioner och åskådningar och bedöma informationskällornas tillförlitlighet.
M4 handleda eleven att känna igen seder och symboler i olika religioner och livsåskådningar samt identifiera religiösa teman i medier, världspolitiken, inom konst och populärkultur	I1–I3	Eleven identifierar och förstår seder i olika religioner och åskådningar samt utvecklar sin beredskap att identifiera religiösa symboler och teman i medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.	Religiös och kulturell läskunnighet	Eleven känner i kulturen igen seder i anknytning till religion.	Eleven kan berätta om centrala seder i minst tre religionen. Ur givet material känner eleven igen religiösa symboler och teman i medier, konsten och populärkulturen.	Eleven kan beskriva och nämna seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman i medier,	Eleven kan analysera seder i olika religioner och kan ge exempel på irreligiösa seder och bruk. Eleven identifierar och kan ge exempel på religiösa symboler och teman eller symboler i

						världspolitiken, konsten och populärkulturen.	medier, världspolitiken, konsten och populärkulturen.
M5 handleda eleven att iaktta och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk	I1, I3	Eleven lär sig att identifiera och bedöma olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven utvecklar sin beredskap att lyssna på andras åsikter och att motivera sina egna åsikter.	Förmåga att särskilja på religiöst och vetenskapligt språk samt tankeförmåga och kommunikativa färdigheter	Eleven skiljer ett tydligt religiöst påstående och ett tydligt vetenskapligt påstående från varandra.	Eleven känner igen typiska drag i ett vetenskapligt respektive ett religiöst språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera sina egna.	Eleven känner igen olika sätt att argumentera samt skillnader mellan religiöst och vetenskapligt språk. Eleven kan lyssna till andras åsikter och presentera motiveringar för sina egna åsikter.	Eleven kan analysera olika sätt att argumentera. Hen kan analysera religiöst och vetenskapligt språk och skillnaderna mellan religiösa och vetenskapliga argument. Eleven kan lyssna till andras åsikter och logiskt motivera sina egna åsikter.
M6 handleda eleven att utforska centrala etiska begrepp, de mänskliga rättigheterna och de etiska principerna i den religion som studeras samt i andra religioner och åskådningar	I3	Eleven lär sig att tillämpa centrala etiska begrepp. Eleven känner till de centrala mänskliga rättigheterna och etiska principer inom den religion som	Förmåga att behärska information om etik och mänskliga rättigheter	Eleven kan ge ett exempel på en mänsklig rättighet. Utgående från givna exempel på situationer känner eleven igen den	Utgående från exempel på situationer identifierar eleven centrala etiska begrepp inom den etiska dimensionen och kan under handledning reflektera	Eleven känner till och kan nämna centrala etiska begrepp och kan skilja på etiska frågeställningar och andra frågeställningar.	Eleven kan använda centrala begrepp inom etiken och reflektera över etiska frågeställningar och bedöma förverkligandet av de mänskliga

		<p>studeras och andra religioner samt vänjer sig att skaffa ytterligare information om dem.</p>		<p>etiska dimensionen.</p> <p>Eleven kan ge något exempel på en etisk princip i den religion som studeras.</p>	<p>över etiska frågeställningar.</p> <p>Eleven kan ge något exempel på en etisk princip i den religion som studeras.</p> <p>Eleven kan ge exempel på mänskliga rättigheter och deras betydelse.</p> <p>Eleven kan redogöra för de etiska principerna inom den religion som studeras.</p> <p>Utgående från givna instruktioner kan eleven söka information om de mänskliga rättigheterna.</p>	<p>Eleven kan reflektera över etiska frågeställningar och förverkligandet av de mänskliga rättigheterna i praktiken.</p> <p>Eleven kan beskriva de etiska principerna i den religion som studeras och jämföra dem med centrala etiska principer i andra religioner och åskådningar.</p> <p>Eleven kan självständigt skaffa information om de mänskliga rättigheterna och om etiken i olika religioner och åskådningar samt fästa uppmärksamhet vid informationskällornas tillförlitlighet.</p>	<p>rättigheterna i praktiken.</p> <p>Eleven kan analysera de etiska principerna i olika religioner och åskådningar och känna igen de olika tolkningarna.</p> <p>Eleven kan självständigt skaffa information om de mänskliga rättigheterna och om etiken i olika religioner och åskådningar samt bedöma informationskällornas tillförlitlighet</p>
--	--	---	--	--	--	--	---

<p>M7 hjälpa eleven att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val</p>	<p>I1, I3</p>	<p>Eleven utvecklar sin beredskap att reflektera över religioners och åskådningars globala betydelse som grund och rättesnöre för människors val</p>	<p>Förmåga att uppfatta betydelsen av religioner och åskådningar i individens liv och globalt</p>	<p>Utgående från givna exempel känner eleven igen religiösa och åskådningensmässiga åsikter som påverkar människornas val.</p>	<p>Eleven kan ge exempel på det inflytande religioner och åskådningar har på människors val och verksamhet.</p>	<p>Eleven kan reflektera över och analysera religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val i olika delar av världen.</p>	<p>Eleven kan reflektera över och bedöma religioners och åskådningars betydelse som grund och rättesnöre för människors val i olika delar av världen.</p>
<p>M8 uppmuntra eleven att reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor och egna värderingar i förhållande till dem</p>	<p>I1, I2, I3</p>	<p>Eleven lär sig att självständigt och tillsammans med andra reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten, aktuella etiska frågor och de egna värderingarna i förhållande till dem</p>	<p>Etiskt tänkande färdigheter att uttrycka sina egna åsikter</p>	<p>Eleven kan nämna någon aktuell etisk fråga. Hen kan säga sin åsikt i någon etisk fråga och beskriva en värdering som är viktig för hen.</p>	<p>Eleven känner igen och kan under handledning reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor.</p> <p>Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och utgående från dem ta ställning till etiska frågor.</p>	<p>Eleven känner igen och kan självständigt och tillsammans med andra ur olika synvinklar reflektera över livsfrågor i anknytning till mänskligheten och några aktuella etiska frågor.</p> <p>Eleven kan beskriva värderingar som är viktiga för hen och presentera och motivera åsikter i etiska frågor.</p>	<p>Eleven kan självständigt och tillsammans med andra reflektera över och analysera livsfrågor i anknytning till mänskligheten och aktuella etiska frågor.</p> <p>Eleven kan analysera sina egna värderingar och faktorer som påverkar dem samt identifiera olika värderingar som grund för etiska lösningar.</p>

							Eleven kan presentera logiska och motiverade åsikter om etiska frågor.
M9 inspirera eleven att granska etiska dimensioner i sina val och hur de påverkar välbefinnandet och uppmuntra eleven till en hållbar livsstil	I2, I3	Eleven fördjupar sig i att analysera sina etiska val och hur de påverkar välbefinnandet och utvecklar sin beredskap att förverkliga en hållbar livsstil	Förmåga att uppfatta betydelsen av etiska val har i förhållande till välbefinnande och en hållbar livsstil	Eleven identifierar konsekvenserna av egna etiska val och handlingar och kan ge något exempel på sådana.	Eleven kan beskriva grunderna för sina egna etiska val och redogöra för de konsekvenser som valen har för eget och andras välbefinnande och en hållbar framtid.	Eleven kan analysera sina etiska val samt konsekvenserna av dem för eget och andras välbefinnande och en hållbar framtid.	Eleven kan utvärdera sina etiska val och bedöma de direkta och indirekta konsekvenser som valen har på det egna och andras välbefinnande och en hållbar framtid.
M10 sporra eleven att möta olika människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden	I1–I3	Eleven utvecklar sin beredskap för konstruktiv kommunikation tillsammans med andra människor nu och i framtiden, under fortsatta studier, i arbetslivet och på fritiden.	Livsfärdigheter			<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	

11 Livsåskådningskunskap

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i livsåskådningskunskap

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
M1 handleda eleven att identifiera, förstå och använda begrepp som hör samman med livsåskådning	I1	Eleven lär sig att identifiera, förstå och använda åskådningsmässiga begrepp.	Förmåga att behärska och tillämpa begrepp	Eleven känner igen några åskådningsmässiga begrepp (såsom livsåskådning, religion, irreligiositet).	Eleven kan beskriva begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning.	Eleven förstår begreppen världsåskådning, världsbild och livsåskådning, förstår sambandet mellan dem och kan använda dem.	Eleven identifierar, förstår och kan tillämpa åskådningsmässiga begrepp i sitt eget åskådningsmässiga tänkande och i sina alster.
M2 utveckla elevens kulturella allmänbildning genom att handleda eleven att bekanta sig med olika kulturer och åskådningar och fördjupa sig i Unescos världsarvskonvention	I1	Eleven utvecklar allmänbildning på basis av olika kulturer och åskådningar och Unescos världsarvskonvention.	Kännedom om kulturer och åskådningar	Eleven kan nämna ett grundläggande inslag i minst en kultur (såsom klädsel, språk, mat, fester, näring, utkomst, teknologi) och ett av Unescos världsarvsobjekt.	Eleven kan beskriva två olika kulturer eller åskådningar samt känna igen likheter och skillnader mellan dem. Eleven kan berätta om några drag i Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.	Eleven kan söka information om olika kulturer och åskådningar. Eleven kan redogöra för utgångspunkter för Unescos världsarvskonvention och nämna några världsarvsobjekt.	Eleven förstår den kulturella och åskådningsmässiga mångfalden och kan sätta sin egen kulturella och åskådningsmässiga situation i relation till världskulturer och -arv. Eleven kan beskriva

							utgångspunkterna för Unescos världsarvskonvention och kan nämna de flesta inhemska och några utländska världsarvsobjekt.
M3 handleda eleven att lära känna olika irreligiösa och religiösa åskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar	I1	Eleven lär känna olika åskådningar, växelverkan mellan dem samt vilken roll kunskap och forskning spelar vid värdering av åskådningar	Kunskap om olika åskådningar och förmåga att jämföra dem	Eleven kan nämna minst två olika åskådningar (såsom kristendom, marxism och veganism).	Eleven kan nämna centrala drag i semitisk monoteism och sekulär humanism. Eleven vet att man kan närma sig åskådningsmässiga frågor på ett vetenskapligt sätt.	Eleven kan nämna de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällsperioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan redogöra för hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och vetenskapligt sätt.	Eleven förstår de viktigaste dragen och utvecklingsförloppen i centrala världsåskådningar och kulturer, särskilt historiska, kulturella och samhällsperioder inom den semitiska monoteismen och den sekulära humanismen. Eleven kan förklara hur man kan studera åskådningar på ett undersökande och

							vetenskapligt sätt.
M4 handleda eleven att utforska grunder för religiöst tänkande och religionskritik	I1, I3	Eleven lär sig att reflektera över grunder för religiöst tänkande och religionskritik	Kunskap om religiöst tänkande och religionskritik	Eleven kan under handledning skaffa information om religioner och religionskritik.	Eleven känner till vad religiöst tänkande innebär och vet vad som avses med religionskritik och kan delvis självständigt skaffa information om saken.	Eleven kan förklara vad som kännetecknar religiöst tänkande och ge exempel på centrala drag i religionskritik samt skaffa information om saken.	Eleven kan analysera vad som kännetecknar religiöst tänkande och förstår centrala drag i religionskritik samt självständigt skaffa information om saken.
M5 handleda eleven att uppfatta åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet samt känna till med vilka nationella och internationella medel åskådningsfrihet garanteras	I1, I3	Eleven lär sig att förstå åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och bekantar sig med nationella och internationella medel med vilka åskådningsfrihet garanteras.	Förmåga att uppfatta betydelsen av åskådningsfrihet	Eleven kan ge ett exempel på åskådningsfrihet.	Eleven känner till att åskådningsfrihet är en mänsklig rättighet. Eleven kan nämna minst ett medel med vilket åskådningsfrihet garanteras.	Eleven kan ge exempel på åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och på några medel som garanterar åskådningsfrihet och på avsaknad av dessa i olika situationer.	Eleven förklarar åskådningsfrihet som en mänsklig rättighet och några medel som garanterar åskådningsfrihet och kan redogöra för brister på sådana i olika situationer.
M6 handleda eleven att uppfatta åskådningsmässiga val och vilka personliga och samhälleliga orsaker som ligger bakom dem	I1, I2, I3	Eleven lär sig att uppfatta olika åskådningsmässiga val och bakomliggande personliga och	Förmåga att granska orsakerna bakom val av åskådnings	Eleven kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande	Eleven kan beskriva någon åskådningsmässig lösning och kan nämna någon bakomliggande personlig och	Eleven kan beskriva personliga och samhälleliga orsaker som ligger till grund för olika människors val av åskådnings.	Eleven kan analysera och bedöma personliga och samhälleliga orsaker som ligger till grund för olika människors

		samhälleliga orsaker.		personlig eller samhällelig orsak.	samhällelig orsak (såsom att en mänska inte av etiska orsaker reser med flygplan).		val av åskådning och kan jämföra sina egna åskådningsmässiga lösningar med dem.
M7 uppmuntra eleven att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor	I1, I2, I3	Eleven lär sig att acceptera och förstå världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	Förmåga att uppfatta kulturell mångfald och jämlikhet	Eleven kan ge exempel på världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	Eleven kan beskriva världens mångfald och ge exempel på jämlikt bemötande av alla människor.	Eleven förstår betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.	Eleven förstår och kan motivera betydelsen av världens mångfald och jämlikt bemötande av alla människor.
M8 handleda eleven att iaktta etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande	I2, I3	Eleven är sig att identifiera etiska dimensioner i sitt liv och sin omgivning och att utveckla sitt etiska tänkande.	Förmåga till etiskt tänkande	Eleven kan känna igen den etiska dimensionen i några handlingar, till exempel om handlingen är rätt eller fel eller varken rätt eller fel.	Eleven kan identifiera etiska begrepp (såsom värde, skyldighet, rättighet, frihet, ansvar, jämlikhet och rättvisa). Eleven kan motivera sina etiska åsikter.	Eleven kan använda etisk terminologi och tolka och tillämpa den. Eleven kan logiskt motivera sina etiska åsikter.	Eleven kan använda etiska begrepp mångsidigt och motiverat tolka och tillämpa dem i sitt eget tänkande.
M9 uppmuntra eleven att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt	I1, I2, I3	Eleven lär sig att reflektera över hur de egna valen påverkar en hållbar framtid lokalt och globalt.	Kännedom om principerna för en hållbar livsstil	Eleven känner till någon förutsättning för en hållbar livsstil. Eleven kan berätta att de egna handlingarna kan ha	Eleven kan ge exempel på förutsättningar för en hållbar livsstil. Eleven förstår att de egna handlingarna kan ha inverkan på framtiden	Eleven kan nämna centrala förutsättningar i anknytning till en hållbar framtid för naturen och samhället och granska betydelsen av en	Eleven kan presentera centrala förutsättningar i anknytning till en hållbar framtid för naturen och samhället och beskriva och bedöma sätt att

				inverkan på framtiden.	lokalt och globalt (såsom genom återvinning, konsumtionsval och fritidsverksamhet).	hållbar livsstil för framtiden. Eleven känner till sätt att påverka lokalt och globalt.	lokalt och globalt påverka framtida problem.
M10 handleda eleven att inse betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet	I2, I3	Eleven lär sig känna betydelsen av och den etiska grunden för människovärdet, de mänskliga rättigheterna och människors jämlikhet.	Kunskap om etiskt tänkande i anslutning till mänskliga rättigheter	Eleven kan beskriva faktorer i anknytning till människovärdet eller de mänskliga rättigheterna.	Eleven kan nämna några begrepp i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och redogöra för betydelsen av de mänskliga rättigheterna.	Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång.	Eleven kan förklara de viktigaste begreppen i anknytning till de mänskliga rättigheterna och jämlikhet och ge exempel på verkställande av de mänskliga rättigheterna under historiens gång samt motivera betydelsen av de mänskliga rättigheterna.

12 Historia

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i historia

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 stärka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I6	Eleven blir intresserad av historia som vetenskap och för dess betydelse för identiteten.				<i>Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
Att söka information om det förflutna							
M2 aktivera eleven att söka historisk information och att bedöma informationskällornas tillförlitlighet	I1–I6	Eleven lär sig söka historisk information och bedöma informationskällornas tillförlitlighet samt förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt.	Förmåga att söka historisk information och att förstå att källorna är tolkningsbara.	Eleven söker under handledning fram information om en historisk företeelse eller händelse ur en given källa.	Eleven söker fram information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och lägger märke till skillnader i källornas tillförlitlighet och hur de tolkas.	Eleven söker fram information om en historisk företeelse eller händelse ur olika källor och kan skilja mellan mer och mindre tillförlitliga källor och tolkningar.	Eleven använder olika källor och kan skilja källorna till den företeelse som undersöks från andra källor. Eleven beskriver hur man kan göra olika tolkningar av samma källor och bedömer eventuella brister i tolkningarna.
M3 hjälpa eleven att förstå att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I6			Eleven förstår under handledning av läraren att det förekommer olika tolkningar kring samma fenomen eller källa.			
Att förstå historiska företeelser							

<p>M4 stärka elevens förmåga att förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven lär sig förstå begreppet historisk tid och därmed relaterade begrepp</p>	<p>Förmåga att förstå begreppet kronologi i historiska sammanhang</p>	<p>Eleven identifierar centrala, innehållsmässiga historiska begrepp och kan under lärarens handledning tidsmässigt ställa dem i relation till varandra.</p>	<p>Eleven kommer ihåg centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och ger några exempel på särdrag som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.</p>	<p>Eleven använder centrala innehållsmässiga begrepp som anknyter till det förflutna och beskriver särdragen som är karakteristiska för den historiska tidsperiod som granskas.</p>	<p>Eleven placerar historiska händelser, företeelser och tidsperioder i kronologisk ordning och i sina tidsmässiga sammanhang. Eleven använder tidsrelaterade begrepp och redogör för händelser, personer och fenomen som är kopplade till centrala historiska tidsperioder.</p>
<p>M5 handleda eleven att förstå faktorer som har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven lär sig förstå faktorer som har påverkat människans handlingar och beslut i olika historiska situationer.</p>	<p>Historisk inlieförmåga</p>	<p>Eleven känner till att människorna har haft olika motiv till sina handlingar.</p>	<p>Eleven förstår hur människornas sociala och samhällsliga ställning inverkar på motiven bakom deras handlingar.</p>	<p>Eleven tolkar syftena med människornas handlingar och redogör för hur människornas sociala och samhällsliga ställning eller den historiska kontexten inverkar på deras handlingar.</p>	<p>Eleven lever sig in i den historiska människans ställning, bedömer motiven bakom hans handlingar och granskar hur människans sociala eller samhällsliga ställning eller den historiska kontexten</p>

							inverkar på hans handlingar.
M6 hjälpa eleven att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser	I1–I6	Eleven lär sig att bedöma olika orsaker till historiska händelser och företeelser samt att analysera historisk förändring och kontinuitet.	Förmåga att förstå orsak och verkan i historiska sammanhang och att förstå förändring och kontinuitet	Eleven identifierar historiska företeelser som har förändrats eller som har förblivit oförändrade. Eleven anger någon enskild orsak till att det har eller inte har skett en förändring.	Eleven känner till att historiska förklaringar grundar sig på analyser av aktörernas avsikter. Hen iakttar orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser. Eleven förklarar under individuell handledning varför man inom vissa livsområden agerade annorlunda förr än man gör idag.	Eleven förstår att historiska förklaringar grundar sig på analyser av aktörernas avsikter. Eleven förstår att det finns olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser och ger exempel på dem. Eleven redogör för varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag.	Eleven skiljer mellan de centrala och de mindre viktiga faktorerna som förklarar orsakerna bakom historiska händelser eller företeelser och analyserar orsakerna till och följderna av historiska händelser (såsom betydelsen av omedelbara och långvariga följder). Eleven utvärderar varför man inom vissa livsområden agerade lika eller annorlunda förr i förhållande till idag och hur följderna av en historisk händelse eller företeelse har
M7 hjälpa eleven att analysera historisk förändring och kontinuitet	I1–I6						

							haft olika inverkan på människor i olika ställning samt på olika människogrupper.
Att använda historisk information							
M8 uppmuntra eleven att göra tolkningar	I1–I6	Eleven blir modig i att göra tolkningar.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M9 handleda eleven att förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet	I1–I6	Eleven lär sig förklara avsikter bakom mänsklig aktivitet.	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven anger under handledning hur motivet bakom människans handlingar syns i någon historisk företeelse eller händelse.	Eleven beskriver hur människornas bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar.	Eleven drar slutsatser om hur människornas bakgrund påverkar motiven bakom deras handlingar.	Eleven förklarar motiven bakom människans handlingar och hur människornas bakgrund och den historiska kontexten påverkar dem.
M10 handleda eleven att förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika	I1–I6	Eleven lär sig förklara varför historisk information kan tolkas och användas på olika sätt i olika	Förmåga att förklara historiska tolkningar och bedöma deras trovärdighet	Eleven ger under handledning något exempel på hur historisk information används för något särskilt syfte.	Eleven beskriver hur historisk information används för något särskilt syfte och ger exempel på	Eleven beskriver hur historisk information används för något särskilt syfte och redogör	Eleven förklarar hur historisk information används för något särskilt syfte och hur den som

<p>sammanhang och att kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet</p>		<p>sammanhang och lär sig kritiskt bedöma tolkningarnas trovärdighet.</p>			<p>partiskhet i historiska tolkningar.</p>	<p>för partiskhet i historiska tolkningar.</p>	<p>tolkar historisk information kan påverka tolkningens trovärdighet.</p>
<p>M11 lära eleven att använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven lär sig använda olika källor, jämföra dem och göra en egen motiverad tolkning utgående från dem.</p>	<p>Förmåga att använda historiska källor och producera historisk information</p>	<p>Eleven svarar på frågor om det förflutna under handledning och utgående från en källa som hen har fått.</p> <p>Under lärarens handledning gör eleven en tolkning utifrån någon källa.</p>	<p>Eleven framställer någon tolkning med hjälp av olika källor som finns tillgängliga.</p>	<p>Eleven svarar på frågor om det förflutna genom att tolka information från olika källor.</p> <p>Eleven framställer egna motiverade tolkningar om en historisk händelse eller företeelse.</p>	<p>Eleven tolkar olika källor i anknytning till information om historia.</p> <p>Eleven framställer egna motiverade tolkningar om historiska händelser eller företeelser och visar att hen känner till möjligheten till feltolkning i sina egna tolkningar.</p>
<p>M12 handleda eleven att med hjälp av sin kunskap i historia göra sig en föreställning om framtiden</p>	<p>I1–I6</p>	<p>Eleven lär sig göra olika föreställningar om framtiden med hjälp av sin kunskap i historia.</p>	<p>Förmåga att använda sin kunskap i historia</p>	<p>Eleven anger under handledning hur historia används för att förklara samtiden.</p>	<p>Eleven beskriver hur historia används för att förklara samtiden.</p>	<p>Eleven beskriver hur man med hjälp av kunskap om historia kan motivera något val som berör framtiden.</p>	<p>Eleven gör en bedömning av hur tolkningarna av det förflutna påverkar förväntningarna inför</p>

							framtiden och framtida val.
--	--	--	--	--	--	--	-----------------------------

13 Samhällslära

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i samhällslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Betydelse, värderingar och attityder							
M1 handleda eleven att stärka sitt intresse för det omgivande samhället och för samhällskunskap som vetenskapsområde	I1–I4	Eleven inser vilken betydelse kunskap om samhället har för individen och samhället.				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M2 hjälpa eleven att träna sin etiska förståelse och omdömesförmåga i olika	I1–I3	Eleven lär sig att bedöma de etiska betydelserna och konsekvenserna av de samhälleliga och				<i>Används inte som grund för bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en</i>	

mänskliga, samhälleliga och ekonomiska frågor		ekonomiska val som hen och de övriga aktörerna i samhället gör.				<i>del av självvärderingen.</i>	
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor							
M3 handleda eleven att förstå rättsstatliga principer och betydelsen av människorättsfrågor i ett globalt perspektiv och att fördjupa sina kunskaper om det finländska rättssystemet och hur det fungerar	12, 13	Eleven lär sig att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna samt principerna för en rättsstat och hur dessa anknyter till det finländska rättssystemet.	Förmåga att förstå rättsstatliga principer och hur de fungerar, samt att förstå de mänskliga rättigheterna.	Utgående från exempel känner eleven igen mänskliga rättigheter och centrala aktörer och principer i anknytning till rättsväsendet.	Eleven beskriver mänskliga rättigheter, centrala aktörer och verksamhetsprinciper inom rättsväsendet. Eleven kan under handledning hitta information om lag och rätt.	Eleven redogör för hur principerna för mänskliga rättigheter och rättsstaten framkommer i Finland och i världen. Eleven anger följderna av att mänskliga rättigheter inte beaktas. Eleven skaffar och redogör för information om lag och rätt med hjälp av ändamålsenliga informationskällor.	Eleven bedömer förverkligandet av mänskliga rättigheter och rättsstatliga principer i samhället. Eleven använder informationskällor i anknytning till lag och rätt i uppgifter som kräver problemlösning.
M4 handleda eleven i att fördjupa och uppdatera sina kunskaper och färdigheter i fråga om samhälle,	11–13	Eleven lär sig att förstå funktionerna i samhället och principerna för den privata och den offentliga	Kunskaper och färdigheter som gäller samhälle, medier,	Under handledning känner eleven igen faktorer som anknyter till samhälle och ekonomi.	Eleven beskriver med hjälp av exempel fenomen och verksamhet i ekonomin.	Eleven skaffar information om samhälle och ekonomi ur olika källor och jämför informationen.	Eleven skaffar och presenterar information om samhälle och ekonomi kritiskt och

ekonomisk verksamhet och privat hushållning och kritiskt värdera mediernas roll och betydelse		ekonomin. Hen lär sig att kritiskt granska mediernas roll i samhället.	ekonomi och hushållning.	Med hjälp av handledning hittar eleven information om samhälle och ekonomi ur källor som hen får och ger under handledning exempel på mediernas verksamhet som förmedlare av information.	Eleven hittar information om samhälle och ekonomi ur olika källor och upptäcker skillnader i informationen i olika källor. Eleven beskriver mediernas påverkan i elevens eget liv och i samhället.	Eleven redogöra för mediernas roll i individens liv och som del i den offentliga diskussionen.	med att beakta olika synpunkter. Eleven bedömer kritiskt mediernas verksamhet och mediepåverkan i samhället.
Att bruka och tillämpa kunskap om samhället							
M5 uppmuntra eleven att utvecklas till en företagsam och ansvarsfull ekonomisk aktör, som har insikt i entreprenörskap och arbetsliv, känner till vilka möjligheter det erbjuder och kan planera sin egen framtid	I1-I4	Eleven lär sig att verka som en ekonomisk aktör som känner till arbetsliv och entreprenörskap.	Förmåga att använda och tillämpa färdigheter i anknytning till entreprenörskap och arbetsliv.	Under handledning känner eleven igen skillnaderna mellan lönearbete och entreprenörskap och yrken som representerar lönearbete och entreprenörskap.	Eleven beskriver de utmärkande dragen för lönearbete och entreprenörskap. Eleven redogör för vilka möjligheter lönearbete respektive entreprenörskap kunde erbjuda hen själv.	Eleven beskriver lönearbetets och entreprenörskapets roll i samhället. Eleven redogör för och jämför de möjligheter som lönearbete respektive entreprenörskap erbjuder individen.	Eleven analyserar arbetslivets och entreprenörskapets betydelse i samhället. Eleven bedömer betydelsen av lönearbete respektive entreprenörskap för individen.
M6 handleda eleven att studera olika samhällsaktiviteter, sammanknötningar och	I1-I3	Eleven lär sig att analysera olika gemenskaper och befolkningsgrupper	Förmåga att granska olika samhällsgrupper och	Med hjälp av exempel känner eleven igen gemenskaper och	Eleven beskriver olika gemenskaper och minoritetsgrupper och deras	Eleven redogör för faktorer i samhället som påverkar olika befolkningsgrupper.	Eleven bedömer sätt på vilka man kan stödja olika

minoritetsgrupper på ett mångsidigt och fördomsfritt sätt			minoriteter i samhället	minoritetsgrupper i det finländska samhället.	ställning i det finländska samhället.		befolkningsgruppers likvärdighet i samhället.
M7 handleda eleven att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt på lokal, nationell, EU- och global nivå och att fungera som en aktiv medborgare som utvecklar sitt närsamhälle	I1–I3	Eleven lär sig att förstå principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt och att tillämpa dem i sitt närsamhälle.	Kunskap om och tillämpning av principerna för samhälleligt beslutsfattande och demokratiska förfaringsätt.	Under handledning känner eleven igen särdrag i demokratiskt beslutsfattande. Med hjälp av exempel känner eleven igen hur ett demokratiskt beslutsfattande framkommer i det egna närsamhället.	Eleven beskriver och förklarar kännetecknen för demokratiskt beslutsfattande på lokal nivå, nationellt och inom den Europeiska unionen. Eleven beskriver på vilka olika demokratiska verksamhetsprinciper kan genomföras i det egna närsamhället.	Eleven redogör för hur olika principer för beslutsfattande främjar demokrati och hur demokratiskt beslutsfattande stöds på lokal och nationell nivå, inom den Europeiska unionen och globalt. Eleven använder demokratiska verksamhetsprinciper i det egna närsamhället.	Utgående från givet material bedömer eleven hur målen för demokrati uppfylls i beslutsfattandet på olika nivåer. Eleven använder på ett mångsidigt sätt demokratiska verksamhetsprinciper i det egna närsamhället och skapar och motiverar förslag till hur de kan utvecklas.
M8 handleda eleven att förstå grunderna i ekonomiförvaltning, att kunna hantera sin egen ekonomi och att konsumera ansvarsfullt och i enlighet	I1, I4	Eleven lär sig att förstå och tillämpa principer för hållbar utveckling utgående från ett privat- och	Förmåga att förstå och tillämpa ansvarsfull ekonomisk verksamhet	Eleven visar under handledning att hen känner till några former för ekonomisk verksamhet (såsom att konsumera, spara).	Eleven förklarar vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för privat ekonomi.	Eleven beskriver vilken betydelse olika former av ekonomisk verksamhet har för nationalekonomin.	Eleven motiverar åtgärder som främjar hållbar utveckling och bedömer vilken inverkan de har på hushåll och nationalekonomier.

med principerna för hållbar utveckling		nationalekonomiskt perspektiv.		Eleven visar under handledning att hen känner till sätt på vilka individen kan påverka en hållbar framtid.	Eleven beskriver krav som en hållbar utveckling ställer på hushålls- och nationalekonomin samt på skötseln av privat ekonomi.	Eleven redogör för krav som en hållbar utveckling ställer på hushålls- och nationalekonomin samt på skötseln av privat ekonomi.	Utgående från givet material bedömer eleven planer i anknytning till privat ekonomi.
M9 handleda eleven att vidga sitt samhällsperspektiv, engagera sig i samhällsaktivitet och diskussion samt använda sina medie- och samhällskunskaper då hen bildar sig egna uppfattningar och agerar som medborgare	I1–I4	Eleven lär sig att utveckla och dra nytta av centrala kunskaper och färdigheter i samhällsaktivitet.	Tillämpa samhällsaktivitet och färdigheter i att delta och påverka samt mediefärdigheter	Eleven ger under handledning exempel på olika sätt att delta och påverka i samhället. Eleven tar ställning i en samhällsfråga.	Eleven ger exempel på sätt att delta och påverka i samhället. Eleven motiverar åsikter i samhällsfrågor.	Eleven deltar i behandlingen av samhällspolitiska frågor och jämför lika sätt att påverka. Eleven motiverar åsikter i samhällsfrågor på ett mångsidigt sätt.	Eleven deltar konstruktivt i behandlingen av samhällspolitiska frågor och utvärderar de diskussioner som förts.

14 Musik

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i musik

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9

Delaktighet							
M1 uppmuntra eleven att medverka konstruktivt i en musikgrupp och i musikaliska gemenskaper	I1–I4	Eleven lär sig medverka i musikaliska gemenskaper.	Förmåga att medverka i en musikgrupp	Eleven medverkar under kontinuerlig handledning av läraren i musikaliska gemenskaper.	Eleven deltar i musikaliska gemenskaper.	Eleven medverkar självständigt i musikaliska gemenskaper och sköter sin andel.	Eleven medverkar och agerar konstruktivt i musikaliska gemenskaper, sköter sin egen andel samt uppmuntrar och hjälper andra.
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande							
M2 handleda eleven att upprätthålla förmågan att använda sin röst och sjunga och att vidareutveckla den i en musikgrupp	I1–I4	Eleven vidareutvecklar förmågan att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp.	Förmåga att använda sin röst och sjunga i en musikgrupp	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt.	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång.	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt och deltar i allsång samt kan bidra till den musikaliska helheten.	Eleven använder sin röst för att uttrycka sig musikaliskt i enlighet med uppgiften och situationen samt upprätthåller och utvecklar förmågan att använda sin röst och sjunga.
M3 uppmuntra eleven att vidareutveckla sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1–I4	Eleven vidareutvecklar sina färdigheter att spela och musicera i grupp genom att använda kroppen, rytm, melodi- och ackordinstrument.	Förmåga att spela i en musikgrupp	Eleven deltar under kontinuerlig handledning i musicerandet.	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar i gemensamt musicerande och strävar efter	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument och deltar ganska ledigt i gemensamt musicerande.	Eleven spelar genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument samt deltar ledigt i gemensamt musicerande.

					att anpassa sin andel till helheten.		
M4 uppmuntra eleven att pröva på mångsidiga sätt att uttrycka sig och röra sig till musik	I1-I4	Eleven undersöker musik och uttrycker sig genom olika sätt att röra sig till musik	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig under handledning till musik som en medlem i en grupp där musik och rörelse kombineras.	Eleven anpassar sina rörelser efter musiken och uttrycker sig till musiken som en medlem i gruppen.	Eleven visar i sina rörelser att hen uppfattar musikens grundrytm och anpassar sina rörelser till den musik hen hör.	Eleven rör sig mångsidigt och kreativt till musiken för att uttrycka sig själv samt för att utforska sig själv och musiken.
M5 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och handleda eleven att diskutera det hen hört	I1-I4	Eleven får upplevelser av att lyssna till och iaktta ljudmiljön samt har förmåga att delta i diskursen kring ämnet.	Förmåga att lyssna till och diskutera ljudmiljöer och musik	Eleven lyssnar under handledning till ljudmiljöer och musik.	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och kan lyfta fram enstaka iakttagelser av det hen hört.	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och strävar efter att strukturera sina iakttagelser.	Eleven lyssnar till ljudmiljöer och musik och diskuterar sina iakttagelser samt motiverar sina synpunkter.
M6 uppmuntra eleven att bygga upp ett kreativt förhållande till musik och handleda eleven att improvisera, arrangera och komponera samt arbeta tvärkonstnärligt	I1-I4	Eleven bygger upp ett kreativt förhållande till musik genom att improvisera, arrangera och komponera samt genom att arbeta tvärkonstnärligt.	Förmåga att skapa musik kreativt	Eleven deltar under vägledning av läraren i den kreativa skapandeprocessen.	Eleven deltar i den kreativa skapandeprocessen och tar fram enstaka musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.	Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och ta fram musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.	Eleven använder musikaliska eller andra ljudelement för att utveckla och ta fram mångsidiga samt kreativa musikaliska idéer självständigt eller som medlem i en grupp.
M7	I1-I4	Eleven använder informations- och	Förmåga att	Eleven behöver kontinuerlig	Eleven blir modig i att pröva på	Eleven använder de möjligheter	Eleven använder mångsidigt de

handleda eleven att spela in musik och att använda informations- och kommunikationsteknologi både för att skapa musik och som en del av ämnesövergripande helheter		kommunikationsteknologi för att skapa och spela in musik och som en del av ämnesövergripande helheter.	använda musikteknologi	handledning för att använda musikteknologi.	musikteknologins möjligheter för att skapa musik.	musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.	möjligheter musikteknologin erbjuder för att uttrycka musik självständigt eller i grupp.
Kulturell förståelse och multilitteracitet							
M8 handleda eleven att granska musiken som konst och att förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer	I1–I4	Eleven granskar musik som konst och lär sig förstå hur musik används för att kommunicera och påverka i olika kulturer.	Kulturell kompetens	Eleven känner till några sätt att använda musik. Eleven känner till att musiken är olika i olika kulturer.	Eleven känner till några av många sätt på vilka musiken används och uttrycks i olika kulturer och kan berätta om sina iakttagelser.	Eleven kan särskilja musikens användningsformer och hur musiken uttrycks i olika kulturer och berättar om sina iakttagelser.	Eleven analyserar och utvärderar hur musiken används och uttrycks i olika kulturer och berättar om dem.
M9 uppmuntra och handleda eleven att använda notationssätt, musikbegrepp och -termer i den musikaliska verksamheten	I1-I4	Eleven använder notationssätt, musikbegrepp och termer i den musikaliska verksamheten.	Förmåga att använda musikbegrepp och -symboler	Eleven känner till några musikbegrepp och -symboler.	Eleven använder enkla musikbegrepp, notationssätt och några musiktermer i den musikaliska verksamheten.	Eleven tillämpar musikbegrepp, notationssätt och musiktermer i den musikaliska verksamheten.	Eleven använder och tillämpar ledigt och ändamålsenligt musikbegrepp, notationssätt och musiktermer i den musikaliska verksamheten.
Välbefinnande och säkerhet i musik							

M10 hjälpa eleven att upptäcka hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet	I1-I4	Eleven förstår hur musiken påverkar känslorna och välbefinnandet.				Man diskuterar med eleven om musikens inverkan på känslorna och välbefinnandet, men målet används inte som grund för bildandet av vitsord.	
M11 handleda eleven att vara mån om sin hörsel och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	Eleven är mån om sin hörsel och ser till att musik- och ljudmiljön är trygg.	Förmåga att värna om hörseln och om att musik- och ljudmiljön är trygg	Eleven beaktar under handledning riskfaktorer som hör samman med ljud- och musikvolymen.	Eleven beaktar under handledning faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder redskap och instrument enligt säkerhetsanvisningarna.	Eleven beaktar faktorer som hör samman med en trygg ljudmiljö och använder självständigt redskap och instrument på ett tryggt sätt.	Eleven främjar på ett ansvarsfullt sätt en trygg musik- och ljudmiljö.
Förmåga att lära sig musik							
M12 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att ställa upp mål för sitt musikaliska lärande och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	Eleven lär sig utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, ställer upp mål för sitt musikaliska lärande och utvärderar sina framsteg i förhållande till målen.	Förmåga att lära sig	Eleven utvecklar med stöd av läraren och i riktning med det givna målet sina färdigheter inom något av musikens delområden.	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt agerar i riktning med målet och	Eleven ställer under handledning upp ett eget mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande samt utvärderar sina framsteg i förhållande till målet.	Eleven ställer under handledning upp mål för musicerande, rörelse till musik eller komposition och annat kreativt skapande och övar i enlighet med målen samt reflekterar över

					övar på att utvärdera sina framsteg.		sin aktivitet och anpassar sin arbetssätt enligt målen.
--	--	--	--	--	--------------------------------------	--	---

15 Bildkonst

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i bildkonst

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att iaktta och tänka visuellt							
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och använda mångsidiga metoder i bildframställning	I1, I2, I3	Eleven lär sig iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven gör iakttagelser under individuell handledning.	Eleven använder några metoder i bildframställning då hen gör iakttagelser.	Eleven använder flera olika metoder i bildframställning och olika sinnen då hen gör iakttagelser.	Eleven använder metoder i bildframställning aktivt, ändamålsenligt och mångsidigt då hen gör iakttagelser.
M2 uppmuntra eleven att diskutera sina egna och andras iakttagelser och tankar samt att motivera sina åsikter	I1, I2, I3	Eleven lär sig diskutera sina egna iakttagelser och tankar och motivera sina åsikter.	Förmåga att verbalt reflektera över iakttagelser och tankar	Eleven kan inför läraren sätta ord på någon av sina iakttagelser.	Eleven lyfter fram några av sina iakttagelser och tankar i den gemensamma diskussionen.	Eleven deltar på eget initiativ i diskussionerna och motiverar sina tankar.	Eleven deltar i diskussionerna genom att tydligt framföra sina åsikter och på ett uppbyggande sätt

							tolka de andra deltagarnas inlägg.
M3 inspirera eleven att ge uttryck för sina iakttagelser och tankar i bild genom att använda olika tekniker och metoder för att uttrycka sig i olika miljöer	I1, I2, I3	Eleven lär sig uttrycka sina iakttagelser och tankar i bild.	Förmåga att uttrycka iakttagelser och tankar i bild	Eleven uttrycker under konkret handledning några iakttagelser och tankar i bild.	Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar i bild och med hjälp av någon annan metod.	Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar i bild och med hjälp av andra metoder.	Eleven fördjupar sin förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar både i bild och genom att mångsidigt använda andra metoder.
Att skapa bilder							
M4 handleda eleven att använda olika material, tekniker och uttrycks sätt och att fördjupa sin förmåga att skapa bilder	I1, I2, I3	Eleven lär sig fördjupa sin förmåga att uttrycka sig i bild	Förmågan att uttrycka sig i bild utvecklas	Eleven övar på något för hen nytt sätt att uttrycka sig i bild.	Eleven prövar olika material, tekniker och sätt att uttrycka sig i bild och använder några av dem målmedvetet.	Eleven använder målmedvetet olika material, tekniker och sätt för att uttrycka sig i bild.	Eleven tillämpar målmedvetet och ändamålsenligt olika material, tekniker och sätt att uttrycka sig i bild.
M5 handleda eleven att tillämpa ett undersökande arbetssätt när hen skapar bilder självständigt eller tillsammans med andra	I1, I2, I3	Eleven lär sig använda ett undersökande arbetssätt och utveckla sin problemlösningsförmåga.	Förmåga att arbeta på ett undersökande sätt och använda sin problemlösningsförmåga	Eleven övar under handledning på att arbeta på ett undersökande sätt.	Eleven övar på att använda ett undersökande arbetssätt självständigt eller tillsammans med andra.	Eleven använder ett undersökande arbetssätt självständigt eller tillsammans med andra.	Eleven använder målmedvetet ett undersökande arbetssätt både självständigt och tillsammans med andra.

M6 uppmuntra eleven att uttrycka sina åsikter och att tillämpa visuella kommunikations- och uttryckssätt för att påverka i sina egna bilder	I1, I2, I3	Eleven lär sig uttrycka sina åsikter och tillämpa olika sätt att påverka med hjälp av bilder.	Förmåga att påverka med hjälp av bilder	Eleven identifierar och prövar på möjligheterna att kommunicera med hjälp av bilder.	Eleven använder några visuella kommunikationssätt för att uttrycka sina åsikter.	Eleven uttrycker med hjälp av visuella kommunikationssätt sina åsikter om frågor som är betydelsefulla för hen själv.	Eleven deltar i och påverkar omgivningen genom att tillämpa visuella kommunikationssätt.
Att tolka visuell kultur							
M7 handleda eleven att använda olika visuella, verbala och andra metoder för att tolka bilder	I1, I2, I3	Eleven lär sig använda olika metoder för att tolka bilder.	Förmåga att tillämpa olika metoder för att tolka bilder	Eleven prövar under handledning på någon metod för att tolka bilder.	Eleven använder några metoder för att tolka bilder.	Eleven använder olika metoder för att tolka bilder.	Eleven använder mångsidigt olika metoder för att tolka bilder.
M8 handleda eleven att granska vilken betydelse konst och annan visuell kultur har för individen, gruppen och samhället ur ett historiskt och kulturellt perspektiv	I1, I2, I3	Eleven lär sig granska vilka olika betydelser konst och annan visuell kultur har.	Förmåga att granska betydelsen av visuell kultur	Eleven nämner någon betydelse som visuell kultur har.	Eleven granskar några betydelser som visuell kultur har och tar del av diskussionen som förs om dem.	Eleven deltar med sina tolkningar i diskussioner om vilken betydelse visuell kultur har.	Eleven motiverar sina synpunkter om betydelsen av visuell kultur.
M9 inspirera eleven att i sitt bildskapande använda sig av olika tiders och kulturers sätt att uttrycka sig i bild	I1, I2, I3	Eleven lär sig tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.	Förmåga att tillämpa olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild	Eleven prövar under handledning på att använda en specifik kulturs sätt att uttrycka sig i bild.	Eleven använder under handledning olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.	Eleven tillämpar några olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild.	Eleven tillämpar ändamålsenligt olika kulturers sätt att uttrycka sig i bild och

							motiverar sina lösningar.
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden							
M10 handleda eleven att ta ställning till värden som finns i konsten, omgivningen och i annan visuell kultur	I1, I2, I3	Eleven lär sig uttrycka sina åsikter om värderingar som finns i visuell kultur.	Förmåga att ta ställning till värden som finns i visuell kultur	Eleven känner igen och nämner något värde som finns i visuell kultur.	Eleven nämner och reflekterar över värden som finns i visuell kultur.	Eleven tar ställning till diskussionen om värden som finns i visuell kultur.	Eleven deltar i diskussionen om värden som finns i visuell kultur och motiverar sina synpunkter.
M11 uppmuntra eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sitt bildskapande samt att påverka genom bilder	I1, I2, I3	Eleven lär sig iaktta kulturell mångfald och hållbar utveckling samt lär sig påverka med hjälp av bilder.	Förmåga att uttrycka värderingar med hjälp av bilder	Eleven tar i beaktande någon synvinkel som berör kulturell mångfald eller hållbar utveckling i sina bilder.	Eleven tar i beaktande olika synvinklar som berör kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder.	Eleven granskar kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder samt inser möjligheterna att påverka med hjälp av bilder.	Eleven uttrycker sina åsikter om frågor som anknnyter till kulturell mångfald och hållbar utveckling samt påverkar med hjälp av bilder.

16 Slöjd

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i slöjd

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9

M1 handleda eleven att planera sitt arbete samt att utveckla idéer, undersöka och experimentera på ett företagsamt sätt	I2–I5	Eleven lär sig planera sitt arbete. Eleven lär sig agera på ett företagsamt och kreativt sätt när hen utvecklar idéer, undersöker och experimenterar i slöjd.	Förmåga att arbeta och producera	Eleven planerar sitt eget arbete utgående från givna instruktioner och exempel. Eleven kan under konkret handledning utföra ett visst skede i arbetet.	Eleven planerar sitt arbete enligt givna instruktioner. Eleven strävar efter att arbeta på ett företagsamt sätt.	Eleven planerar sitt arbete, kan göra val och söka egna lösningar för sitt arbete.	Eleven planerar självständigt sitt arbete. Eleven arbetar på ett företagsamt sätt och tar egna initiativ.
M2 handleda eleven att ställa upp mål för sitt lärande och arbete i slöjd och att utgående från målen genomföra en slöjdprocess i sin helhet samt utvärdera sitt lärande	I1–I5	Eleven lär sig ställa upp egna mål för sitt lärande och arbete. Eleven lär sig genomföra en slöjdprocess i sin helhet. Eleven lär sig reflektera över sitt arbete under en hel slöjdprocess.	Förmåga att genomföra en slöjdprocess i sin helhet	Eleven ställer med lärarens hjälp upp ett konkret mål för sitt lärande som anknyter till arbetet. Eleven arbetar med en fas åt gången och reflekterar under handledning över sin slöjdprocess.	Eleven ställer under handledning upp mål för sitt lärande och arbete. Eleven framskrider i slöjdprocessen med en fas åt gången enligt givna instruktioner. Eleven reflekterar över sin slöjdprocess utgående från givna alternativ.	Eleven kan ställa upp mål för sitt lärande och arbete och hen arbetar processinriktat och reflekterar på ett realistiskt sätt över sin slöjdprocess.	Eleven ställer självständigt upp mål för sitt lärande och arbete. Eleven framskrider ändamålsenligt och reflekterar på ett analytiskt och realistiskt sätt över sin slöjdprocess.
M3 handleda eleven att undersöka och mångsidigt använda	I1–I5	Eleven lär sig att mångsidigt använda olika redskap och att	Förmåga att använda redskap och att använda olika	Eleven deltar i undervisningen i de båda arbetssätten inom slöjd.	Eleven förstår vilken betydelse olika arbetssätt och material har för	Eleven kan välja ändamålsenliga material och bearbetningsätt samt	Eleven utvärderar hur väl olika redskap och bearbetningsmetoder

olika redskap, material och ändamålsenliga metoder samt att utveckla innovationer		välja ändamålsenliga material och arbetsätt inom slöjd. Eleven är kreativ i sitt arbete.	bearbetnings- och arbetsätt inom slöjd på ett ändamålsenligt sätt	Eleven använder olika redskap och material, vid behov under konkret handledning.	slöjdprocessen och eleven väljer under handledning dem som lämpar sig för hans arbete. Eleven använder olika redskap och material enligt givna instruktioner.	kan använda dem på ett kreativt sätt för att framställa produkter/alster enligt sina planer.	lämpar sig för slöjdprocessen. Eleven tillämpar sin kunskap om material och arbetsätt på ett kreativt, experimentellt och ändamålsenligt sätt.
M4 handleda eleven att ledigt använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler och att stärka elevens visuella, materiella och tekniska uttrycksförmåga	I1–I5	Eleven lär sig använda slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler på ett ledigt sätt. Eleven lär sig uttrycka sig själv visuellt med hjälp av olika material och teknologi.	Visuellt, materiellt och tekniskt uttryck	Eleven identifierar olika slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler. Eleven uttrycker under konkret handledning några av sina iakttagelser och tankar visuellt.	Eleven använder slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler enligt instruktionerna. Eleven uttrycker sina iakttagelser och tankar visuellt och även på något annat sätt.	Eleven använder centrala slöjdrelaterade begrepp och kan uttrycka sina idéer klart med hjälp av teknologi.	Eleven använder slöjdrelaterade begrepp, tecken och symboler på ett ändamålsenligt sätt. Eleven uttrycker sina idéer på ett mångsidigt och kreativt sätt med hjälp av olika material och teknologi.
M5 handleda eleven att uppfatta, förutse och	I6	Eleven lär sig uppfatta, bedöma och	Förmåga att arbeta på ett	Eleven följer under konkret handledning de	Eleven uppfattar de centrala riskfaktorerna som berör	Eleven kan bedöma farorna och riskerna i arbetet	Eleven bedömer och förutser farorna och

reagera på riskfaktorer i arbetet och att arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen		förutse olika risksituationer och att vid behov reagera på dem. Eleven lär sig agera på ett tryggt och säkert sätt i slöjdprocessen.	tryggt och säkert sätt	säkerhetsinstruktioner hen fått i slöjdprocessen.	arbetssäkerheten under slöjdprocessen och följer de säkerhetsinstruktioner hen fått.	samt kan arbeta på ett tryggt och säkert sätt under slöjdprocessen.	riskerna i arbetet som en del av slöjdprocessen. Eleven arbetar på ett tryggt och säkert sätt och främjar genom sitt agerande säkerheten och tryggheten i lärmiljön.
M6 handleda eleven att utnyttja informations- och kommunikationsteknologins möjligheter för planering, framställning och dokumentation samt för att producera och dela gemensam information	I1–I5	Eleven lär sig utnyttja informations- och kommunikationsteknologins möjligheter för planering, framställning och dokumentation i slöjd. Eleven lär sig producera och dela gemensam information.	Färdigheter i informations- och kommunikationsteknologi och förmåga att arbeta tillsammans med andra	Eleven använder informations- och kommunikationsteknologi under konkret handledning i den egna eller den gemensamma slöjdprocessen.	Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknologi enligt givna instruktioner för planering, framställning och dokumentation självständigt eller tillsammans med andra.	Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknologi för planering, framställning och dokumentation av slöjdprocessen samt för att producera gemensam information.	Eleven använder informations- och kommunikationsteknologi mångsidigt i olika skeden av slöjdprocessen samt för att producera och dela gemensam information.
M7	I7	Eleven lär sig förstå	Förmåga att uppfatta	Eleven deltar under lärarens	Eleven kan med hjälp av exempel	Eleven kan reflektera över vilken	Eleven kan ur olika synvinklar

handleda eleven att förstå betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet		betydelsen av praktiska färdigheter, slöjd och teknik i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.	betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd i vardagen och i samhället	handledning i reflektioner över betydelsen av praktiska färdigheter och slöjd.	beskriva vilken betydelse slöjd har i vardagen, samhället och arbetslivet.	betydelse praktiska färdigheter och slöjd har i det egna livet och i samhället.	granska vilken betydelse praktiska färdigheter, slöjd och teknik har i det egna livet, samhället, i företagsverksamhet och i det övriga arbetslivet.
M8 handleda eleven att tänka ekonomiskt och att göra sådana val i anslutning till slöjdprocessen som främjar en hållbar livsstil	18	Eleven lär sig tänka ekonomiskt. Eleven lär sig att i anslutning till slöjdprocessen göra val som främjar en hållbar livsstil.	Förmåga att göra motiverade val och att beakta en hållbar livsstil i slöjdprocessen	Eleven kan under lärarens handledning använda slöjdmaterial på ett ekonomiskt sätt.	Eleven kan delvis självständigt göra ekonomiska val i sitt arbete. Eleven förstår sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen.	Eleven kan göra ekonomiska val i sitt arbete. Eleven kan bedöma sambandet mellan en hållbar livsstil och de val som görs i slöjdprocessen.	Eleven kan göra ekonomiska val och förstår betydelsen av ett arbete av god kvalitet. Eleven kan bedöma och motivera val som anknyter till slöjdprocessen och en hållbar livsstil.

17 Gymnastik

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i gymnastik

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Fysisk funktionsförmåga							
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva olika gymnastikformer och att träna enligt bästa förmåga	I1	Eleven är fysiskt aktiv, prövar på olika gymnastikformer och tränar aktivt.	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven deltar väldigt sällan och endast till vissa delar i verksamheten under gymnastiklektionerna.	Eleven deltar i alla gymnastiklektioner och prövar på olika gymnastikformer.	Eleven deltar vanligtvis aktivt i verksamheten under alla gymnastiklektioner och prövar och tränar olika gymnastikformer.	Eleven deltar aktivt och tränar alla gymnastikformer.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, det vill säga att iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven iakttar sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och väljer ändamålsenliga lösningar	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven identifierar några av sina iakttagelser och kan med lärarens hjälp använda dem i sin egen aktivitet.	Eleven beskriver sina iakttagelser och kan koppla dem till sin egen aktivitet.	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer utgående från sina iakttagelser.	Eleven väljer ändamålsenliga iakttagelser som grund för sina lösningar, kan motivera sina lösningar och anpassar sin fysiska aktivitet i enlighet med dem.
M3 handleda eleven att träna och utveckla sin balans- och rörelseförmåga, så att hen kan använda, kombinera	I1	Eleven utvecklar sin balans- och rörelseförmåga i olika lärmiljöer.	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i	Eleven kan gå, springa och hoppa i olika omgivningar och använda dessa färdigheter i några gymnastikformer.	Eleven kan använda och kombinera sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sina balans- och rörelsefärdigheter i de flesta	Eleven använder, kombinerar och tillämpar sina balans- och rörelsefärdigheter i de

och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika gymnastikformer			olika gymnastikformer		gymnastikformer som undervisats.	gymnastikformer som undervisats.	gymnastikformer som undervisats.
M4 handleda eleven att träna och utveckla sin förmåga att hantera redskap, så att hen kan använda, kombinera och tillämpa sina färdigheter på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, med olika redskap, under olika årstider och i olika gymnastikformer	I1	Eleven utvecklar sin förmåga att hantera redskap i olika lärmiljöer.	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan kasta, fånga och sparka boll i några gymnastikformer.	Eleven kan använda och kombinera sin förmåga att hantera redskap i de flesta gymnastikformer som undervisats.	Eleven kan använda, kombinera och tillämpa sin förmåga att hantera redskap i de flesta gymnastikformer som undervisats.	Eleven använder, kombinerar och tillämpar sin förmåga att hantera redskap i de gymnastikformer som undervisats.
M5 uppmuntra och handleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Eleven utvärderar, upprätthåller och utvecklar sina fysiska egenskaper.	Förmåga att utvärdera, upprätthålla och utveckla fysiska egenskaper	Eleven känner till några av utvärderingsmetoderna för de fysiska egenskaperna och kan träna sina egenskaper under handledning av någon annan.	Eleven kan välja metoder som lämpar sig för utvärderingen av olika fysiska egenskaper och tränar självständigt några av sina fysiska egenskaper.	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och på basis av utvärderingen träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.	Eleven identifierar sina egna styrkor och svagheter och kan på basis av sina iakttagelser upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper.

M6 stärka simkunnigheten och livräddningsfärdigheterna så att eleven kan simma samt rädda sig själv och andra ur vattnet	I1	Eleven stärker sin simkunnighet och sina livräddningsfärdigheter.	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven kan simma 10 meter.	Eleven simmar 50 meter på två olika samsätt och dyker 5 meter.	Eleven kan simma och rädda sig själv och andra ur vattnet.	Eleven kan simma obehindrat på två samsätt och kan rädda sig själv och andra ur vattnet på olika sätt.
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt	I1	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under lektionerna.	Trygg aktivitet under gymnastiklektionerna	Elever känner till hur man agerar på ett tryggt och sakligt sätt.	Eleven förstår riskfaktorer som hör samman med säkerheten och agerar på ett tryggt sätt samt har ändamålsenlig utrustning under lektionerna.	Eleven agerar på ett tryggt och sakligt sätt under gymnastiklektionerna.	Eleven främjar tryggheten och säkerheten.
Social funktionsförmåga							
M8 handleda eleven att arbeta tillsammans med alla andra och att reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationerna med hänsyn till andra	I2	Eleven arbetar tillsammans med alla och kan reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationerna.	Kommunikationsfärdigheter och arbetsförmåga	Eleven arbetar tillsammans med människor hen själv valt.	Eleven arbetar tillsammans med alla.	Eleven agerar i olika gymnastiksituationer enligt överenskommet sätt och tar hänsyn till andra.	Eleven arbetar tillsammans med alla och främjar gruppens aktivitet och lärande.
M9 handleda eleven att agera enligt principen	I2	Eleven följer principerna om rent spel och tar	Förmåga att ta ansvar i	Eleven känner till principerna om rent spel och tar	Eleven följer principerna om rent spel	Eleven följer principerna om rent spel och visar att hen	Eleven tar ansvar för och främjar

om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter		ansvar för gemensamma aktiviteter.	gemensamma aktiviteter	sällan ansvar för gemensamma aktiviteter.	och ge de övriga arbetsro.	tar ansvar för gemensamma aktiviteter.	de gemensamma aktiviteterna.
Psykisk funktionsförmåga							
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka elevens förmåga att arbeta självständigt	I3	Eleven tar ansvar för sina handlingar och kan arbeta självständigt.	Förmåga att arbeta självständigt	Eleven känner till hur man tar ansvar för sina egna handlingar och tar ansvar under handledning av läraren.	Eleven tar ansvar för sina egna handlingar och kan tidvis arbeta självständigt.	Eleven arbetar vanligtvis ansvarsfullt och självständigt.	Eleven arbetar ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3					<i>Påverkar inte bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
M12 hjälpa eleven att förstå vilken betydelse tillräcklig fysisk aktivitet och en motionsinriktad livsstil har för det totala välbefinnandet	I3					<i>Påverkar inte bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	

M13 göra eleven bekant med olika vanliga motionsmöjligheter samt ge eleven kunskaper och färdigheter som hör samman med dem så att hen ska kunna hitta egna lämpliga motionsformer som ger glädje, avslappning och energi	I3					<i>Påverkar inte bildandet av vitsord. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självvärderingen.</i>	
--	----	--	--	--	--	--	--

18 Huslig ekonomi

Kunskapskrav för slutbedömningen efter avslutad lärokurs i huslig ekonomi

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Praktiskt arbete							
M1 handleda eleven att planera, organisera och utvärdera arbete och aktivitet	I1, I2	Eleven lär sig att planera, organisera och utvärdera sitt eget arbete och sin aktivitet.	Planering och organisering av arbetet samt	Eleven känner igen och kan benämna några arbetsuppgifter i anknytning	Eleven övar sig i att stegvis arbeta och planera enligt givna instruktioner.	Eleven planerar och arbetar stegvis i enlighet med givna instruktioner samt beskriver sitt	Eleven planerar och arbetar självständigt i enlighet med givna instruktioner samt

			granskning av egen aktivitet.	till arbetsprocessen. Eleven behöver mycket handledning och hjälp i att planera och genomföra arbetet.	Eleven beskriver sitt kunnande utgående från respons.	kunnande med hjälp av egna iakttagelser av det egna arbetet.	motiverar det egna arbetet och den egna aktiviteten.
M2 handleda eleven att träna praktiska färdigheter som behövs i hushållet samt uppmuntra eleven att vara kreativ och att lägga märke till estetik	I1, I2	Eleven lär sig att träna praktiska färdigheter i hushållet och pröva på olika arbetsmetoder. Eleven lär sig att beakta kreativitet och estetik i sitt arbete.	Praktiska färdigheter i genomförandet av grundläggande uppgifter i huslig ekonomi, kreativitet och estetik	Eleven klarar under handledning av att utföra enstaka arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter.	Eleven klarar av att utföra givna arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter. Eleven vet att arbetsuppgifter kan utföras kreativt på många olika sätt och att estetiken är av betydelse.	Eleven klarar självständigt av att utföra arbetsuppgifter som förutsätter praktiska färdigheter och tillämpar de vanligaste arbetsmetoderna. Eleven beaktar estetiska aspekter.	Eleven kan kreativt använda och motivera olika arbetsmetoder och arbetsuppgifter i huslig ekonomi. Eleven förstår betydelsen av kreativitet och estetik som en del av helheten.
M3 handleda och uppmuntra eleven att välja och använda material, redskap, apparater och digitala verktyg med tanke på välbefinnande och hållbar konsumtion	I1, I2, I3	Eleven lär sig att välja och använda råvaror, material, arbetsredskap, och teknologi som främjar en hållbar livsstil.	Förmåga att göra och motivera val i arbetet	Eleven övar sig på att välja och använda givna material eller arbetsredskap.	Eleven väljer och använder de arbetsredskap och material som givits.	Eleven väljer och använder råvaror, arbetsredskap, material och teknologi med beaktande av en hållbar livsstil.	Eleven väljer, använder och argumenterar för råvaror, arbetsredskap, material och teknologi som stödjer en hållbar livsstil.

M4 handleda eleven att planera sin tidsanvändning och arbetets gång samt att hålla ordning i samband med uppgifter	I1, I2	Eleven lär sig att planera sitt eget arbete i relation till den tid som står till buds och den givna uppgiften. Eleven lär sig att sörja för ordningen i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön i sin lärmiljö.	Förmåga att hantera tid och hålla ordning	Eleven klarar av att arbeta inom tidsramen med hjälp av annans handledning. Det krävs handledning för att eleven ska upprätthålla ordning i arbetsmiljön.	Eleven upprätthåller ordning i arbetsuppgifterna i enlighet med de anvisningar och den tidsram som läraren gett i olika arbetskedan. Eleven behöver handledning för att upprätthålla ordning i arbetsmiljön.	Eleven arbetar stegvis utgående från instruktioner och upprätthåller ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön. Eleven planerar och förutser tidsanvändningen.	Eleven arbetar självständigt och ansvarsfullt och kan inom ramen för lärmiljön motivera sin tidsanvändning, betydelsen av att upprätthålla ordning i arbetsuppgifterna och arbetsmiljön.
M5 handleda och motivera eleven att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt och att fästa uppmärksamhet vid de resurser som finns	I1, I2, I3	Eleven lär sig att arbeta hygieniskt, säkert och ergonomiskt i undervisningsmiljön för huslig ekonomi med de material som är tillgängliga.	Säkerhet samt verksamhet som är hållbar med tanke på resurserna	Eleven känner till och nämner några aspekter i anknytning till hygien och säkerhet. Eleven behöver handledning för att arbeta hygieniskt och säkert.	Eleven arbetar i riktning mot givna instruktioner och strävar efter hygien och säkerhet.	Eleven arbetar i enlighet med instruktioner hygieniskt, säkert och ergonomiskt, eller ändamålsenligt i förhållande till, kostnader och energiförbrukning.	Eleven motiverar sitt arbete utgående från aspekter på säkerhet, hygien och ergonomi, eller kostnader och energiförbrukning.
Samarbete och kommunikation							
M6 handleda eleven att träna att lyssna samt diskutera och argumentera på ett	I1, I2, I3	Eleven lär sig att möta andra, lyssna, diskutera och argumentera i elevgruppen.	Förmåga att lyssna, diskutera och argumentera	Eleven deltar sporadiskt eller med stöd av frågor i diskussionen i gemensamma planerings-	Eleven deltar i diskussionen i gemensamma planerings- och arbetssituationer och försöker	Eleven lyssna på olika synpunkter och uttrycker sina åsikter konstruktivt i gemensamma	Eleven deltar aktivt i diskussioner, beaktar olika synpunkter och argumenterar

konstruktivt sätt när hen planerar och genomför uppgifter			vid gemensam planering	och arbetsituationer.	lyssna och föra fram sina egna synpunkter.	planerings- och arbetsituationer.	konstruktivt för sina egna åsikter. Eleven uppmunttrar de andra i gemensamma planerings- och arbetsituationer.
M7 aktivera eleven att vara uppmärksam på hur vardagen är uppbyggd samt på kulturellt mångskiftande verksamhetsmiljöer och husliga traditioner	I1, I2, I3	Eleven lär sig att känna igen hur rytmen i olika hushåll byggs upp och hur den struktureras tidsmässigt. Eleven lär sig att förhålla sig accepterande till kulturell mångfald i hemmen.	Förmåga att uppfatta hur vardagen är uppbyggd samt skillnader mellan olika hushåll	Eleven benämner vardagsrutiner och känner till olika slag av hemkulturer.	Eleven beskriver hur vardagen är uppbyggd och olika slag av hemkulturer.	Eleven redogör för hur vardagen är uppbyggd och anpassar hushållens vardagsrutiner i olika hemkulturer.	Eleven motiverar uppbyggnaden av vardagen och den tidsmässiga strukturen i hushåll med olika slag av hemkultur.
M8 handleda eleven att arbeta självständigt och i grupp och att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter och tidsanvändningen	I1, I2	Eleven lär sig att arbeta självständigt och som en del av gruppen och den gemensamma uppgiften. Eleven lär sig att komma överens om fördelningen av arbetsuppgifter.	Användningen av resurser och uppgörande av gemensamma överenskommelser	Eleven övar under handledning på att arbeta självständigt och deltar sporadiskt i gruppens aktiviteter.	Eleven övar på att arbeta självständigt och att ta ansvar för sitt eget arbete samt deltar i gruppens aktiviteter på överenskommet sätt.	Eleven arbetar på egen hand och i grupp och strävar efter att arbeta konstruktivt och genom att förhandla om olika arbetsuppgifter. Eleven vet vad en rättvis arbetsfördelning innebär	Eleven arbetar självständigt och rättvist och agerar med samarbetsförmåga samt ansvarfullt i gruppen.

						och kan komma fram till överenskommelser om arbetsfördelning genom att delta i beslutsfattandet.	
M9 uppmuntra eleven att handla enligt goda seder i samspel med andra och att reflektera över hur det egna uppförandet påverkar arbetet i gruppen och gemenskapen	I1, I2, I3	Eleven lär sig att identifiera faktorer i anknytning till omtänksamt bemötande, goda seder och bruk samt hur man agerar i kommunikationssituationer.	Omtänksamt bemötande av andra elever och agerande i enlighet med goda seder och bruk i kommunikationssituationer under lektionen.	Eleven vet att goda seder och bruk inverkar på kommunikationssituationer.	Eleven känner igen och benämner faktorer i anknytning till goda seder och bruk och omtänksamt bemötande av andra i kommunikationssituationer.	Eleven kan agera i enlighet med goda seder och bruk.	Eleven kan motivera goda seder och bruk och omtänksamt bemötande av andra samt handlingar i praktiken i anknytning till dessa.
Informationshantering							
M10 uppmuntra eleven att söka och bedöma information i anslutning till huslig ekonomi samt handleda eleven att använda tillförlitlig	I1, I2, I3	Eleven lär sig att söka och jämföra information och identifiera tillförlitliga källor för information i anknytning till huslig ekonomi som grund för sina val.	Förmåga att söka och använda information	Eleven söker under handledning information ur vanliga källor. Förmågan att tolka och utnyttja	Eleven söker information som anknyter till innehållet i huslig ekonomi ur källor som är bekanta för hen och utnyttjar	Eleven vet var och hur man kan söka information i anknytning till innehållet i huslig ekonomi.	Eleven kan ur olika källor söka, tillämpa och utvärdera information i anknytning till innehållet i huslig ekonomi, samt bedöma

information som grund för sina val				informationen är anspråkslös.	informationen i sitt arbete.	Eleven bedömer informationens användbarhet och källornas tillförlitlighet.	källornas och informationens tillförlitlighet och användbarhet. Eleven kan välja för uppgiften ändamålsenliga källor.
M11 lära eleven att läsa, tolka och bedöma anvisningar, tecken och symboler som anknyter till hushåll och närsamhälle	I1, I2	Eleven lär sig att läsa och tolka instruktioner, tecken och symboler i anknytning till hushållsarbete och närsamhälle och arbeta i enlighet med dem.	Förmåga att använda anvisningar, tecken och symboler	Eleven känner igen och benämner enstaka anvisningar och tecken.	Eleven känner igen, benämner och klassificerar hushållsrelaterade anvisningar och tecken.	Eleven använder hushållsrelaterade anvisningar, tecken och symboler.	Eleven använder och motiverar hushållsrelaterade anvisningar, tecken och symboler.
M12 handleda eleven att lära sig lösa problem och vara kreativ i olika situationer och miljöer	I1, I2, I3	Eleven lär sig att använda kunskaper och färdigheter, identifiera tjänster och visa på kreativitet i olika situationer och miljöer.	Förmåga att använda begrepp, tillämpa kunskaper och färdigheter, samt hitta kreativa lösningar i situationer. Kännedom	Eleven nämner några hushållsrelaterade begrepp, kunskaper och färdigheter samt enstaka tjänster som stödjer vardagen i hemmet.	Eleven använder hushållsrelaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter samt beskriver enstaka tjänster som stödjer vardagen i hemmet.	Eleven använder och anpassar hushållsrelaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter. Eleven beskriver olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och hur de används i vardagen.	Eleven använder hushållsrelaterade begrepp, sina kunskaper och färdigheter motiverat och kreativt. Eleven utvärderar olika tjänster som stödjer vardagen i hemmet och motiverar

			om tjänster som stödjer vardagen i hemmet.				användningen av dem och de möjligheter de erbjuder i vardagen.
M13 handleda eleven mot en hållbar livsstil genom att fästa elevens uppmärksamhet vid miljö- och kostnadsmedvetenhet som en del av valen i vardagen	I1, I2, I3	Eleven lär sig att tolka faktorer och aktiviteter i anknytning till cirkulär ekonomi och att mäta och beräkna hushållsarbeten som belastar miljön och ekonomin.	Handlingar för miljö och ekonomi i arbete och beslut.	Eleven räknar upp några handlingar man kan göra för miljön. Eleven räknar upp några begrepp och faktorer i anknytning till användning av pengar och ekonomi i hushåll.	Eleven vet hur man kan minska miljöbelastningen och vad man kan göra för miljön. Eleven använder ord och begrepp inom ekonomi i olika uppgifter och situationer som gäller konsumtion, inkomster och utgifter, användning av pengar och anskaffningar.	Eleven agerar i syfte att minska miljöbelastningen. Eleven anpassar valet av ord och begrepp inom ekonomi i enlighet med olika uppgifter och situationer som gäller konsumtion, inkomster och utgifter, bruk av pengar och anskaffningar.	Eleven bidrar till att minska miljöbelastningen och motiverar dess betydelse med tanke på en ansvarsfull livsstil och konsumtion. Eleven motiverar användning av pengar och anskaffningar genom att använda ord och begrepp inom ekonomi i olika uppgifter och situationer.

19 Samiska som kompletterar den grundläggande utbildningen

Kunskapskrav för slutbedömningen i samiska som kompletterar den grundläggande utbildningen

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 handleda eleven att främja sin förmåga att kommunicera i olika situationer och att utvärdera sin kommunikation	I1	Eleven lär sig att agera i många olika kommunikationssituationer och kan utvärdera sin insats.	Att agera i kommunikationssituationer	Eleven kan slumpmässigt agera i grupper som är bekanta för hen och i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera i vanliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera i många olika kommunikationssituationer och kan utvärdera sin egen insats.	Eleven kan agera målinriktat i många olika kommunikationssituationer och kan anpassa sin egen insats enligt situation.
Att tolka texter							
M2 sporra eleven att bredda sitt läsintresse enligt sin språkfärdighet samt vidga sitt ord- och begreppsförråd	I2	Eleven lär känna skönlitterära-, fack- och medietexter i olika former samt utökar sitt ord- och begreppsförråd.	Ord- och begreppsförråd	Eleven kan läsa enkla skönlitterära-, fack- eller medietexter.	Eleven kan läsa olika texter men håller sig helst till välbekanta texttyper.	Eleven kan läsa olika skönlitterära- fack- och medietexter.	Eleven kan mångsidigt läsa olika skönlitterära-, fack- eller medietexter.
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka olika texter	I2	Eleven utvecklar analytisk och kritisk läsfärdighet samt lär sig att förstå och tolka olika slags texter.	Analytisk och kritisk läsfärdighet	Eleven kan dra nytta av enkla texter för att fullgöra uppgiften enligt modell.	Eleven förstår det centrala i texten och övar på att granska texter kritiskt.	Eleven kan läsa texter med hjälp av någon strategi samt förstår det centrala i innehållet, åsikter inklusive motiveringar och kan i någon	Eleven kan använda ändamålsenliga lässtrategier. Eleven väljer, använder, tolkar och utvärderar kritiskt

						mån göra iakttagelser kring användning av språk och bild i texter.	också texttyper som är nya för hen.
M4 handleda eleven att stärka sin förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få upplevelser samt att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	12	Eleven lär sig att reflektera kring sambandet mellan texter och egna erfarenheter samt diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer.	Förmåga att dra nytta av texter och läsfärdighet	Eleven kan dra nytta av enkla texter och med hjälp av stödfrågor och modeller reflektera kring samband mellan texten och egna erfarenheter.	Eleven kan enligt modell och självständigt dra nytta av enkla texter för att skaffa information. Eleven övar att diskutera texter i bekanta kommunikationsmiljöer.	Eleven kan skriva och diskutera olika texter och reflektera över textens samband med egna erfarenheter i olika kommunikationsmiljöer.	Eleven kan skriva och diskutera också texttyper som är nya för hen samt ställa frågor, sammanfatta, kommentera och reflektera över textens samband med egna erfarenheter i olika kommunikationsmiljöer.
Att producera texter							
M5 uppmuntra eleven att utveckla ett eget uttryckssätt i sina texter samt hjälpa eleven att stärka en positiv inställning till skrivande	13	Eleven utvecklar egna uttryckssätt i sina texter och stärker en positiv inställning till skrivande.	Textproduktion och uttryckssätt	Eleven kan med hjälp av stödfrågor och modeller producera enkel text.	Eleven kan med hjälp av modeller producera text med uttryckssätt som är bekanta för hen.	Eleven kan producera text med mångsidiga uttryckssätt.	Eleven kan producera mångsidiga texter enligt ändamål och använder kreativa uttryckssätt.
M6 handleda eleven att utveckla flytet och	13	Eleven utvecklar sin skrivfärdighet för att den ska bli mera	En smidig och mångsidig	Eleven kan enligt modell producera enkel text som man förstår.	Eleven kan producera en kort text som i	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå.	Eleven kan producera en förståelig och smidig text.

mångsidigheten i sitt skrivande		mångsidig och smidig.	skrivfärdighet	Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt huvudsakligen skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening.	huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och följa de grundläggande skriftspråksnormerna.	Eleven kan dra nytta av informations- och kommunikationsteknologi i sin skrivprocess.	Eleven kan strukturera sin text i logiska stycken och fästa uppmärksamhet vid ordval samt följa de grundläggande skriftspråksnormerna.
M7 uppmuntra eleven att producera berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter	13	Eleven lär sig att producera berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter.	Förmåga att producera texter som representerar olika texttyper	Eleven kan med hjälp av modeller producera berättande och beskrivande texter som är enkla och konkreta. Texterna utgår från bekanta ämnen.	Eleven kan producera instruerande och enkla ställningstagande texter och kan med hjälp av modeller använda uttrycksätt som är typiska för dem.	Eleven kan producera diskuterande och olika ställningstagande texter och använda uttrycksätt som kännetecknar dem.	Eleven kan självständigt producera olika slags texter och använder mångsidiga uttrycksätt som kännetecknar dem.
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M8 handleda eleven att reflektera över språklig och kulturell identitet, användningen av samiska, samiskans betydelse och	14	Eleven lär sig att reflektera över en språklig och kulturell identitet som en del av olika språkliga gemenskaper samt dra nytta av medier	Utveckla kulturkännedom	Eleven kan identifiera något språkligt eller kulturellt särdrag från hans egen bakgrund.	Eleven kan med hjälp av modeller beskriva betydelsen av en språklig och kulturell identitet och med hjälp av stödfrågor	Eleven kan beskriva en språklig och kulturell identitet samt det samiska språkets ställning i relation till andra språk.	Eleven kan självständigt beskriva en språklig och kulturell identitet samt modersmålets betydelse och ställning i

ställning i olika språkgemenskaper och att ta del av medier och kulturutbud på olika språk		och kulturutbud på andra språk.			jämföra dem med bekanta språk och kulturer. Eleven känner i någon mån till samiska medier och samiskt kulturutbud.	Eleven kan dra nytta av medier och kulturutbud på andra språk.	relation till andra språk, det samiska språkets betydelse och ställning i relation till andra språk sett ur individens och samhällets perspektiv. Eleven kan självständigt och på ett kreativt sätt dra nytta av medier och kulturutbud på andra språk.
M9 uppmuntra eleven att känna igen olika språkliga register, till exempel skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer	12	Eleven lär sig att identifiera olika språkliga register, till exempel skillnaden mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer.	Att utveckla språklig medvetenhet	Eleven kan med hjälp av modell och stödfrågor göra enstaka iakttagelser kring särdrag i text och språk och text såsom skillnader mellan tal- och skriftspråk.	Eleven kan med hjälp av modell göra iakttagelser kring särdrag i språk och text och skillnader mellan olika register och stil.	Eleven kan identifiera olika språkliga register, skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer. Eleven kan med hjälp av modell använda olika språkliga register.	Eleven kan identifiera och självständigt använda olika språkliga register, iaktta observera skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer.

M10 handleda eleven att fördjupa sina kunskaper om de centrala strukturerna i samiska och att analysera dem	I4	Eleven fördjupar sina kunskaper om de centrala strukturerna i modersmålet.	Kunskap om centrala strukturer och användning av dem	Eleven kan identifiera enkla strukturer i samiska med hjälp av stödfrågor och modeller.	Eleven kan med hjälp av modeller använda några centrala strukturer i samiska i bekanta miljöer.	Eleven kan med hjälp av modeller självständigt använda centrala strukturer i samiska och kan använda dem i olika kommunikationsmiljöer.	Eleven behärskar väl centrala strukturer och kan använda dem mångsidigt också i kommunikationsmiljöer som är nya för hen.
Att använda språket som stöd för allt lärande							
M11 hjälpa eleven att utveckla sin förmåga att använda samiska för att söka och behandla information i olika läroämnen och miljöer	I5	Eleven utvecklar en fungerande två- eller flerspråkighet och förmåga att använda den kunskapen för att söka och behandla information i olika läroämnen och miljöer.	Mångsidig användning av samiska	Eleven kan med hjälp av modell använda samiska som ett stöd i studier och i enkel informationssökning.	Eleven kan med hjälp av modell använda samiska och sin flerspråkighet som ett stöd i studier och i informationssökning.	Eleven kan självständigt använda samiska och sin flerspråkighet som ett stöd i studier och i informationssökning. Eleven övar på att välja källor, använda dem och bedöma tillförlitlighet. Hen kan i allmänhet skilja mellan fakta och åsikt.	Eleven kan mångsidigt och självständigt använda samiska och sin flerspråkighet som ett stöd i studier och i informationssökning. Eleven kan bedöma informationens användbarhet och källornas tillförlitlighet och välja lämpliga källor för uppgiften.

20 Romani som kompletterar den grundläggande utbildningen

Kunskapskrav för slutbedömning i romani som kompletterar den grundläggande utbildningen

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 uppmuntra eleven att uttrycka sig på romani och att kommunicera i flerspråkiga och mångkulturella situationer samt att utvärdera sin kommunikation	I1	Eleven lär sig agera i många språkiga- och kulturella kommunikationssituationer och kan utvärdera sin egen insats.	Muntlig uttrycksförmåga och kommunikationsfärdigheter	Eleven kan agera i grupper som är bekanta för hen och i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera i vanliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera i många olika kommunikationssituationer och kan utvärdera sin egen insats i dem.	Eleven kan agera målinriktat i många olika kommunikationssituationer och kan anpassa sin egen insats enligt situation.
Att tolka texter							
M2 ge eleven möjligheter att utveckla sin förmåga att tolka texter samt bredda sitt ord- och uttrycksförråd genom att dra nytta av kunskaper som inhämtats både i	I2	Eleven lär känna skönlitterära-, fack- och medietexter i olika former samt utökar sitt ordförråd och uttrycks sätt.	Förmåga att tolka texter samt utöka uttrycks sättet	Eleven kan läsa enkla skönlitterära-, fack- eller medietexter.	Eleven kan läsa olika texter men håller sig helst till välbekanta texttyper.	Eleven kan läsa olika skönlitterära-, fack- eller medietexter.	Eleven kan mångsidigt läsa olika skönlitterära-, fack- eller medietexter.

skolan och annanstans							
M3 uppmuntra eleven att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer och att fördjupa sin kunskap om textgenrer	I2	Eleven lär sig att reflektera kring sambandet mellan texter och egna erfarenheter samt diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer.	Diskutera texter och kunskap om texttyper	Eleven kan dra nytta av enkla texter och med hjälp av stödfrågor och modeller reflektera kring samband mellan texten och egna erfarenheter.	Eleven kan diskutera texter i välbekanta kommunikationsmiljöer och känner till några texttyper.	Eleven kan skriva och diskutera olika texter samt reflektera kring samband mellan texter och egna erfarenheter i olika kommunikationsmiljöer. Eleven känner till olika texttyper.	Eleven kan skriva och diskutera också kring texttyper som är nya för hen samt även i olika kommunikationsmiljöer, ställa frågor, sammanfatta, kommentera och reflektera kring textens samband med det egna erfarenheter.
Att producera texter							
M4 uppmuntra eleven att stärka sin förmåga att producera texter och att producera olika typer av texter och att producera texter i olika typer av multimediala lärmiljöer	I3	Eleven utvecklar en mångsidigare förmåga att producera text på romani.	Textkompetens vid produktion av texter	Eleven kan enligt modell producera enkel text som man förstår. Eleven kan använda enkel menings- och satsbyggnad samt huvudsakligen skiljetecken vid meningsgränser	Eleven kan producera en kort text som i huvudsak är lätt att förstå. Eleven kan strukturera sin text och i huvudsak följa de grundläggande skriftspråksnormerna.	Eleven kan producera text som är smidig och lätt att förstå. Eleven kan dra nytta av informations- och kommunikationsteknologi i sin skrivprocess.	Eleven kan producera en förståelig och smidig text. Eleven kan strukturera sin text i logiska stycken och fästa uppmärksamhet vid ordval samt följa de

				och versal i början av mening.			grundläggande skriftspråksnormerna.
M5 uppmuntra eleven att utveckla egna uttrycksätt i sina texter och hjälpa eleven att stärka en positiv inställning till skrivande	I3	Eleven utvecklar egna uttrycksätt i sina texter och stärker en positiv inställning till skrivande.	Uttrycksätt	Eleven kan med hjälp av stödfrågor och modeller producera enkel text.	Eleven kan med hjälp av modeller producera text med uttrycksätt som är bekanta för hen.	Eleven kan producera text med ångsidiga uttrycksätt.	Eleven kan producera mångsidiga texter enligt ändamål och använder kreativa uttrycksätt.
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M6 handleda eleven att bekanta sig med romska litteratur och romska medier, att förstå sina egna möjligheter att bevara det romska språket och att utnyttja sin två- eller flerspråkighet	I4	Eleven lär sig att reflektera över användningen av romska, dess betydelse och ställning som en del av två- eller flerspråkiga miljöer. Eleven lär sig att dra nytta av litteratur som behandlar romer, romska medier och romskt kulturutbud.	Kunskap om romsk litteratur och romska medier	Eleven kan identifiera något språkligt eller kulturellt särdrag från hans egen bakgrund.	Eleven kan med hjälp av modeller beskriva betydelsen av en språklig och kulturell identitet och med hjälp av stödfrågor jämföra dem med bekanta språk och kulturer. Eleven känner i någon mån till romska medier, romsk litteratur och romskt kulturutbud.	Eleven kan beskriva en språklig och kulturell identitet samt det romska språkets betydelse och ställning i relation till andra språk. Eleven kan dra nytta av romska medier, romsk litteratur och romskt kulturutbud som behandlar romer.	Eleven kan självständigt beskriva en språklig och kulturell identitet samt modersmålets betydelse och ställning i relation till andra språk det romska språkets betydelse och ställning i relation till andra språk sett ur individens och samhällets perspektiv.

							Eleven kan självständigt och på ett kreativt sätt dra nytta av romska medier, romsk litteratur och romskt kulturutbud som behandlar romer.
--	--	--	--	--	--	--	--

21 Elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen

Kunskapskrav för slutbedömning i elevens eget modersmål som kompletterar den grundläggande utbildningen

Mål för undervisningen	Innehåll	Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen	Föremål för bedömningen	Kunskapskrav för vitsordet 5	Kunskapskrav för vitsordet 7	Kunskapskrav för vitsordet 8	Kunskapskrav för vitsordet 9
Att kommunicera							
M1 handleda eleven att främja sin förmåga att kommunicera i olika situationer och	I1	Eleven lär sig att agera i olika kommunikationssituationer och att utvärdera sin kommunikation.	Samspel i grupp	Eleven kan slumpmässigt agera i en välbekant grupp och i vardagliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera ändamålsenligt i grupper och i vanliga kommunikationssituationer.	Eleven kan agera i många olika kommunikationssituationer och kan utvärdera sin insats.	Eleven kan agera ändamålsenligt i många slags kommunikationssituationer och kan anpassa

att utvärdera sin kommunikation							sitt eget agerande enligt situation.
Att tolka texter							
M2 sporra eleven att bredda sitt läsintresse enligt sin språkfärdighet	I2	Eleven känner skönlitterära-, fack- och medietexter i olika former.	Förmåga att bredda textvärlden och läsintraset	Eleven kan läsa olika enkla skönlitterära-, fack- eller medietexter.	Eleven kan läsa olika slag av texter men håller sig främst till välbekanta texttyper.	Eleven kan läsa olika slag av skönlitterära-, fack- eller medietexter.	Eleven kan mångsidigt läsa olika slag av skönlitterära-, fack- eller medietexter.
M3 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att läsa analytiskt och kritiskt och att förstå och tolka olika texter	I2	Eleven utvecklar sin förmåga att läsa analytiskt och kritiskt samt förstår och tolkar olika texter.	Analytisk och kritisk läsfärdighet, samt förmåga att förstå och tolka texter	Eleven kan dra nytta av enkla texter för att fullgöra en uppgift enligt modell.	Eleven förstår det centrala i texten och övar på att granska texten kritiskt.	Eleven kan granska texter kritiskt med hjälp några lässtrategier.	Eleven kan använda ändamålsenliga lässtrategier. Eleven väljer, använder, tolkar och utvärderar kritiskt också texttyper som är nya för hen.
M4 handleda eleven att stärka sin förmåga att utnyttja texter och sina läsfärdigheter för att söka information och få	I2	Eleven stärker sin förmåga att reflektera över texters samband med egna upplevelser samt diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer.	Förmåga att dra nytta av texter och läsfärdighet samt förmåga att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan dra nytta av enkla texter och kan med hjälp av stödfrågor och modeller reflektera över textens koppling till egna erfarenheter.	Eleven kan med hjälp av stödfrågor och modeller självständigt dra nytta av olika texter för att skaffa information. Eleven övar att diskutera texter i	Eleven kan skriva och diskutera olika texter och reflektera kring deras koppling till egna erfarenheter i olika kommunikationsmiljöer.	Eleven kan skriva och diskutera också texttyper som är nya för hen och ställa frågor, sammanfatta, kommentera och reflektera kring textens koppling till egna erfarenheter i olika

upplevelser samt att diskutera texter i olika kommunikationsmiljöer					bekanta kommunikationsmiljöer.		kommunikationsmiljöer.
Att producera texter							
M5 hjälpa eleven att utveckla ett eget uttryck i sina texter och att stärka en positiv inställning till skrivande	I3	Eleven utvecklar egna uttryckssätt i sina texter och stärker en positiv inställning till skrivande.	Att producera texter av olika slag och utveckla färdigheterna som textproducent.	Eleven kan med hjälp av stödfrågor och modeller producera enkel text.	Eleven kan med hjälp av modeller producera skriftlig och muntlig text med uttryckssätt som är bekanta för hen.	Eleven kan producera också längre skriftliga och muntliga texter och använda mångsidiga uttryckssätt.	Eleven kan producera mångsidiga och ändamålsenliga skriftliga och muntliga texter enligt situation och använda kreativa uttryckssätt.
M6 handleda eleven att vidareutveckla och bredda sina skrivfärdigheter och fördjupa sin kunskap om textgenrer	I3	Eleven utvecklar sin skrivfärdighet för att den ska bli mera mångsidig och smidig.	En smidig och mångsidig skrivfärdighet. Att producera förståelig text och behärska skriftspråkets konventioner	Eleven kan med hjälp av modeller producera enkel text vars budskap man kan förstå. Eleven kan använda enkla strukturer samt i huvudsak till exempel skiljetecken vid meningsgränser och versal i början av mening.	Eleven kan producera en kort text vars budskap man förstår förhållandevis lätt. Eleven kan strukturera sin text och följa skriftspråknormerna.	Eleven kan producera text som är lätt att förstå. Eleven kan använda informations- och kommunikationsteknologi enligt skrivsystemet i det egna modersmålet.	Eleven kan producera en förståelig och smidig text. Eleven kan strukturera sin text i logiska stycken och fästa uppmärksamhet vid ordval samt följa skriftspråknormerna.

M7 uppmuntra eleven att producera berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter	13	Eleven uppmuntras att producera berättande, beskrivande, instruerande, ställningstagande och reflekterande texter.	Förmåga att producera texter som representerar olika texttyper	Eleven kan producera enkla och konkreta berättande och beskrivande texter enligt modell om ämnen som är bekanta för hen.	Eleven kan producera instruerande och ställningstagande texter och med hjälp av modeller använda uttrycks sätt som är typiska för dem.	Eleven kan producera reflekterande och olika ställningstagande texter och använda uttrycks sätt som är typiska för dem.	Eleven kan självständigt producera olika texter och mångsidigt använda uttrycks sätt som är typiska för dem.
Att förstå språk, litteratur och kultur							
M8 handleda eleven att reflektera över språklig och kulturell identitet samt användningen av modersmålet, modersmålets betydelse och ställning i olika språkgemenskaper och att ta del av medier och kulturutbud på olika språk	14	Eleven reflekterar över språklig och kulturell identitet samt användningen av modersmålet, dess betydelse och ställning som en del av olika språkliga gemenskaper samt drar nytta av medier och kulturutbud på det egna modersmålet.	Utveckla kunskapen om språk och kultur	Eleven kan identifiera något språkligt eller kulturellt särdrag från hens egen bakgrund. Eleven känner i någon mån till medier och kulturutbud på det egna språket.	Eleven kan med hjälp av modeller beskriva betydelsen av språklig och kulturell identitet och med hjälp av stödfrågor jämföra dem med bekanta språk och kulturer, även Finland och finländsk kultur.	Eleven kan beskriva sin språkliga och kulturella identitet samt användningen av modersmålet, dess betydelse och ställning bland andra språk. Eleven kan dra nytta av medier och kulturutbud på det egna språket.	Eleven kan självständigt beskriva sin språkliga och kulturella identitet samt användningen av modersmålet, dess betydelse och ställning bland andra språk, både ur ett individuellt och samhälleligt perspektiv. Eleven på ett kreativt och självständigt sätt dra nytta av medier och kulturutbud

							på det egna språket.
M9 uppmuntra eleven att känna igen olika språkliga register, till exempel skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer	14	Eleven identifierar olika språkliga register, till exempel skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer.	Att utveckla språklig medvetenhet	Eleven kan med hjälp av modell och stödfrågor göra enstaka iakttagelser kring särdrag i text och språk såsom skillnader mellan tal- och skriftspråk.	Eleven kan med hjälp av modell göra iakttagelser kring särdrag i språk och text och skillnader mellan olika register och stil.	Eleven kan identifiera olika språkliga register, skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer. Eleven kan med hjälp av modell använda olika språkliga register.	Eleven kan identifiera och självständigt använda olika språkliga register, iaktta skillnader mellan tal- och skriftspråk samt språkbruket i olika situationer.
M10 handleda eleven att fördjupa sin kunskap om de centrala strukturerna i modersmålet och att analysera dem	14	Eleven fördjupar sina kunskaper om de centrala strukturerna i modersmålet.	Kunskap om centrala strukturer och användning av dem	Eleven kan identifiera enkla strukturer i sitt eget modersmål med hjälp av stödfrågor och modeller.	Eleven identifierar med hjälp av modeller några centrala strukturer i sitt eget modersmål och använder dem i bekanta miljöer.	Eleven identifierar med hjälp av modeller självständigt centrala strukturer i sitt eget modersmål och använder dem i olika kommunikationsmiljöer.	Eleven känner väl till centrala strukturer i sitt eget modersmål och kan använda dem mångsidigt också i kommunikationsmiljöer som är nya för hen.
M11 hjälpa eleven att utveckla sin förmåga att använda samiska för att söka och	15	Eleven utvecklar en fungerande två- eller flerspråkighet och förmåga att använda den	Förmåga att dra nytta av flerspråkighet samt det egna språket när hen söker och	Eleven övar att använda sitt modersmål som ett stöd i studier och informationssökning.	Eleven kan med hjälp av modell använda sitt modersmål och sin flerspråkighet som ett stöd i	Eleven kan självständigt använda sitt modersmål och sin flerspråkighet som ett stöd i	Eleven kan mångsidigt och självständigt använda sitt modersmål och sin flerspråkighet som ett stöd i

behandla information i olika läroämnen och miljöer		kunskapen för att söka och behandla information i olika läroämnen och miljöer.	behandlar information med hjälp av informations- och kommunikations teknologi	Eleven kan söka information i vanliga källor med hjälp av modeller.	studier och i informationssökning.	studier och i informationssökning. Eleven övar på att välja källor, använda dem och bedöma tillförlitlighet. Hen kan i allmänhet skilja mellan fakta och åsikt.	studier och i informationssökning. Eleven kan bedöma informationens användbarhet och källornas tillförlitlighet och välja lämpliga källor för uppgiften.
--	--	--	---	---	------------------------------------	--	---